

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE DRAMA YÖNTEMİ
KULLANILMASININ TUTUM, BAŞARI VE KALICILIĞA ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Aylin SARAÇ

Balıkesir, 2015

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE DRAMA YÖNTEMİ
KULLANILMASININ TUTUM, BAŞARI VE KALICILIĞA ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Aylin SARAÇ

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Kamile GÜLÜM

Balıkesir, 2015

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün.....*ilköğretim*.....Anabilim Dalı'nda.....*2012.12.521005*
numaralı.....*Aylin SARAC*.....'in hazırladığı '*Sosyal Bilgiye Desinde Drama*
Yöntemi Kullanılmamasına Tutum
Rapor ve Kalite Göçü Etisi' konulu YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ
SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliği
uyarınca *18.05.15.* tarihinde yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar
sonunda tezin onayına OY BİRLİĞİ/OY ÇOKLUĞU ile karar verilmiştir.

Doc. Dr. Kamile GÜLÜM
Başkan.....*[imza]*.....İmza.....
Unvanı, Adı-Soyadı

Doc. Dr. Kamile GÜLÜM
Üye.....*[imza]*.....İmza.....
Unvanı, Adı-Soyadı (Danışman)

Doc. Dr. Gülpınar AKBULUT
Üye.....*[imza]*.....İmza.....
Unvanı, Adı-Soyadı

Yrd. Doc. Dr. Ahmet AKGÜN
Üye.....*[imza]*.....İmza.....
Unvanı, Adı-Soyadı

Doc. Dr. Rüşü İLGAR
Üye.....*[imza]*.....İmza.....
Unvanı, Adı-Soyadı

Üye.....*[imza]*.....İmza.....
Unvanı, Adı-Soyadı

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını
onaylarım.

[imza]
27/05/2015

Enstitü Müdürü
(Unvanı, Adı, Soyadı)

ÖNSÖZ

Günümüzde geleneksel öğretim yöntemleri yerini öğrencilerin kendilerini rahatça ifade edebilecekleri yöntemlere bırakmaktadır. Drama, öğrencinin sürecin içine etkin şekilde katılımını sağlayan önemli yöntemlerden biridir.

Yeni eğitim anlayışında, öğretmenin rolünde meydana gelen değişimler nedeniyle, öğretmenlerin yeni bir formasyonla donatılmasını gerekli kılmaktadır. Artık, geleneksel öğretim yöntem ve tekniklerini bilmek yeterli değildir. Bunlara ek olarak, yeni öğretim akım ve kuramlarını öğrenmek, yeni bilgi teknolojilerini kullanılabilir hale getirebilmek gerekmektedir.

Eğitimde dramanın bir yöntem olarak kullanılması çağdaş insanın toplumsal ilişkilerini düzenlemesine, kendisini tanımasına, üretmesine ve varlığını sergilemesine olanak sağlamaktadır. Eğitim ve öğretimde dramanın işlevi oldukça önemlidir. Drama, oyun anlamında kullanılmakta olsa da eğitimde bir öğretim yöntemi olarak uygulanmasının amacı duyuşsal, bilişsel ve davranışsal yetileri geliştirmektir.

Bu çalışma, Sosyal Bilgiler dersinde drama yönteminin kullanılmasının, öğrencilerin akademik başarılarına, öğrenilenlerin kalıcılığına ve Sosyal Bilgilere ilişkin tutumlarına etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Yapılan çalışmanın araştırma, uygulama ve yazım aşamasında pek çok sorunla karşılaştım ve bu sorunları çevremde bulunan insanların yardımıyla çözmeyi başardım. Çalışmanın her aşamasında benden desteklerini esirgemeyen ve sorunların üstesinden gelmemde bana yardımcı olan bu kıymetli insanlara teşekkürü bir borç bilirim.

Araştırmam boyunca bana yardımcı olan, rehberlik eden, desteğini esirgemeyen danışmanım Sayın Doç. Dr. Kamile GÜLÜM'e en içten teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek Lisansa başlamama vesile olan ve yardımlarını benden esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Mahmut BABACAN'a, Yüksek lisans öğrenimim süresince kendimi geliştirmemde bilgi ve tecrübelerinden yararlanma şansını yakaladığım Doç. Dr. Alaattin KIZILÇAOĞLU'na, Yrd. Doç. Dr. Hakan ÖNAL'a ve Yrd. Doç. Dr. Ahmet AKGÜN'e ayrı ayrı teşekkür ederim.

Aynı ortamı paylaşmaktan onur ve mutluluk duyduğum, beni her konuda destekleyen, gülen gözlerini ve sevgisini her zaman hissettiğim, arkadaştan fazlasını gösteren Fatma BULUT'a ve sıkıntılarımı dinleyerek bana destek olmaya çalışan Lütfiye AKGÜL'e, araştırmamı yaparken bana yardımcı olan Özel Mavigün Ortaokulu müdürü Sayın H. Mehmet TAMER'e, ayrıca 5-B sınıfı ve 5-D sınıfı öğrencilerine çok teşekkür ederim.

Tezi hazırlarken ihmal ettiğim halde bana her konuda yardımcı olan BARALI ve SARAÇ ailesine, maddi-manevi desteğini her zaman hissettiğim, o olmadan bunları başaramazdım dediğim biricik eşim İbrahim SARAÇ'a çok teşekkür ederim.

Aylin SARAÇ
BALIKESİR, 2015

ÖZET

Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yöntemi Kullanılmasının
Tutum, Başarı Ve Kalıcılığa Etkisi

SARAÇ, Aylin

Yüksek Lisans, İlköğretim Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Kamile GÜLÜM

2015, 105

Bu çalışma, drama yönteminin, öğrencilerin başarılarına, öğrenilenlerin kalıcılığına ve Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumlarına etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunu, 2014-2015 öğretim yılında İstanbul ili Gaziosmanpaşa merkez ilçede bulunan Özel Mavigün Ortaokulu'nda öğrenim gören beşinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada, öntest puan ortalamaları birbirine denk olan iki sınıftan 5-D sınıfı öğrencileri deney grubu, 5-B sınıfı öğrencileri kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Araştırma 23'ü deney grubu ve 25'i kontrol grubu olmak üzere toplam 48 öğrenci ile yürütülmüştür.

Öğretim süreci, deney grubunda MEB tarafından yapılandırmacı öğretim yaklaşımına göre hazırlanmış olan öğretmen kılavuz kitabında yer alan etkinlikler doğrultusunda gerçekleştirilmiş ve araştırmacı tarafından ünitenin kazanımlarına uygun hazırlanan drama çalışmalarısıyla desteklenmiştir. Kontrol grubunda ise öğretmen kılavuz kitabı doğrultusunda öğretim gerçekleştirilmiş ve ek bir etkinlik yapılmamıştır.

Araştırmada öntest–sontest kontrol gruplu deneme modeli kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak öğrencilerin akademik bilgilerini ölçmek için araştırmacı tarafından başarı testi hazırlanmıştır. Uygulama öncesi ve sonrası öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarındaki değişimi belirlemek için yine araştırmacı tarafından geliştirilen 'Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı' adlı tutum ölçeği kullanılmıştır.

Araştırmanın nitel verilerini elde etmek için deney grubu öğrencilerine her drama çalışmasından sonra günlük yazdırılmıştır. Araştırmaya katılan gruplara uygulama öncesi öntest, uygulama sonrası sontest, uygulamanın bitiminden 30 gün sonra kalıcılık testi uygulanmıştır. Elde edilen nicel veriler SPSS 17.0 programı kullanılarak bağımlı ve bağımsız gruplar t-testi ile analiz edilmiştir. Nitel veriler ise içerik analizi ile çözümlenmiştir.

Araştırmada elde edilen istatistiksel sonuçlar, drama yöntemiyle desteklenmiş öğretimin yapıldığı deney grubu öğrencileri ile yapılandırıcı öğretimin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin deneysel işlem öncesi akademik başarıları ve Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark bulunmadığını ortaya çıkarmıştır. Deneysel işlem sonrası ise deney grubu ile kontrol grubu öğrencilerinin akademik başarıları ve Sosyal Bilgiler Dersine yönelik tutumları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Ancak, denel işlemden 30 gün sonra yapılan kalıcılık testinde her iki grubun sontest ile kalıcılık testleri arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.

Araştırmanın nitel kısmını oluşturan günlükler incelendiğinde, öğrencilerin drama çalışmaları sırasında çok eğlendikleri, mutlu oldukları ve heyecanlandıkları belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin drama sayesinde dersi ve dersin öğretmenini daha çok sevdikleri ve drama yaparak öğrendikleri sonucu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler; Drama yöntemi, Sosyal Bilgiler Öğretimi, Başarı, Tutum, Kalıcılık.

ABSTRACT

Effect of Drama Method on Success, Permanence and Attitude in Social Studies Lesson.

SARAÇ, Aylin

Master Thesis, Department Of Primary Education

Thesis Advisor: Assoc. Dr. Kamile GÜLÜM

2015, 105

The aim of this study is to determine effect of student's social studies education using by drama on academic success of students, permanence of the knowledge learned and their attitudes related to social studies lesson.

The research group of the research that selected from 5th grade students from Mavigün Primary School located in İstanbul province and center district in the academic year 2014-2015. Primarily, the mean pre-test point averages of the two classes were equal. It is established students of 5-D class were experimental group and students of 5-B group were control group for this research. The study was conducted with the participation of a total of 48 students. 23 of these students were within the experimental group while 25 of them were within the control group.

Education process was realized in the experimental group according to activities provided in teacher's guide book prepared by the Ministry of National Education according to constructivist teaching method that was supported by educational drama prepared by the researcher according to unit attainments. The teacher provided education according to teacher's guidebook in the control group that did not organize any additional activity.

Pre-test, post-test control group experimental design was used in this study. The researcher prepared a success test as a data collection tool in

order to measure academic knowledge of students. The drama is a teaching method in social studies education developed by researchers that used to determine attitudes of students towards 'we produce' before and after the application. The experimental group students were written after each daily drama to obtain qualitative data for the research.

At the beginning participated in the study groups applied pre-test, after that applied a final test and the permanence test were performed after 30 days. The obtained quantitative data used dependent and independent groups were analyzed t-test within SPSS 17.0 software. Quantitative data obtained were analyzed by t-test according to dependent and independent groups by using SPSS 17.0 program. Qualitative data were analyzed by content analysis.

Statistical results obtained as a result of the research determined that there was not a meaningful difference between the academic success of experimental group students who were subject to education supported by the drama and control group students who were subject to constructivist education before pre-test application and their attitudes towards 'we produce'. After the final-test application, it was seen that there was a meaningful difference in favour of experimental group between the academic success and attitudes towards 'we produce' of the test group and the control group. However, there aren't meaningful difference observed between both groups was final test and the permanence test of both groups.

When diaries constituting the qualitative part of the research were examined, it was seen that the student had got better times, became happy and excited while they were drama. It was also revealed that the students loved the drama course and the teacher of the drama course more than they used to do owing to the drama.

Keywords; Drama method, Social studies teaching, Success, Attitude, Permanence.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	III
ÖZET	V
ABSTRACT	VII
İÇİNDEKİLER	IX
ÇİZELGE VE ŞEKİLLER LİSTESİ	XIII
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	XV
1.GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Cümlesi.....	1
1.1.1. Alt Problemler	1
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Önemi.....	2
1.4. Varsayımlar.....	3
1.5. Sınırlılıklar.....	3
1.6. Tanımlar	4
2.İLGİLİ ALANYAZIN	6
2.1. KURAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1.1. Dramanın Tanımı Ve Önemi.....	6
2.1.2. Türk Tarihinde Drama.....	11
2.1.3. Dramayla İlgili Temel Kavramlar	15
2.1.4. Dramanın Öğeleri	20
2.1.5. Dramada Uygulama Aşamaları.....	31

2.1.6. Dramanın İlkeleri	36
2.1.7. Dramanın Yararları	36
2.1.8. Dramanın Sınırlılıkları	39
2.1.9. Sosyal Bilgiler Dersinin Tanımı ve Tarihçesi.....	39
2.1.10. Sosyal Bilgiler Dersinde Beceri ve Kazanımlar	42
2.2.ALANLA İLGİLİ ÇALIŞMALAR.....	47
3.YÖNTEM	54
3.1. Araştırma Modeli.....	54
3.2. Evren Ve Örneklem.....	56
3.3. Veri Toplama Araçları ve Teknikleri	59
3.3.1. Başarı Testinin Geliştirilmesi Süreci	59
3.3.2. Tutum Ölçeği	60
3.3.3. Öğrenci Günlükleri.....	61
3.4. VERİLERİN TOPLAMA SÜRECİ	61
3.5. VERİLERİN ANALİZİ	63
3.5.1. Nicel Verilen Çözümlemesi.....	63
3.5.2. Nitel Verilerin Çözümlemesi	64
4.BULGULAR VE YORUMLAR	65
4.1 BİRİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR.....	65
4.2. İKİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR	66
4.2.1. Alt Problem 2-a: Deney grubunun öntest puan ortalamaları ile sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?.....	66
4.2.2. Alt Problem 2-b: Kontrol grubunun öntest puan ortalamaları ile sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?.....	67
4.3. ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR	67
4.4. DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR	68

4.4.1. Alt Problem 4-a: Deney grubunun sontest puan ortalamaları ile kalıcılık testi puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır? ...	68
4.4.2. Alt Problem 4-b: Kontrol grubunun sontest puan ortalamaları ile kalıcılık testi puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır? ...	69
4.5. BEŞİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR.....	70
4.6. ALTINCI ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR	70
4.6.1. Alt Problem 6-a: Deney grubunun öntutum puan ortalamaları ile sontutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?	71
4.6.2. Alt Problem 6-b: Kontrol grubunun öntutum puan ortalamaları ile sontutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?	71
4.7. YEDİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR	72
4.8. SEKİZİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR	73
4.9. YORUMLAR.....	75
4.9.1. Deney ve Kontrol Gruplarının Akademik Başarı Sontest Puan Ortalamalarına İlişkin Tartışma ve Yorum	76
4.9.2. Deney ve Kontrol Gruplarının Akademik Başarı Öntest ve Sontest Puan Ortalamasına İlişkin Tartışma ve Yorum	77
4.9.3. Deney Grubunun Öntest ve Sontest Puan Ortalamalarına İlişkin Tartışma ve Yorum.....	77
4.9.4. Kontrol Grubunun Öntest ve Sontest Puan Ortalamalarına İlişkin Tartışma ve Yorum.....	78
4.9.5 Deney ve Kontrol Gruplarının Akademik Başarı (Erişi) Puan Ortalamalarına İlişkin Tartışma ve Yorum	78
4.9.6 Deney ve Kontrol Gruplarının Sontest ve Kalıcılık Testi Puan Ortalamalarına İlişkin Tartışma ve Yorum	79
4.9.7. Deney Grubunun Sontest ve Kalıcılık Testi Puan Ortalamalarına İlişkin Tartışma ve Yorum.....	79
4.9.8. Kontrol Grubunun Sontest ve Kalıcılık Testi Puan Ortalamalarına İlişkin Tartışma ve Yorum.....	80
4.9.9. Deney ve Kontrol Gruplarının Kalıcılık Testi Puanlarının Farklılığına İlişkin Tartışma ve Yorum.....	80

4.9.10. Deney ve Kontrol Gruplarının Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Öntutum ve Sontutum Testi Puan Ortalamalarına İlişkin Tartışma ve Yorum	81
4.9.11. Deney Grubunun Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Öntutum ve Sontutum Testi Puan Ortalamasına İlişkin Tartışma ve Yorum	81
4.9.12. Kontrol Grubunun Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Öntutum ve Sontutum Testi Puan Ortalamasına İlişkin Tartışma ve Yorum	82
4.9.13. Deney ve Kontrol Gruplarının Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Sontutum Testi Puan Ortalamalarına İlişkin Tartışma ve Yorum	82
4.9.14. Deney Grubunda Yer Alan Öğrencilerin Uygulama Sonrasında Drama İle İlgili Görüşlerine İlişkin Tartışma Ve Yorum	83
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	84
5.1. SONUÇ	84
5.2. ÖNERİLER.....	88
KAYNAKÇA	89
EKLER.....	96
Ek-1 Başarı Testi	98
Ek- 2 Tutum Ölçeği	101
Ek- 3 Öğrenci Günlükleri.....	103
Ek-4 Etkinlik Fotoğrafları	105

ÇİZELGE VE ŞEKİLLER LİSTESİ

Çizelge 1. 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğrenme Alanları, Üniteler, Kazanım Sayıları ve Ders Saatleri	46
Çizelge 2. Deneysel Desenin Simgesel Gösterimi	55
Çizelge 3. Deney ve Kontrol Gruplarında Öntest Puanlarına İlişkin t-testi Sonuçları.....	57
Çizelge 4. Deney ve Kontrol Grubunun Öntutum Puanlarının Farklılığına İlişkin t-Testi Sonuçları.....	58
Çizelge 5. Araştırmaya Katılan Deneklerin 2014 Yılına Ait Not Ortalamaları	58
Çizelge 6. Araştırmaya Katılan Deneklerin Dağılımı	59
Çizelge 7. Deney ve Kontrol Gruplarının Sontest Puanlarının Farklılığına İlişkin t-testi Sonuçları	65
Çizelge 8. Deney Grubunun Öntest ve Sontest Puanlarının Farklılığına İlişkin t-Testi Sonuçları.....	66
Çizelge 9. Kontrol Grubunun Öntest ve Sontest Puanlarının Farklılığına İlişkin t-Testi Sonuçları.....	67
Çizelge 10. Deney ve Kontrol Grubunun Başarı Puanlarının Farklılığına İlişkin t-Testi Sonuçları.....	68
Çizelge 11. Deney Grubunun Sontest ve Kalıcılık Puanlarının Farklılığına İlişkin t-Testi Sonuçları.....	69
Çizelge 12. Kontrol Grubunun Sontest ve Kalıcılık Puanlarının Farklılığına İlişkin t-Testi Sonuçları.....	69
Çizelge 13. Deney ve Kontrol Grubunun Kalıcılık Puanlarının Farklılığına İlişkin t-Testi Sonuçları.....	70
Çizelge 14. Deney Grubunun Öntutum ve Sontutum Puanlarının Farklılığına İlişkin t-Testi Sonuçları.....	71
Çizelge 15. Kontrol Grubunun Öntutum ve Sontutum Puanlarının Farklılığına İlişkin t-Testi Sonuçları.....	72
Çizelge 16. Deney ve Kontrol Grubunun Sontutum Puanlarının Farklılığına İlişkin t-Testi Sonuçları.....	72

Çizelge 17. Deney Grubunda Bulunan Öğrencilerin İlk Hafta Yapılan Etkinlikteki Görüşlerine İlişkin Bulgular	73
Çizelge 18. Deney Grubunda Bulunan Öğrencilerin İkinci Hafta Yapılan Etkinlikteki Görüşlerine İlişkin Bulgular	74
Çizelge 19. Deney Grubunda Bulunan Öğrencilerin Üçüncü Hafta Yapılan Etkinlikteki Görüşlerine İlişkin Bulgular	74
Çizelge 20. Deney Grubunda Bulunan Öğrencilerin Dördüncü Hafta Yapılan Etkinlikteki Görüşlerine İlişkin Bulgular	75

SİMGELER VE KISALTMALAR

vd.: Ve diğlereri

Akt.: Aktaran

N: Toplam Öğrenci Sayısı

X: Ortalama

ss: Standart Sapma

p: Anlamlılık Düzeyi

G_D: Deney Grubu

G_K: Kontrol Grubu

X₁: Drama Yöntemiyle Desteklenmiş Öğretim

X₂: Yapılandırmacı Öğretim

T_K: Kalıcılık Testi

T_Ö: Öntest

T_S: Sontest

F₁: Öntutum Testi

F₂: Sontutum Testi

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem cümlesi ve alt problemleri, amacı, önemi, sayıltıları, sınırlılıkları ve araştırma boyunca sıkça kullanılan kavramların tanımları açıklanmıştır.

1.1. PROBLEM CÜMLESİ

Bu çalışmamızın problem cümlesini 'İlköğretim beşinci sınıf Sosyal Bilgiler dersinin 'Ürettiklerimiz' ünitesinin drama yöntemiyle işlenmesinin başarıya, kalıcılığa ve tutuma etkisinin belirlenmesi' ifadesi oluşturmaktadır. Bu probleme bağlı olarak aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

1.1.1. Alt Problemler

Araştırmanın problem cümlesinden hareketle aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

1. Deney ve kontrol gruplarının sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2. a) Deney grubunun öntest puan ortalaması ile sontest puan ortalaması arasında anlamlı bir fark var mıdır?

b) Kontrol grubunun öntest puan ortalaması ile sontest puan ortalaması arasında anlamlı bir fark var mıdır?

3. Deney grubunda uygulanan drama yöntemiyle desteklenmiş öğretim, kontrol grubunda uygulanan yapılandırmacı yaklaşıma göre işlenen mevcut öğretim öğrenci başarısı üzerinde anlamlı bir fark oluşturmakta mıdır?

4. a) Deney grubunun sontest puan ortalaması ile kalıcılık testi puan ortalaması arasında anlamlı bir fark var mıdır?

b) Kontrol grubunun sontest puan ortalaması ile kalıcılık testi puan ortalaması arasında anlamlı bir fark var mıdır?

5. Deney grubunda uygulanan drama yöntemiyle desteklenmiş öğretim, kontrol grubunda uygulanan yapılandırmacı yaklaşıma göre işlenen mevcut öğretime göre öğrenilenlerin kalıcılığında anlamlı bir fark oluşturmakta mıdır?

6. a) Deney grubunun öntutum puan ortalaması ile sontutum puan ortalaması arasında anlamlı bir fark var mıdır?

b) Kontrol grubunun öntutum puan ortalaması ile sontutum ortalaması arasında anlamlı bir fark var mıdır?

7. Deney ve kontrol gruplarının sontutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

8. Deney grubunda yer alan öğrencilerin her uygulama sonrasında drama çalışmalarlarıyla ilgili görüşleri nelerdir?

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmanın temel amacı, Sosyal Bilgiler dersinin öğretiminde drama yönteminin beşinci sınıf öğrencilerinin akademik başarılarına, öğrenilen konuların kalıcılığına ve öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine yönelik tutumlarına etkisini araştırmaktır. Bu amaçla deney grubu öğrencilerinin drama yöntemiyle ders işlemesi sağlanmıştır. Kontrol grubunda ise kazanımlara uygun eğitim-öğretim gerçekleştirilmiş, ek bir etkinlik yapılmamıştır.

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Ülkemizde özellikle ilköğretim öğrencilerinin drama yöntemiyle Sosyal Bilgiler dersini işlemedikleri veya uygulama sırasında zorluklarla karşılaştıkları yapılan araştırmalar sonucu tespit edilmiştir. Bu nedenle Sosyal Bilgiler dersindeki konuları etkili bir şekilde öğrenmelerini sağlamak için eğitimcilerin, çocukların eğlenerek öğrenmelerini sağlayacak etkinlikler geliştirmeleri gerekmektedir. Drama yöntemi bunlardan birisidir. Bu yolla 'Ürettiklerimiz' ünitesi daha somut hâle getirilebilir ve çocukların bu konuları daha kolay öğrenmeleri sağlanabilir.

Bu çalışma Sosyal Bilgiler dersinin drama yöntemi ile öğretimi konusunda yapılmış olan az sayıda tez olması nedeniyle yeni yapılacak olan çalışmalara örnek teşkil edecektir. Bu yönüyle çalışma önemli görülmektedir.

1.4. VARSAYIMLAR

1. Araştırma süresince kontrol altına alınamayan değişkenler her iki grubu da benzer şekilde etkilemektedir.
2. Araştırmacı tarafından ön hazırlık olarak yapılan ve öğrenciler tarafından hazırlanan drama çalışmaları 'Ürettiklerimiz' ünitesi ile ilgili kazanımlara hizmet eder niteliktedir.
3. Öğrencilerin başarı, kalıcılık ve tutum testine içten ve doğru cevap verdikleri kabul edilmiştir.

1.5. SINIRLILIKLAR

Bu araştırmanın denekler ve kapsam açısından sınırlılıkları;

1. Araştırma denekler açısından, İstanbul ili, Gaziosmanpaşa merkez ilçesi sınırları içerisinde bulunan Özel Mavigün Ortaokulu beşinci sınıf öğrencileri,
2. Araştırmanın deneysel evresi, 2014-2015 öğretim yılı güz dönemi,
3. Araştırma amaçlar açısından, belirtilen problem ve alt problemlerin sınanması,
4. Araştırma, ilköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinin 'Ürettiklerimiz' ünitesi konularının kazanımları,
5. Drama yönteminin sınıf yönetimini zorlaştırması,
6. Drama yönteminin uygulama sürecinin fazla emek ve zaman alması ile sınırlı olmasıdır.

1.6. TANIMLAR

Drama: 1. Sahnede oynanmak için yazılmış oyun, drama. 2. Acıklı, üzüntülü olayları, bazen güldürücü yönlerini de katarak konu alan sahne oyunu veya televizyon filmi, drama. 3. Tiyatro edebiyatı. 4. *mec.* Acıklı olay (TDK Güncel Türkçe Sözlük).

Dönmez (1999)'e göre drama; belli bir amaca yönelik olan veya olmayan kurallı ya da kuralsız gerçekleştirilen; fakat her durumda çocuğun isteyerek ve hoşlanarak yer aldığı fiziksel, bilişsel, dilsel, duygusal ve sosyal gelişimin temeli olan, gerçek hayatın bir parçası ve çocuk için en etkin öğrenme sürecidir.

İlköğretim: 6–14 yaş arası kız, erkek bütün vatandaşlara zorunlu olan ve Türk Milli Eğitimi'nin genel amaçları doğrultusunda yetişmelerine olanak sağlayan eğitim öğretimdir.

Çocuk: Bebeklik çağı ile erginlik çağı arasındaki gelişme döneminde bulunan insan (BSTS / Eğitim Terimleri Sözlüğü, 1974).

Kalıcılık: Her ünite için, deney ve kontrol gruplarının başarı testinden en az 15 gün sonra yapılan testten aldıkları, başarı puanı etkisinden artırılmış ortalama başarı puanları.

Kontrol Grubu: 'Ürettiklerimiz' ünitesinin öğretiminin yapılandırmacı yaklaşım yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilen grup. Bu grupta öğretmen, 'Ürettiklerimiz' ünitesindeki konuları kendi günlük planında yer aldığı şekliyle anlatır. Konu anlatımını, konu ile ilgili soruların çözümü izler. En çok kullanılan yöntem ve teknikler; soru-cevap, anlatım ve tartışmadır.

Deney Grubu: 'Ürettiklerimiz' ünitesinin öğretiminin, üniteye yer alan konulara yönelik hazırlanmış drama öğretim yöntemi ilkelerine uygun olarak hazırlanan ders planlarına göre yürütüldüğü grup.

Başarı Puanı: Deney ve kontrol gruplarının öntest ve sontest puanları arasındaki puan farkı.

Mevcut Öğretim Yaklaşımı: Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ilköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler ders kitabında yer alan “Ürettiklerimiz” ünitesi için yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanmış öğretim yaklaşımıdır. Bu öğretim yaklaşımı içerisinde öğretim yöntem ve tekniklerinden soru cevap, anlatım, deney grubunda yapılan drama çalışmalarından farklı yöntemler, fotoğraf inceleme ve tartışma gibi yöntemler kullanılmıştır. Uygulama sürecinde kontrol grubunda sadece bu öğretim yaklaşımına göre ders işlenirken, deney grubunda ise bu öğretim teknikleri drama çalışmalarısıyla desteklenmiştir.

2. İLGİLİ ALANYAZIN

2.1. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde öncelikle araştırma konusunun kuramsal çerçevesi ele alınmıştır. Drama ve dramanın keşfinden hareketle dramanın Türkiye'deki tarihsel gelişimi açıklanmıştır. Dramanın tanımı ve önemi hakkında detaylı bilgiler verilmiş olup çocuk gelişimine olan etkisi incelenmiştir. Dramayla ilgili kavramlara yer verildikten sonra dramanın öğeleri üzerinde durulmuştur. Bunun yanı sıra dramanın uygulama aşamalarından bahsedilmiş ayrıca yöntemin amaçları, yararları ve sınırlılıkları incelenmiştir. Sosyal Bilgiler dersinin tanımı ve tarihçesi, Sosyal Bilgiler dersiyle ilgili beceri ve kazanımlar incelendikten sonra son olarak da alanla ilgili yapılan çalışmalar ele alınmıştır.

2.1.1. DRAMANIN TANIMI VE ÖNEMİ

Drama'nın sözcük kökü olarak, bol ve akışkan kaynak suyu yanında kurulan yerleşim yeri anlamındaki kullanımı, devinime ve eyleme yöneliktir. Devinim, zaman içinde durum değiştirme anlamındadır ve bu anlam drama sözcüğünün kökü olan 'dran' ile aynı anlamı taşır. O halde drama, içinde eylem olan bir ya da birden çok insanın birbiriyle, doğayla ya da başka nesnelere etkileşerek yaşadıkları içsel ve dışsal devinimler ve onların yaşam durumlarını geniş ölçüde içeren etkinliklerdir (Adıgüzel, 2013). Drama sözcüğü Yunanca 'dran' sözcüğünden türetilmiştir. 'dran' yapmak, etmek, eylemek anlamını taşımaktadır. Drama ise, eylem anlamını taşıyan, yine Yunanca dromenon'un seyirlik olarak benzetmecisi biçiminde kullanımındadır. Türkçe de kullanılan 'dram' kavramı ise, Fransızca'daki sonu 'e' ile biten 'drame' sözcüğünden gelmektedir (San, 1990). Şener (1991), 'dran' sözcüğünün bir şey yapmaya azmetmek anlamına geldiğini ve bu anlamı ile tragedyanın asal öğelerini ifade ettiğini belirtir.

San (1990), dramayı; 'insanın insanla giriştiği her türlü dolaysız, doğrudan ilişki, etki tepki alışverişi ve en az düzeyde bir etkileşimin olduğu bir dramatik an ya da dramatik durum' olarak tanımlarken; Nutku (1990), dramayı sahnede oynanmak üzere konuşmalar ve hareketle oluşan, karşıt oluşların çatışmasıyla gelişen ve sonuçlanan oyun olarak ifade etmektedir. Püsküllüoğlu (2004) ise dramayı tiyatro yazını, oyun yazma sanatı, oyun biçiminde oyun, yapıt olarak tanımlanmaktadır.

Drama kelimesi sözcük anlamıyla, yaşamdaki olayları içten geldiği gibi doğaçlama olarak, anında yaratmaktır. Bir karakterin, bir olayın, bir konunun, bir eylemin ya da duygunun canlandırılmasıdır. Canlı ya da cansız varlıkların sözlü olarak ya da sözsüz canlandırılması, bir anlamda da hayal oyunudur (Arıkan, 2007).

Drama; Tiyatro ve drama tekniklerinden yararlanılarak bir grup çalışması içinde doğaçlamayı merkeze alarak gerçekleştirilen, müzik, dans, resim, heykel, edebiyat gibi çeşitli sanat dallarına ilişkin etkinlikleri bünyesinde barındırması ve çağdaş insanın sahip olması gereken yaratıcılık özelliğini geliştirerek bireye estetik bir bakış açısı sağlaması ile tümel bir sanat eğitim alanı, farklı yetenek ve zekâlara dönük etkinlikleri aynı anda bünyesinde barındırması ve daha çok duyuvarı hedef almasıyla yaşantı yoluyla kalıcı öğrenmenin etkili bir yöntemi, kendini gerçekleştirme yolundaki çağdaş insana, kendini, çevresini, olayları ve en geniş anlamıyla hayatı çok yönlü ve gerçekçi bir şekilde algılayarak, ihtiyaçlarını karşılama ve gizli güçlerini gerçekleştirme yönünde büyük destek verişiyile etkili bir kişisel/sosyal gelişim yöntemidir (Bozdoğan, 2003).

Drama temel olarak oyun gibi fonksiyonlarını kendisi üreten, katılımcılara keşfetme, yeni deneyimleri özümseme ve uyma olanağı veren esas olarak tecrübeye dayalı bir yöntemdir (Baker, 2007).

Bütün bu tanımlara dayanarak drama sözcüğünün içinde eylem olan her türlü etkinliği içerdiği söylenebilir. İnsanlar arasındaki çeşitli ilişki biçimleri, insanların diğer nesnelere kurduğu iletişim ya da etki ve tepkiye dayalı durumlar da bu eylemler arasındadır.

Dramanın Türkiye’de konuşulmasının öncüsü sayılan Tamer Levent’e göre drama insanın her türlü eylem ve edimde var olan durumlar bütünüdür. İnsanın insanla veya çevresindeki nesnelere kurduğu iletişim ve etkileşim aynı zamanda dramatik durumu da oluşturur. İçsel etkileşime ve özdeşleşme temeline dayalı olan drama dışsal çoğullaşmaya da öncülük eder. Hangi yaşta olursa olsun öğrenenin yaşayarak öğrenmesine olanak veren bir yöntemdir ve insanların hem kendi kendilerine hem de başkalarıyla olan ilişkilerinin tümüne verilen isimdir (Adıgüzel, 2013).

Eğitimde Drama anlayışı 19. Yüzyılın başlarında gündeme gelen bireyin kişilik gelişimine etken olan, onu edilgen durumdan kurtaran önemli eğitimsel, iletişimsel bir amaç ve araçtır (Artut, 2004).

Dramanın çocuk gelişimini bütüncül olarak destekleme özelliği vardır. Çocuk bir duyguyu yada bir olayı rol oynama veya doğaçlama gibi teknikler kullanarak sergilerken, bundan bütün gelişim alanları pozitif yönde etkilenir. Bu nedenle çocukların erken dönemden itibaren drama etkinliklerinin içine alınması önemlidir (Fazlıoğlu, 2011).

Drama çocukların duygularını dışa vurabilmesi amacını taşımaktadır. Drama etkinlikleri sırasında çocuklar çeşitli duygularını ifade edebilme şansı bulurlar. Stresten kurtulur ve böylece duygusal yönden gelişirler. Çocukların doğuştan getirdikleri hayal etme gücü drama oyunları ile harekete geçer. Drama bir grup çalışması olduğundan iş birliğini gerektirir. İşbirliği dramayı harekete ve eyleme geçiren bir temel öğedir. Çocuklar dramada işbirliği içinde rollerini oynarken hem arkadaşlarını anlamaya çalışır hem de işbirliğinin ne gibi sonuçlar ve ürünler ortaya çıkardığını öğrenerek kendilerini geliştirirler. Böylece öğrenciler bir grup önünde düşüncelerini korkusuzca ve özgürce ifade edebilme yetkisi kazanırlar. Ayrıca başkalarının duygu ve düşüncelerine daha duyarlı olmayı öğrenirler. Bunların sonucunda, canlandırdıkları rollerin bir benzeri ile sosyal hayatlarında karşılaştıklarında daha duyarlı ve daha tutarlı tutum ve tavır sergilerler (Karakaya, 2007; Önder, 2004).

Drama çocukların kendilerini başkalarının yerine koyarak, kendisini anlamasını, farklı açılardan düşünmesini, kendini ifade etmesini ve yaratıcı

olmasını sağlaması açısından oldukça önemlidir. Drama çocukların doğasında olan bir şeydir, çocuklar 7 aylıktan itibaren doğayı ve insanları taklit etmeye başlar. Drama sayesinde çocuk gözlemci ve yaratıcı olur, hayatı keşfeder (Arıkan, 2007).

Dramanın çocuklara toplumsal aktarım şansı tanıyarak, onları oynarken öğrenmeye ve bilişsel kapasitelerini geliştirmeye yönlendirdiği bilinmektedir. Drama ile çocuklarda temsil etme ve anlam geliştirme yeteneği gelişir. Ayrıca çocuklar yaşamla ilgi farklı deneyimlerin provalarını drama sırasında yaparlar. Bu farklı yaşam deneyimlerini kaynaştırıp, çok farklı bilgi ve beceri edinirler (Sevinç, 2004).

Drama bireysel farklılıkları önemseyen bir pedagojik yaklaşımdır. Drama çalışmaları sırasında öğrenciler çoklu zeka yaklaşımı prensiplerine uygun şekilde davranırlar. Drama zihnin, vücut, duyum, duygu ve kişisel becerilerin gelişimini destekleyen çoklu-duyusal öğrenme şekli olarak da ifade edilmektedir (Can, 2005; Schiller, 2008).

Drama hareket, koşma, taklit gibi öğelerden yararlanarak doğa ve toplum olaylarının hayali bir ortam içinde canlandırılmasını içeren etkinlikleri de kapsar. Çocuk bu yolla sözel olmayan iletişim becerilerini geliştirme imkanı bulur. Bedenini kullanarak yaptığı doğaçlamalar sırasında vücut parçalarını kullanarak nasıl iletişim kuracağını keşfeder (Fazlıoğlu, 2011). Drama sayesinde psikomotor becerileri, gücü, tepkisi, dikkati artar. Küçük kaslar denetim altına alınır. Organlarda eş güdüm ve denge, hareketlerde ise esneklik ve çeviklik kazanılır (Aral; Baran; Pedük; Erdoğan, 2003).

Drama çocukların barış, sevgi, adaletli olma, alçakgönüllülük ve farklılıklara karşı saygılı olma gibi değerleri kazanmaları hem onların gelişimi kaliteleri açısından hem de toplumların geleceği açısından önemlidir. Toplumların gelişiminde önemli rol oynayacak bu değerlerin çocuklara aktarılmasında etkili olabilecek yöntemlerden biri de dramadır. Dramanın yaşantılara dayalı olması, çocuğun farklı kaynakları oynayarak ve taklit ederek deneyimleşmesi, bazı kavramların daha kolay anlaşılmasını sağlayacaktır.

Çocuk için soyut kavramlar drama vasıtası ile somutlaştırılacaktır (Önder, 2004).

Çocuklar günlük yaşamları içinde kullandıkları iletişim biçimleri ile birçok şeyi anlayabildikleri halde, yine de sınırlı kelime hazineleri nedeniyle sözel olarak kendilerini anlatmada güçlük çekerler. Drama etkinlikleri ise dili kullanma yeteneği geliştirecek ortamlar yaratır. Böylece çocuk drama çalışmalarını sırasında sık sık konuşarak daha fazla sözcük ve gramer bilgisi elde eder. Drama sayesinde çocuk çeşitli etkinliklerin özelliğine göre tartışan, konuşan, olayları yaşayan ve yaratan kişi olarak çevresinde olup bitenleri daha iyi anlar. Drama bir grup çalışması olduğu için çocuklar grup üyelerine karşı duyarlı olmayı, birbirlerini kabul etmeyi, değerlendirmeyi ve teşvik etmeyi öğrenirler (Gönen ve Dalkılıç, 1998; Önder, 2000).

Eğitimde drama, çocuğun kendisini başkalarının yerine koyarak, çok yönlü düşünmesini, öğretimde aktif rol almasını, kendisini ifade edebilmesini ve yaratıcı olmasını sağlayabilen bir uygulamadır. Drama çocukların enerjilerini doğru kanalize etmede ve kendisini tanımasında, duygularının farkına varmasında, öz disiplin oluşturmada, kendine güven duymasında, grup içerisinde iletişim becerileri kazanmasında, karar verme becerilerinin gelişmesinde, eleştirilme kaygısı yaşamadan oyun içerisinde haz duymasında, büyük ve küçük kaslarını kullanarak bedensel olarak rahatlamada çok önemli etkilere sahip bir yöntemdir (McNaughton, 2004; Metin, 1999).

Drama, eğitim öğretimde büyük öneme sahiptir. Kalıcı davranış değişikliğini gerçekleştirme yönünde etkilidir. Ezbere dayalı bir eğitim, çocuğun zihinsel gelişimini, araştırmasını, paylaşmayı öğrenmesini engeller. Drama ise, çocuğu geliştiren, yetiştiren başlı başına bir eğitim alanıdır. Aynı zamanda yaratıcılığı geliştiren etkili bir yöntemdir (MEB,1998: 32).

Eğitimde dramanın önemini, bir iletişim yöntemi toplum yaşamına uyum sağlamada önemli bir rolü olması ve çocuğun yakın çevresindeki olayları somut şekilde yaşantıya dönüştürebilmesi ve öğrendiği birçok şeyi uygulama fırsatı bulmasına katkıda bulunmasıyla açıklanabilir. Eğitimde dramanın kullanılması Matematik, Fen, Sosyal Bilgiler gibi disiplin alanlarında birçok

becerinin eğitimsel amaçlarının çok çabuk kazandırılmasına katkıda bulunacaktır (Koç ve Dikici, 2003: 2).

Drama; öğrenmek, sahneye çıkmadan ve oyunda rol yapmadan yaşam deneyimini genişletmek demektir. İnsan içgüdüleri hep inançsız bir ertelemeye isteklidir. Bu içgüdü bir kitabın kapağını ya da gözlerimizi açtığımız anda başlar ve bir hikâyeye veya oyun için hayallerimizin kontrolünü elimizden alan bir hareketi bekleriz. O harekete inanırız. Kovboyu atın üzerinde seyrediyoruz ve gerilimi hissederiz. Gerilim pusu yerinin çok yakınındadır. Daha filmin başında kimin erkek kahraman, kimin kadın kahraman ve kimin kötü adam olabileceğini tahmin etmeye çalışırız. Bir anlık bakışla kemerdeki tabanca görülür, sonra şiddet gelecektir, şiddeti bekleriz, geleceğine inanırız. Bir çocuk da bunun aynısını yapar. Bu içgüdüsel bir dramatikleştirme değildir. Bu durum okul gösterilerindeki kitapları boyama ya da bayan kostümlerine sahte mücevherler koymaya benzemez, ancak insanın doğasında yatar ki ilk defa kendi varlığından çıkar sanar. İnsan kendi durumlarından öğrenir, görür, okur, paylaşmanın heyecanını duyar (Karadağ, 2005).

2.1.2. TÜRK TARİHİNDE DRAMA

Türk tarihinde drama araştırmalarında genel itibari ile drama kelimesi yerine dramatik kullanılmıştır. Bu durumu İnci Arslan (2011), dramatik eğitim; mektep temsilini, dramatisasyonu, rol oyununu, okul tiyatrosunu, eğitimde tiyatroyu, eğitimde dramayı ve yaratıcı dramayı kapsayan daha genel bir başlıkla ele almıştır. Dramatik eğitim 'içeriğin drama tiyatro teknikleri kullanılarak katılımcılarla paylaşılması' anlamına gelmektedir. Bu paylaşım sonucunda katılımcı hedeflenen bilgileri öğrenebilir, davranışları ve becerileri kazanabilir. Dramatik eğitim yerine 'yaratıcı drama' kavramı kullanılsaydı, ülkemiz özelinde ancak 15-20 yıl öncesine kadar gidilebilirdi. Çünkü ülkemizde 1990'lara kadar alanı adlandırırken 'dramatisasyon' kavramı kullanılmıştır.' şeklinde açıklamaktadır.

Dramatik eğitim çalışmaları bugünkü anlamıyla olmamakla birlikte, Osmanlı İmparatorluğunun son yıllarında başlamıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nda Tanzimat Fermanıyla başlayan Batılılaşma hareketi, İslahat

Fermanıyla devam etmiş, I. Meşrutiyetin ardından 1908 yılında ilan edilen II. Meşrutiyet ile Cumhuriyet öncesi dönemini kapatmıştır. II. Meşrutiyet ile birçok bilim insanı Avrupa'ya gönderilmiş ve oradaki çağdaş eğitim alanındaki yenilikleri incelemişlerdir (Arslan, 2011).

Akyüz (2009), Eğitimde drama uygulamalarının ilk kez II. Meşrutiyet döneminde uygulanmaya başlandığını ve drama çalışmalarına ait izlere 1914 tarihli bir belgede rastlamıştır.

'Bizim tespitlerimize göre Osmanlı Dönemi sonlarında yaratıcı dramının ilk izlerini anaokullarında yaptırılan uygulamalarda aramak daha doğru olur. Yayınladığımız 1914 tarihli belge bu izleri taşımaktadır. Bu belgenin özellikle lisan, jimnastik, eşya ve bahçe, hayat ve hareket derslerinin uygulanışında, çocukların özgürlüğüne, kendilerini serbestçe ifadelerine, kendi hayal dünyalarını kurmalarına ve yaratıcılığına dayanan kurgusal bir yaklaşımın önerildiği görülecektir. Ancak bu terim henüz kullanılmamakta ve dramatisasyon teknikleri de ayrıntılı ele alınmamaktadır. Ne var ki, 1914 tarihli belge, anaokullarında dramatisasyona doğru görülen gelişmelerin ve ilk arayışların şimdiye kadar bilinenlerin aksine Cumhuriyet döneminde değil, Osmanlı son döneminde başladığını ortaya koymaktadır' (Akyüz, 2009).

Ergün (1996), Meşrutiyet dönemindeki halk eğitiminin hangi vasıtalarla yapılmak istendiğini saymaktadır. Bunlar; müzik, tiyatro, bahçe, müze, dini ve tarihi ziyaret, anma törenleri, sergi, koşu, ağaç bayramı, okul bayramı, spor karşılaşmaları, genel yürüyüş yolculuklar ve benzerleridir. Burada tiyatrunun halkın eğitiminde bir araç olarak kullanılmak istendiği görülmektedir.

Dramatisasyonun ya da dramatik etkinliklerin eğitimde ele alınması, Osmanlı devletinin son yıllarına denk gelen zamanlara kadar uzanır. 1908'de Baltacıoğlu İstanbul'daki okullarda tiyatroya yer vermiş, meşrutiyet dönemi eğitiminin ders programlarına 'tarihi temsiller' adı altında ekler yaptırmıştır. Bu arada, meşrutiyet eğitiminde 'mektep temsillerinin usul-ü tedrisi' adıyla dramatik gösteriler düzenlemek, bunlara bir şekil vermek amacıyla bir broşür

çıkartılmış, tiyatronun eğitim ve öğretim ile ilişkisine değinilmiştir (Çoruh, 1950).

Bu broşürde şu cümle anlamlıdır: 'hiçbir sözcük bir anlamı bir yüz, eller yada gövde kadar etkili ve tam anlatamaz' burada beden dilinden, yüz anlatımından, mimik ve jestlerden kısaca oynamaktan söz ediliyor. Gene aynı bültende Baltacıoğlu, 'okul temsilleri yalnızca okuma yazma ve sözlü anlatım için değil, aynı zamanda tarih, edebiyat ve diğer sosyal bilimleri öğrenmek içinde yararlıdır.' demektir (San, 1998).

Akyüz (2009)'de, o tarihlerde 'tarihi temsil' adıyla programa bir ders konduğunu bildiriyor. Bu ders öğrencilere yaptırılan tiyatro ve dramatizasyon uygulamaları yoluyla özellikle tarihi konuları daha canlı öğretmenin yanında eğitimsel, sosyal ve ahlaki bir amaç güttüğünü söylüyor.

Cumhuriyet dönemiyle başlayan; temsil, dramatizasyon, rol oynama/yapma, doğaçlama, müsamere, okul tiyatrosu gibi kimi kavramların çoğunlukla yaratıcı drama ile karıştırılması ya da yaratıcı drama ile aynıymış gibi anılması bu dönemi ayrı olarak değerlendirmeyi gerektirir. Bu kavramların hemen hepsi yaratıcı drama ile ilişkili olan ancak farklı amaç ve işlevlere de sahip kavramlardır bu nedenle bu kavramlardan herhangi birinin açıklanması durumu, yaratıcı dramaya da bir gönderme yapmayı gerektirir. Ancak şu da unutulmamalıdır ki, canlandırmaya ilişkin ilk izlerin görüldüğü cumhuriyet dönemindeki çalışmaların tamamen yaratıcı drama olarak da adlandırılmaması gerekir (Adıgüzel, 2013).

17 Nisan 1940 tarihinde İsmail Hakkı Tonguç öncülüğünde kurulan ve 27 Ocak 1954 yılında tamamen kapatılan köy enstitüleri eğitimde tiyatro alanının çok önemli bir taşıyıcısı olmuştur. Burada eğitim-öğretim amaçlı tiyatro çalışmaları yapılmıştır (Türkoğlu, 1997).

Türkiye'de eğitimde yaratıcı dramanın yakın tarihini 1980'li yıllar öncesi ve sonrası dönem olarak iki dönemde incelemek gerekir. Bunun nedenlerinden biri Türkiye'de günümüzdekine yakın anlamıyla eğitimde yaratıcı drama alanındaki ilk uygulamaları gerçekleştiren Tamer Levent ve İnci San'ın yaratıcı

drama konusunda ilk buluşma yılının 1982 olması ve o güne kadar bilindiği sanılanın aksine, çağdaş ve bugünkü anlamdaki yaratıcı drama anlayışının varlığını bu tarihte hissettirmeleridir. Bu açıdan bakıldığında eğer bu buluşma olmasaydı Türkiye’de eğitimde yaratıcı dramanın yakın tarihi ya da başlangıç öyküsü bu dönemden çok daha sonraki zamanlara uzanabilecekti (Adıgüzel, 2013).

1985, 1987,1989 yıllarında uluslar arası eğitimde dramatisasyon seminerleri düzenlenmiştir. İlk seminerlerin adı eğitimde dramatisasyondur. Seminer sonraki yıllarda da yapılmış günümüzde de düzenlenmeye devam edilmektedir (Aslan, 2011). MEB 1982 ve 1983 yıllarında Türkiye’de güzel sanatlar eğitimi üzerine (çalışma grubu raporu) bir rapor yayınlamıştır. Raporda dramatik eğitim alanına dair de çeşitli önerilerde bulunulmuştur (Kavcar, 2003).

Çalışmalarında drama yöntemini kullanan oluşum tiyatrosu 1984 yılında kurulmuştur. 1988 yılında ise tiyatro bünyesinde çocuk, ergen ve yetişkinlere drama atölyesi çalışmaları yürüten Oluşum Drama Atölyesi faaliyete geçmiştir. Geçen yıllar içinde daha da gelişen ve büyüyen kurum 2003 yılında Oluşum Drama Enstitüsü adı altında ülke genelinde drama çalışmaları yürütmektedir (Arslan, 2011).

1990 yılında Ankara Üniversitesi’nden İnci San, TOBAV başkanı Tamer Levent, Oluşum Tiyatrosu ve Drama Atölyesinden Naci Aslan, Özer Uğurlu, Yuvadan Hayal Uğurlu, TRT’den Süheyla Sinkil, Okul Öncesi Eğitimcisi Ayşe Özgür, Media İnan, M. N. İlhan, Liz Teyze, Yuvadan Nalan Olgun, Oluşum Tiyatrosu ve Drama Atölyesinden Demet Banu Aslan ve MEB’den Nahide Yılmaz’ın oluşturduğu yönetim ve denetim kurullarıyla çağdaş drama derneği kurulmuştur. Derneğin kuruluş amacı eğitimde ve tiyatro alanında dramanın yaygınlaşması için ülke genelinde çalışmalar yürütmektir (Aslan, 2011).

1999 yılından itibaren drama alanında ulusal düzeyde yaygın bir etkinlik göze çarpmaktadır. Her yıl haziran ayında Türkiye drama liderleri buluşması ve ulusal drama semineri Oluşum Drama Enstitüsü tarafından düzenlenmektedir. Etkinliğin bir diğer önemli tarafı ise düzenlendiği yıl içinde

seminer kitabı da yayınlanmaktadır. 2005 yılında 7. si düzenlenen seminerde alınan karar gereği 2005 yılı ekim ayından itibaren kutlanmak üzere 10 Ekim ulusal drama günü ilan edilmiştir (Arslan, 2011).

Sonuç olarak isimlendirmeler birbirinden farklı olsa da çocukların aktif katılımına ve yaşantılarına dayalı, onların bir kişiliği olduğu gerçeğini dikkate alan, başta rol oynama, doğaçlama, oyun ve dramatizasyon olmak üzere pek çok tiyatro tekniğinin kullanıldığı, sonuca değil, sürece odaklı bir çalışma yolu olan dramatik eğitim çalışmaları ülkemizde II. Meşrutiyet döneminde başlamış günümüze kadar devam etmektedir.

Önceleri eğitimde tiyatro uygulamaları olarak başlayan dramatik eğitim çalışmaları sonra 'mektep temsili' veya 'tarihi temsil' olarak uygulanmış, zamanla 'canlandırma' ve 'oyun' olarak da isimlendirilmiştir. Eğitimde dramatizasyon ismi 1990'lı yılların başına kadar kullanılmış, o yıllardan itibaren de 'yaratıcı drama' olarak isimlendirilmeye devam edilmiştir.

İlk uygulamalardan bugüne, uygulama şekli de pek çok değişime gelişime uğramıştır. Önceleri basit canlandırmalar şeklinde yürütülen çalışmalar, günümüzde süreç odaklı olarak sürdürülmektedir.

2.1.3. DRAMAYLA İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

2.1.3.1. DRAMATİZASYON

Günümüzde oyuna koyma, oyunlaştırma veya bir durumu gerçekte olduğundan daha heyecan verici ya da kötü göstermek olarak açıklanabilecek olan dramatizasyon, daha çok yazılı bir metne dayalı olarak bir konunun, öykünün, masalın ya da bir durumun canlandırılmasıdır (Adıgüzel, 2013).

Püsküllüoğlu (2004)'na göre ise dramatize, sözcük olarak, drama biçimine sokulmuş, oyunlaştırılmış ya da oyun biçiminde olan; dramatize etmek ise; roman, öykü, şiir gibi bir yazın yapıtını radyo, TV ya da sahne oyunu biçimine sokmak, oyunlaştırmaktır.

Dramatizasyonda konunun, metnin seçimi, rollerin dağılımı lider ya da öğretmen tarafından yapılır. Katılımcılar öğretmen tarafından verilen rollere bağlı kalarak beden diliyle ya da sözel olarak canlandırmalar yapar, kendilerine verilen metinde bulunan karakterleri canlandırırlar (Adıgüzel, 2006).

Dramatizasyon, Türk eğitim sisteminde daha çok okul öncesinde ve ilköğretimde bir eğitim yöntemi olarak uygulanırken daha sonraki eğitim basamaklarında azalmakta, yerini yaratıcı drama çalışmalarına bırakmaktadır.

2.1.3.2. YARATICILIK

Dramanın yaratıcı insan yetiştirme yöntemi olması, onu diğer yöntemlerden üstün kılan en önemli özelliğidir. Yaratıcılık, herkesin içinde var olan, doğuştan getirilen bir özelliktir, gizli bir güçtür, potansiyeldir. Yaratıcılık üzerinde kalıtım, zekâ, sosyo-ekonomik çevre ve eğitim gibi çeşitli değişkenler rol oynar. Bu değişkenlerin hepsini olmasa bile bazılarını kontrol altına alabiliriz. Geleneksel eğitim sisteminde yaratıcılığın köreltildiği yöntemler kullanılır, kuru bilgiler çocuğa ezberlenmesi için verilir. Çocuklar deney sahibi olmaları, bilgi edinme istekleri engellenmemelidir (Morgül, 2006).

Adıgüzel (2013)'e göre yaratıcılık; hem düşünsel hem de duygusal yaşamı ifade etmektedir, bilinçli ve bilinçsiz çabanın ürünüdür. Yaratıcı bir etkinlik kendiliğinden hemen oluşmaz, cesaretlendirme ve yol gösterme aracılığı ile yaşam biçimi olan sürekli bir yöntemdir. Aynı yazarın, bir başka eserinde ise yaratıcılık, bireye farklı ve üretici düşünce zincirlerini kullanarak, alışılmış düşünce zincirlerini kırarak, alışılmış düşünce zincirlerinden kopma gücü veren, sonuçları ile bireye ve muhtemelen başkalarına da tatminler sağlayan, fikirlerdeki esneklik, orijinallik ve duyarlılığın bir toplamıdır (Adıgüzel, 1993).

Genel olarak yaratıcılık, daha önceden kurulmamış ilişkiler arasındaki ilişkileri kurabilme, böylece yeni bir düşünce şeması içinde yeni yaşantılar deneyimler, yeni düşünürler ve yeni ürünler ortaya koyma yetisidir (Landau'dan akt. San, 1985). Yaratıcılık bir süreçtir, insanın her türlü

eyleminde bulunabilir. Bu nedenle yaratıcılık yalnız sanatsal süreçlerde değil, insan yaşamının tüm yönlerinde yer alan temel bir yetidir (San, 1985).

Yaratıcı bireyler genel olarak öğrenmeye hazır olurlar, her alanda esnek ve özgürdürler. Merak, sezgi, hayal gücü, deneme, araştırma sınıma, bulma kalıplardan kurtulma ve yeni düşünceler üretme diğer belirgin özelliklerdir. Yaratıcılık doğuştan gelen bir yetidir ve insana özgüdür. Her insan yaratıcı olabilme özelliğine sahiptir. Yaratıcı sayılmak için bir dahi olmak gerekli değildir. Bireyde bulunan yaratıcı yön çeşitli nedenlerle yok edilmiş, geriletilmiş olsa bile yaratıcı drama çalışmalarındaki yaşam deneyimleri ve özel programlarla yeniden kazanılabilir. Yaratıcı drama insanların kendilerini tanımalarını ve yaratıcı yönlerini keşfetmelerini sağlayabilir. Sözgelimi bu eğitimden geçen bireyler yaratıcı yönlerini sözlü ya da sözsüz olarak ifade edebilirler (Adıgüzel, 2013).

Yaratıcılık 2-7 yaşlar arasında dramatizasyon, demonstrasyon, yaratıcı drama ve rol yapma gibi tekniklerle geliştirilebilir. 11-15 yaşlarında ise soyut işlemler dönemi başlamakta, bu dönemde şiir, öykü, anı yazma, resim yapma, bilimsel düşler kurma ve geliştirme gibi etkinliklere yer verilebilir (Demirel, 1999).

Yaratıcı düşünmenin öğrenilmesi ve öğretilmesi olanaklıdır. Ancak bu beceriler kendiliğinden ya da alınan eğitimin sürecine bağlı olarak gelişmemektedir. Yaratıcı düşünmenin öğrenilmesi için öncelikle uygun bir ortamın sağlanması gerekir. Bu ortam, baskı ve stresten uzak, psikolojik açıdan özgür ve güvenli bir ortam olmalıdır. Böyle bir ortamda bulunanlar arasındaki iletişimde düşünmeyi geliştirici bir etkileşimin de olması gereklidir. Bu etkileşimde kullanılan dilin ve istemlerin önemi büyüktür (Doğanay, 2000).

2.1.3.3. İLETİŞİM

Adıgüzel'e göre iletişim, çeşitli duygu düşünce ya da bilgilerin çeşitli araçlarla (akla gelebilecek her türlü yolla) başkalarına aktarılmasıdır. TDK

(2005) sözlüğüne göre iletişim, duygu, düşünce ya da bilgilerin akla gelebilecek yollarla, başkalarına aktarılmasıdır.

İnsanda dünya hakkındaki bilinçlenmenin davranışa dönüşmesi; deneyimler, bilgi alışverişi, dil, yani ifade, kültürlenme ve dünya görüşünün gelişimi ile olur. İnsan ile çevresi arasındaki etkileşim sürecinde en önemli aşama iletişimdir. Cüceloğlu (1987)'na göre iletişim; psikolojik açıdan savunucu ve açık iletişim olarak ikiye ayrılır. Savunucu iletişimde kişi kendini güvensiz ve tehdit altında hisseder. Savunucu durumda kişi kaynaktan çıkar, iletiyi anlayamaz. Açık iletişimde ise kişi tüm enerjisini insan kaynağını anlamaya yöneltir. Bütün duyu organları ile karşı taraftaki duygu, düşünce ve izlenimi anlamaya yöneliktir. Böylece ileti tam olarak algılanır. Bu algı bir yaşantı oluşturur ve diğer yaşantılarla birleştirilerek yorumlanır, böylece ilerleme sağlanır.

Dramanın temel amacı olan iletişim kurma doğuştan getirilen bir beceri olmasına karşın, onun etkili ve yeterli biçimde kullanılması daha sonra geliştirilebilir. Örneğin, yazılı bir eserin yazılı veya sözlü olarak bir bölümünün veya tamamının öğrencilerce tamamlanması; kahramanlarının, olay örgüsünün değiştirilmesi, değerlendirme sonuçlarının yazılması, diksiyon eğitimi gibi değişik çalışmalar iletişim becerilerini geliştirebilirler. İşte bu noktada iletişimin başarılı ya da başarısız olmasından söz edilebilir. İletişim, okuma, dinleme, konuşma ve yazma etkinliklerinden oluşur. Bu etkinliklerin her biri bir eylem içerir. Dinleme ve okumanın bir eylemsizlik durumu olduğu düşünülür. Bu yüzden belki de eğitimcilerin asıl görevi, çocukların dünyayı anlayabilmeleri için onların kendileri ve çevreleri ile iletişime girmelerine olanak sağlamaktır (Koç ve Dikici, 2003).

2.1.3.4. ETKİLEŞİM VE EYLEM

İnsanlar birbiriyle sürekli olarak etkileşim ve eylem halindedirler. Bir grup etkinliğe dayalı olarak yapılan yaratıcı drama çalışmalarında katılımcılar karşılıklı olarak birbirlerini tüm oyun ve canlandırma süreçlerinde etkilerler. Yaratıcı drama gerek kavram gerekse kapsam ve işleyiş açısından iletişim ve etkileşimden ayrı olamaz. Etkileşim olması için, bir olayı yaşayan ve paylaşan

insanların bir eylemin anlamı hakkında yeni düşüncelere sahip olmaları ve temelde anlaşmaları gerekmektedir (Adıgüzel, 2013).

Etkileşimler davranışları oluşturur, bu yüzden belki de eğitimcilerin asıl görevi, çocukların dünyayı anlayabilmeleri için onların kendileri ve çevreleri ile iletişime girmelerine olanak sağlamaktır. Çünkü etkileşimi sağlayacak ortamı oluşturamazsak öğrenmeyi sağlayamayız (Koç ve Dikici, 2003).

Etkileşim gibi yaratıcı drama süreçlerinde önemli olan diğer bir kavram eylemdir. Eylem bir değişiklik ortaya koyabilen, oluşturulabilen etkileyici davranış, belli bir amaç için ve çeşitli yöntemler kullanılarak yapılanlardır. Dramanın sözcük olarak kökeninde eylem yer almaktadır. Yaratıcı dramada eylem, belirli bir şeyi yapma, kılma, etme, eyleme durumuna ya da işlem haline getirmek olarak ortaya çıkar. Yaratıcı drama eyleme geçmez ise süreç başlamaz, katılımcı eyleme geçmez, ortak olmaz ise süreç gelişemez, mekan eyleme uygun olmazsa özellikle harekete dayalı eylemler ortaya çıkamayabilir (Adıgüzel, 2013). Kısacası eylemler içerisinde birçok edimleri kapsar.

2.1.3.5. EMPATİ

Bir kişinin kendisini karşısındaki kişinin yerine koyarak olaylara onun bakış açısıyla bakması, o kişinin duygu ve düşüncelerini doğru olarak anlaması, hissetmesi ve bu durumu ona iletmesi sürecine denir (Dökmen, 2002).

İlk defa estetik alanında ortaya çıkan, estetik objeye bakan öznenin davranışından hareket ederek, estetik objeye kendi kendinden haz duyma, kendini onda yaşamak anlamında kullanılan empati, sonraki zamanlarda daha çok terapi amaçlı süreçlerde önemli bir yere sahip olarak ele alınmıştır (Okvuran, 1993). Ona göre empatik olmak, empatik durumu, bir kimsenin içsel referans çerçevesini doğru olarak algılamak, onun duygusal unsurlarını ve anlamlarını o kimseymiş gibi yaşamak ve bu 'miş gibi' olma koşulunu mutlaka yerine getirmektir.

Türkiye’de yaratıcı drama ve empati arasındaki ilişkiyi içeren ilk araştırmalardan biri Ayşe Okvuran tarafından ‘ yaratıcı drama eğitiminin empatik beceri ve empatik eğilim düzeylerine etkisi’ başlığı ile 1993 yılında yapılmıştır. Araştırma sonucunda yaratıcı dramanın empatik beceri ve empatik eğilim düzeyinde anlamlı değişiklikler yaratmadığı sonucuna ulaşılmış, bu durumda eğitim programlarının yaratıcı dramaya ayrılan süresinin yeterli olmamasına bağlanmıştır.

2.1.4. DRAMANIN ÖĞELERİ

2.1.4.1. DRAMA LİDERİ

Drama çalışmalarında liderin önemli bir yeri vardır. Çünkü dramada beklenen yararın sağlanabilmesi önemli ölçüde liderin yaklaşımına ve davranışlarına bağlıdır (Aral vd. 2000). Genellikle ortaokullarda yapılan drama çalışmalarında lider görevini öğretmen üstlenmektedir.

Dramada lider çocuğun oyun arkadaşıdır aynı zamanda da oyunun lideridir. Aslan (2008)’e göre lider, yol gösteren, hakem, motive eden, gerektiğinde yardımcı olan kişidir ve drama çalışmalarında liderin dramayı bir yöntem olarak grup çalışmalarında uygulayabilme yetkinliğini kazanmış olması gerekir. Oyundan sapmaları önceden fark edip akışı sağlayabilmesi, bazı sorunlara anında müdahale edebilmesi, liderin ön eğitimi almış olmasına bağlıdır. Oyunda çocuğun yaşayacağı içsel ve dışsal sorunları kendisinin de önceden yaşayarak öğrenmiş olması yöntemi kullanmanın ön koşuludur. Öğretmen çocuklarla birlikte oyunda küçük bir rol alabiliyorsa, çocuk öğretmeniyle iletişim kurabiliyorsa öğretmen o çocuğu kazanmış demektir (Morgül, 2006).

Lider grubu dinlemeli, sabırlı olmalı, gruba güven vermeli, uyumu sağlamalı, grubu doğrudan ya da dolaylı kontrol altında tutmalı, onlara yardımcı olmalıdır. Soruya soruyla yanıt verip cevabı çocuklara buldurmalı, asla taraf tutmamalı, incitici olmamalıdır. Eleştirisine katılmadığı çocuğa ‘buna katılmıyorum dememeli’, ‘bakalım falan arkadaşın ne düşünüyor’ diye aynı soruyu başkasına yöneltmelidir. Drama liderinin çocuk gelişimini bilmesi,

pedagojik formasyonlu olması önemlidir. Okulda drama yapacak bir lider için bu bir ön koşul olmalıdır. Resim, müzik, sanat tarihi, arkeoloji gibi konularda ek bilgi ve becerinin olması, genel kültür birikiminin olması, lideri daha yaratıcı olmaya yöneltir ve verimli kılar (Morgül, 2006).

Drama liderinde bulunması gereken beceriler ve yeterlilikleri Okvuran (2003), aşağıdaki şekilde sıralamıştır;

- ✓ Drama ile ilgili kuramsal bilginin yanı sıra tiyatro alan bilgisi hakkında da yeterli donanıma sahip olma.
- ✓ Okul öncesi dönemde bulunan çocuklardan yetişkinlere kadar olan katılımcıların gelişim özellikleri ve gelişim psikolojileri hakkında bilgili olma.
- ✓ Çocuk ve gençlik edebiyatı, edebiyat kültürü konularında donanımlı olma.
- ✓ Sanat ve sanat eğitimi hakkında bilgili olma.
- ✓ Uzun süreli drama deneyimine sahip olmanın yanı sıra yeteri kadar tiyatro deneyimine de sahip olma.
- ✓ Dramada yıllık ve günlük planları hazırlayabilme ve drama programı yapabilme becerisine sahip olma, drama dersinde disiplini koruyabilme, materyalleri (kostüm, dekor, ışık, sahne, vb. araç gereç) düzenleyebilme, olumlu bir sınıf atmosferi yaratabilme, drama dersinde zamanı planlayabilme, drama dışındaki dersler ile bağlantı kurarak çalışmalarını planlama.
- ✓ Öğrencilerden kendi performansı ile ilgili geri bildirim alma, öğrencilerle olumlu iletişim kurma, öğrencilerin drama performansını değerlendirme, geri bildirim verme, öğrencilerin kendini ifade etmelerine olanak verme, öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirme, öğrencileri öğrenme stillerine göre yönlendirme, öğrencilere başarılı olma fırsatı sunma, öğrencileri öğrenmeye güdüleyebilme, bütün öğrencilerine eşit davranabilme, öğrencilerin değerlerini tanıma ve bu değerlere saygılı davranma, dramada rol alma, öğrencilerle birlikte katılma, oynama, bireysel farklılıkları dikkate alma.

- ✓ Grupla çalışabilme becerisi, yaratıcı düşünme, yeni oyunlar yaratma becerisi, anında yeni doğaçlama/oyun planlayabilme, deneyimlerini başkalarıyla paylaşma, alanla ilgili bilimsel etkinliklere katılma, mesleki yayınları izleme doğaçlama yapabilme, rol oynama becerisine sahip olma.
- ✓ Meslektaşlarından kendi performansı ile ilgili geri bildirim alma, diğer öğretmenlerle bilgi alışverişinde bulunma, drama ortamında karar verme sorumluluğuna sahip olabilme, aynı anda tekli, ikili, tüm grupla drama çalışmalarını yönlendirebilme, olumlu bir drama ortamı yaratabilme, çabaları olumlu yönde pekiştirme, her mekanda ve büyüklükteki grupla oynayabilme becerisi, kukla, maske, teknik araç gereç vb. malzemelerle çalışabilme becerisi, alanla ilgili yenilikleri izleyebilme, drama etiğine göre davranabilme.

Drama liderinde aranan bütün bu özelliklerin yanı sıra oldukça önemli olan bir diğer durum da, dramayı ancak bu alanda eğitim almış birisinin yapabileceğidir. Yeterince drama yaşantısı olmayan, bu alanla ilgili yeterli teorik bilgiye sahip olmayan bir bireyin drama lideri olması mümkün değildir (Köksal Akyol, 2003).

Nixon (1987) ise drama eğitmeninin sahip olması gereken davranışları aşağıdaki şekilde açıklamıştır;

- ✓ Katılımcı ya da öğrencinin grup bilincine alıştırılması, değer ve düşüncelerine yanıt verip, geliştirebilmesi, bir rolü benimseyip oynayabilmesi, rolü, çeşitli durumları söz ve devinimlerle inceleyebilmesi için ona drama oturumlarında bunları deneme olanağı sağlamalıdır.
- ✓ Lider, katılımcı ya da öğrencinin ileriki dönemlerinde kendi duygu düşüncelerini seçip, bunları drama ile biçimlendirip sunma, yaşam deneyimini arttırma cesareti vermelidir.
- ✓ Lider katılımcı ya da öğrencilerin sözlü ve yazılı dil kullanım alanlarını genişletmeli, etkili bir dil kullanımına ve gelişimine ilgi göstermelidir.

- ✓ Lider, çalışmalarda ve daha geniş çevre şartları içinde hoşnutluklarını ve eleştirel takdirlerini geliştirme, kendilerinin ve başkalarının değerlerini saptamada etkili ve yardımcı olmalıdır.

Öğretmenin oyuncu olarak etkinliklerde sıklıkla yer alması, çocukları daha çok motive eder ve öğretmen-çocuk ilişkisini daha sıcak, canlı hale getirir. Drama öğretmeni drama etkinliklerinin uygulanışı sırasında, çocukların hatalarını bulup düzeltmemelidir. Çünkü çocukların etkinliklerden aldıkları zevk, dolayısıyla ulaşılmış oldukları konsantrasyon engellenebilir. Grup arasında yarışma ortamının oluşturulmaması da drama öğretmenin yapması gerekenler arasındadır. Zamanı etkinliklerde doğru bir şekilde kullanabilmek de yine drama öğretmenin görevidir. Etkinlikler de önceden planlanmalıdır (Önder, 1999).

Drama süreçlerinde liderin uyması gereken genel ilkeler (Adıgüzel, 2013) tarafından aşağıdaki şekilde maddelendirilmiştir;

- ✓ Drama lideri yapacağı çalışmalar öncesinde amacını, içeriğini, yöntem ve teknikleri ve mekanı belirlemelidir.
- ✓ Drama lideri yönergelerinin açık, kısa ve anlaşılır olmasına dikkat etmelidir.
- ✓ Lider katılımcılarıyla olabildiğince göz iletişimi kurmaya çalışmalıdır. Ayrıca beden dilini de amaçlara uygun bir biçimde etkin olarak kullanmalı, hareket halinde olmalıdır.
- ✓ Lider gerek oyunların kuralları gerekse çalışmaya ilişkin kuralları başlangıçta, açık ve anlaşılır bir biçimde ve olabildiğince katılımcıların da görüşleri alınarak belirlenmeli, isteyen her katılımcıya söz hakkı vermeli, olağanüstü durumlar dışında ortak olarak belirlenen kurallar dışına çıkmamalıdır.
- ✓ Drama lideri çalışma öncesinde drama yapılacak mekanda olmaya özen göstermeli, araç gereç seçimine dikkat etmeli, bunları önceden hazırlamalı ve çalışmanın başlangıç ve bitişine dikkat ederek, zamanı çok iyi kullanmalıdır.
- ✓ Lider hiçbir şekilde katılımcıların kişiliklerine dönük eleştirilerde bulunmamalı, katılımcılara önyargısız, hoşgörülü ve herkese eşit bir

mesafede olacak şekilde demokratik davranmalı, güler yüzlü olmalı ve olumlu şekilde dönütler vermelidir.

- ✓ Drama lideri veya eğitmeni grubunu ve üyelerini olabilecek en kısa sürede tanımalı, onlara kendi isimleriyle hitap etmeye çalışmalı, onlarda bir güven oluşturmalıdır.
- ✓ Lider alan bilgisine hem kuramsal hem de uygulama açısından hakim olmalı, neyi bilmediğini bilmeli ve bu konuda katılımcısına karşı açık ve dürüst olmalıdır. Bu nedenle lider, drama oturumlarını uygularken bunun belirli bir sistematik içerisinde olacağını ve sürecin belirli bir aşamalılık içerisinde oluşturulacağını bilmeli, katılımcısına fark ettirmelidir.
- ✓ Drama sürecinde gerçekleşen özel bir durumu, oluşumu, katılımcıların özel bir yaşantısını, onun lidere karşı güvenini sarsacak bir sonuca götürecek herhangi olumsuz bir durumu hiçbir biçimde atölye dışında başka katılımcılarla konuşmamalı, paylaşmamalıdır. Tüm duygusal ve öznel durumların atölye içerisinde kalmasına özen göstermelidir.
- ✓ Uygulayacağı programı olabildiğinde özgün hazırlamalı, merak ve heyecan oluşturacak etkinliklere yer vermeli, tekrara düşmemeye çalışmalı, öğrettiği oyunları eğer kime ait olduğunu biliyorsa öğrendiği kişi ya da kaynağın adını vermeyi unutmamalıdır.
- ✓ Lider yönerge verilmesi sırasında emir tunceleri kullanmamalıdır. Yapılan çalışmalardan sonra ara değerlendirme bölümünde katılımcılardan 'Neler düşünüyorsunuz? Neler hissettiniz? Görüşleriniz nelerdir?' gibi soruların yanıtlarını aldıktan sonra katılımcılara yapılan çalışma hakkında yeterli açıklamalar yapılmalı, gerekli olduğu zamanlarda amaç belirtilmeli ve bir özetleme yapılmalıdır.
- ✓ Drama eğitmeni sürece müdahalelerde bulunmalı fakat bu sürecin gidişatını etkileyen bir müdahale olmamalıdır. Örneğin doğaçlamalarda bazı seyirlik kuralları (oynayanların seyircilere arkalarını dönmemeleri, ses tonlarını ayarlamaları vs.) yeri geldikçe hatırlatması uygun olabilir.
- ✓ Öğrenme süreçleri yaşantılara dayalı olarak gerçekleştirilmeye çalışılmalı, gerekli durumlarda eğitmen, kuramsal bilgileri bu ilkeye dayalı olarak vermelidir.

- ✓ Eğitmen 'sonucun değil, s¼recin ¼nemli olduğunu, drama da canlandırma bi¼imlerinde doğru ve yanlışın olmadığı' bilgilerini sıkça vurgulamalıdır.
- ✓ Canlandırma ¼ncesinde ve canlandırma s¼recinde gereken k¼¼¼k gruplar oluşturmak i¼in rastlantıya dayalı se¼im yapmaya ¼zen g¼sterilmeli, grup i¼erisinde katılımcıların s¼rekli olarak sadece kendileri tarafından grupların belirlenmesine karşı uygun m¼dahalelerde bulunmalıdır.
- ✓ Grubun bir ¼yesinin tutum ve davranışlarının diğer ¼yelere de etkisi bulunur. Dikkat yoğunlaşmasının bir kişideki azlığı ve bunun s¼reklilięi diğer grup ¼yelerini de etkilemeye başlamışsa drama eğitmeni lideri dikkat yoğunlaşmasına y¼nelik ¼alıřmalarına ¼nem vermelidir.
- ✓ Canlandırmalar sırasında ikili ya da k¼¼¼k gruplar sırayla değil rastgele bir bi¼imde sunumlarını ger¼ekleřtirmeli, sunumlar sırasında tam izlenme davranışının ger¼ekleřtirilmesi i¼in gerekli uyarılar yapılmalı, sunumlar sonrasında da değerlendirme ve tartışmaların yapılmasına ¼alıřılmalıdır.
- ✓ Değerlendirme aşamasında ne hissettikleri ve ne olduğu, neler yaşandığı sorularının dışında kazanımları da ¼l¼meye y¼nelik etkinlikler planlanmalı ve uygulamalıdır. ¼zellikle drama alanında kullanılabilecek ¼l¼me ve değerlendirme ¼l¼leri konusunda yeterli olmalıdır.
- ✓ Her uygulamadan sonra s¼reci, programı, katılımcıları nesnel bir bi¼imde değerlendirmelidir.

2.1.4.2. KATILIMCILAR (GRUP)

Drama s¼recinde katılımcıların rol¼ kilit bir ¼neme sahip olup olduk¼a b¼y¼kt¼r. Katılımcıların ¼alıřmalara tamamının katılması beklenmektedir. Ancak zorunlu olarak drama dersini alan ¼ęrenciler i¼in bu m¼mk¼nd¼r. Diğer taraftan liderin hazırladığı iyi planlanmış drama ¼alıřmalarında da ¼ęrencilerin s¼re¼ten yararlanmaları, g¼n¼ll¼ olarak s¼rece katılmaları sağlanmalıdır.

Aslan (2008), katılımcıların drama çalışmalarına katılmaları için zorlanmaması gerektiğini, kendi istedikleri şekilde ve oranda çalışmalar içinde yer almalarının doğru olacağını ifade etmiş, çalışmak istemeyen katılımcıların zorlanamayacağını belirtmiştir.

Drama çalışmaları sonucun değil, sürecin önemli olduğu çalışma etkinlikleridir. Drama çalışmalarına katılan bireyler grubu oluşturur. Tüm çalışmalar bu grup içerisinde gerçekleşir. Dramada seyirci yoktur, seyredenler aynı zamanda drama çalışmalarına katılanlardır. Bu nedenle çalışma grubu hem oyuncudur hem de iç izleyicidir (Adıgüzel, 2013).

Dramada katılımcıların özelliklerinin dikkate alınması gerekir. Bireylerin her biri farklı özellik ve deneyimlere sahiptir. Katılımcıların yaşları, gelişim dönemi özellikleri, cinsiyetleri, ilgileri gereksinimleri dramanın nasıl yönlendirileceğini ve dramanın süresini etkilemektedir (Aral, vd. 2000). Dramada grubu oluşturan katılımcılar birbirine benzemezler ve birçok açıdan farklı özelliklere sahiptirler. Her bireyin değişik deneyimleri ve geçmiş yaşantıları vardır, her katılımcı biriciktir (Ömeroğlu, 2003).

Katılımcıların dramaya ilk kez katılmaları söz konusu ise liderin çalışmalarında katılımcıları yavaş yavaş dramaya ısındırması, basitten başlayarak ilerlemesi, örneğin fotoğraf karelerinin oluşturulmasından sonra doğaçlamalara gidilmesi, çocuklarla yapılan çalışmalarda ise taklit, sözsüz canlandırma, rol oynama, dramatizasyon, doğaçlama gibi bir sıranın izlenmesi çocukların rahatsız olmadan kendilerinin çalışmalara katılmalarına yardımcı olur (Köksal Akyol, 2011).

Drama çalışmaları katılımcıların tüm beklentilerini aynı oranda karşılamayabilir. Hatta saptanan hedeflere ulaşılmayabilir. Katılımcıların her biri değişmeye ve gelişmeye açık, öğrenmeye istekli ve katılım için gönüllü olmalıdır. Bireyler grup dinamiğinin oluşmasına katkıda bulunmalıdırlar.

Lider grup oluşturma çalışmaları için ilk önce grubun birbiriyle tanışmasını sağlamalı daha sonra uyum ve güven çalışmalarına önem vermelidir. Lider çalışma ortamında demokratik bir ortamın oluşturulmasını

sağlamalıdır. Oluşturulan küçük ya da büyük gruplar tüm katılımcıların kendilerini rahatça ifade edebileceği olanaklar sunmalıdır. Gruptaki kişi sayıları ise yaş gruplarına, liderin amacına ve çalışma ortamlarına göre değişiklikler gösterebilir. Yaş grubu küçüldükçe grup üyelerinin sayısının az olmasına dikkat edilmelidir (Adıgüzel, 2013). Adıgüzel katılımcıların uyması gereken genel ilkeleri aşağıdaki şekilde sıralamıştır;

- ✓ Katılımcılar drama sürecine bizzat katılmalı, katılmayı da istemelidir. Dramanın katılımı ile gerçekleştirilebileceğinin farkında olmalıdır. Bu nedenle her katılımcı, etkileşime açık, diğer katılımcılara karşı saygılı, sabırlı, hoşgörülü, önyargısız, hem kendine hem de başkalarına karşı psikolojik ve fizyolojik olarak zarar vermeyecek bir duyarlılıkta olmalı, etkinlikler süresince yapılan, yaşanılan her şeyin o atölye ortamında kalması gerektiğini unutmamalıdır.
- ✓ Katılımcı canlandırmalar sırasında mükemmel olmaya çalışmamalı, kendini hiçbir biçimde başkalarıyla karşılaştırmamalı, ön yargılarından kesinlikle kaçınmalı, diğer katılımcıların özel alanlarına ilişkin konuları canlandırma konusu yapmamalıdır.
- ✓ Dikkatini kendi yapacağı etkinliklere yoğunlaştırmalı, tüm süreçlere içtenlikle katılmalı, diğer canlandırmalara ilişkin olumsuz yargılarda bulunmamalıdır.
- ✓ Katılımcı tüm süreç boyunca dramanın genel ilkelerini ve uygulanma biçimlerini olumsuz biçimde etkileyecek tüm tabularından uzaklaşmalı, yapamam, utanırım, çekinirim vb. ifadeleri kullanmaktan kaçınmalıdır.
- ✓ Liderin verdiği yönergeleri dikkatle dinlemeli, yönerge tümceleri tam bitmeden müdahalede bulunmamalı, anlaşılmayan bir durum olduğunda başka katılımcılara anlatmaya çalışmamalı ve verilen yönergeler doğrultusunda çalışmalarını gerçekleştirmelidir.
- ✓ Canlandırmalar açık, anlaşılır bir ifadeyle gerçekleştirmelidir, canlandırma süresi içerisinde bireysel ya da grubun amacını göz önünde bulundurmalı, tüm dikkatini sürece vermelidir.
- ✓ İstenildiğinde role girmek, rol içinde kalmak, sesini- bedenini- araç-gereçleri- ortamı iyi kullanmak, dili doğru kullanmak, rolünün hakkını vermek, taklit- şablon- kopyadan kaçınmak, rolden çıkmamak, rol

çalmamak, canlandırma sırasında iki grup varsa eş zamanlı konuşmamak, diğer katılımcılara, özel bir durum yoksa sırtını dönmemek, vb doğaçlamada yapılmayacak listesine uymak gibi canlandırmaya ilişkin kurallara uymalıdır.

- ✓ Süreçte yer almaktan mutlu olmalı ve alanını sevmelidir. Çalışmalara zamanında gelmeli, çalışma öncesinde kendisinden beklenen hazırlıkları yapmalı, konusunu temsil edecek nitelikte araç- gereçler kullanabilmeli, çalışma mekanını bulduğu gibi bırakmalı, zamanında da çalışmalardan ayrılmalıdır.
- ✓ Çalışmalar süresince uygun zaman ve mekanda sorular sormalı, irdelemeli, değerlendirme sırasında uygun bir dil kullanmalı, iyi bir dinleyici ve gözlemci olmalı, atölyedeki yaşantılara inanarak ve içten katkıda bulunmaya çalışmalıdır.
- ✓ Özenilmemiş, görev savma amacıyla yapılan canlandırmalardan ve klişelerden kaçınılmalı, eğitmen ya da liderini birebir taklit etmek yerine kendisi olmalıdır.

2.1.4.3. DRAMA ORTAMI (MEKAN) VE ARAÇ GEREÇLER

Drama ortamı drama lideri ve katılımcılar kadar bir hayli önemli olan ögedir. Ortam denildiğinde aklımıza sadece sınıf ya da 4 duvar arası gelmemeli dramanın gerçekleştiği tüm koşullar düşünölmelidir. Dramayı gerçekleştirecek olan lider mutlaka drama ortamını önceden belirlemeli ve mekanı drama çalışmalarına uygun hale getirmelidir. Bunu da belirlerken mutlaka yapılacak olan drama çalışmasının amacı veya amaçları göz önünde bulundurulmalıdır.

Drama ortamında bulunması gereken özelliklerden Adıgözel (2013), şöyle bahsetmektedir: Drama devinim gerektirdiği için drama yapılacak ortam katılımcıların rahat hareket edebilecekleri duruma getirilmelidir. Çalışma ortamı için drama etkinliği yapacak grubun yerlerde birbirlerine dokunmadan yatabilecek genişlikte bir mekan olması gerekir. Ayrıca geleneksel bir sınıftan farklı olarak öğrencilerin ayakkabısız olabileceği, zemini ahşap veya halı ile

döşenmiş, minderlerin ve drama araç-gereçlerinin olduğu, sabit sıraların bulunmadığı, her türlü eyleme, olası gürültü unsurlarına uygun, ses yalıtımına sahip oda ısı ve ışığı çalışma yapmaya ve gerekli olduğunda sergileme yapmaya elverişli olarak düzenlenmelidir.

Drama mekanı için ideal sınıf ortamları veya ideal alanlar istense de özellikle Türkiye gibi eğitim olanaklarının oldukça kısıtlı olduğu bir ülkede ideal ortamların olma zorunluluğu bulunmamaktadır. Öğretmen adaylarının yaptığı drama çalışmaları bu şartlar sağlanmadığı için sınıf ortamında yapılması gerekir (Adıgüzel, 2013). Bu durumda da lider konumunda olan öğretmene çok iş düşmektedir. Öğretmen drama için uygun olmayan ortamı, en asgari düzeyde de olsa küçük bir düzenleme ile çalışma yapmaya uygun hale getirebilir. Böyle durumda öğretmen sınıftaki sıraları mümkün olduğunca bir tarafa toplamalı ve daha rahat bir ortam yaratmalıdır (Önder, 1999; Ömeroğlu, 2003). Örneğin bir pazar yeri kurulacaksa sıralar yan yana getirilebilir, bir hayvanat bahçesi oluşturulacaksa, sıralar ters çevrilip kafes şekline dönüştürülebilir.

Drama sınıf dışı mekanlarda da gerçekleştirilebilir. Örneğin çocuklar bol malzemenin olduğu küçük sınıflarda kendilerini rahat ve huzurlu hissedebilirler, fakat dramadan önce ısınma çalışmaları yapılırken grubun sayısının fazla olmasından dolayı öğretmen zorlanabilir. Bu durumda lider ısınma hareketlerini yapmak üzere okulun bahçesini ya da daha geniş bir ortamı tercih edebilir.

Okul dışında yapılacak olan drama çalışmalarında ise öğretmen çalışma öncesinde iyi bir plan yapması gerekmektedir. Öğretmen drama yapılacak ortamın çocukların hareket özgürlüğünü, psikolojilerini, etkinliğe katılımlarını, doğaçlamalarını ve yaratıcılıklarını, olumsuz olarak etkileyebileceğini unutmamalıdır. Okul dışında yapılacak olan drama çalışmalarında ilk başta düşünülmesi gereken unsur güvenlidir. Özellikle öğretmen çalışmanın yapılacağı topluma açık mekanlarda çocukların güvenliğini sağladığından emin olmalıdır. Bu nedenle lider çalışmadan önce mekanı ziyaret edip bilgi toplamalı ve risk oluşturabilecek durumları ortamdaki kaldırmalıdır (Adıgüzel, 2007).

Okul dışında drama çalışması yapılabilecek bazı alanlar; parklar ve bahçeler, kütüphaneler, postane, sağlık ocakları, bankalar, fabrikalar, üretim merkezleri, müzeler vs. olabilir.

Drama ortamında bulunması gereken araç ve gereçlerde drama çalışmaları için önemli bir yere sahiptir. Kullanılan veya kullanılacak olan araç ve gereçler, çocukların rol oynama ve doğaçlamalarda role girmelerinde önemli işlevler üstlenir (Bayram vd. 1999).

Drama çalışmaları sırasında kullanılan araç gereçlerin çoğu farklı işlevler için de kullanılır. Örneğin bir sopanın; telefon, kılıç, at vs. gibi biçim değiştirmesi gibi farklı özellikleri vardır (Üstündağ, 2006). Drama sınıflarında çocuklar tarafından en fazla kullanılan aksesuarların başında giysiler gelmektedir. Giysiler sene başında öğrencilerden istenip sınıfta bir giysi dolabı veya askılığı oluşturulabilir. Dolabın içerisinde giysilerin yanı sıra şapkalar, gözlükler, şallar, çantalar, kravatlar, takılar vs gibi birçok aksesuar da bulunmalıdır. Öğretmen bu malzemelerin temizliğine özen göstermeli ve çeşitli periyotlar ile giysilerin yıkanmasını sağlamalıdır (Bayram vd. 1999; Adıgüzel, 2007; Üstündağ, 2006).

Drama çalışmalarında kullanılacak araç ve gereçler sınıfın bir parçası olabileceği gibi o günkü çalışmanın amacına uygun olarak çocuklar ile birlikte de hazırlanabilir. Örneğin hayvanlarla ilgili bir drama çalışmasından önce öğretmen kostümleri maskeleri terziye diktirip hazır hale getirebilir (Önder, 1999).

2.1.4.4. KONU (DÜŞÜNCE)

Drama çalışmalarında hemen hemen her şey konuyu oluşturabilir. Ancak konu oluşturulurken öğrencilerin özel hayatları ve evrensel değerlere ters düşen konular drama konusu olarak seçilmemelidir. Konuşmalarda ele alınan düşünce, durum, bir eserde geçen olay vs dramanın konusunu oluşturabilir. Bir konu hangi ölçütlerde seçilirse seçilsin, önemli olan bu konunun kişilere hangi davranış, tutum, beceri kazandırmada kullanacağı,

edinilmesi öngörülen davranışın uygun amaçlarla nasıl verileceği ve işe koşulacağıdır.

Dramada konu herhangi bir olaydan, bir eğitim ünitesinden, haberden, anıdan, bir resimden, bir fotoğraftan ya da soyut kavramdan, davranıştan yola çıkarak belirlenebilir. Konu seçiminde dikkat edilmesi gereken en önemli noktalardan bir tanesi kazanımlara uygun olarak hedef belirlemektir. Hedeflerin önceden belirlenmesi konu seçiminde de öğretmene büyük kolaylık sağlayacaktır.

Belirlenen konu grubun yapısına uygun olmalıdır. Grubun çalışmak istemediği, yeterince anlaşılamayan konular drama çalışması için seçilmemesine özen gösterilmelidir. Çünkü konunun çalışma grubunun yapısı dikkate alınarak belirlenmesi, çalışmaların daha verimli ilerlemesini sağlayacaktır. Konu seçiminde yaşanan bölgenin tarihi ve doğal yapısı, yörenin toplumsal sorunları, günlük yaşama ilişkin çeşitli durumlar, tarihsel süreçler, farklı sanat ve kültür ortamlarına ilişkin anlayışlar değerlendirilebilir (Adıgüzel, 2013).

2.1.5. DRAMADA UYGULAMA AŞAMALARI

Drama çalışmalarında, grubun yapısı ve katılımcıların özellikleri dikkate alınarak bir esneklik içerisinde izlenmesi gereken bir sıralama bulunmaktadır (Çakır İlhan, 1999). Üstündağ, bu sıralamayı yapmış ve tüm çalışmaları bu belirlemelere göre yeniden biçimlendirmiştir. Ona göre drama giriş, gelişme, sonuç etkinlikleri genel öğrenme süreçleri ve öğretim etkinliklerine koşut olarak düzenlenir (Üstündağ, 2006).

Drama çalışmalarından edinilen deneyimlerden yola çıkarak bir yaratıcı drama dersinin veya etkinliğin yapılandırılmasında izlenmesi gereken aşamalar geliştirilmiştir (Köksal Akyol, 2003; Karadağ ve Çalışkan, 2005; Adıgüzel, 2006).

1. Isınma ve Hazırlık Çalışmaları
2. Canlandırma (Esas Çalışma)

3. Değerlendirme- Tartışma Çalışmaları

2.1.5.1. ISINMA VE HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

Isınma, bireyin kendisiyle iletişim kurduğu, kaslarını, organlarını, bedenini tanıma, bedenini ritmik hareket ettirebilme ve kendini bedensel olarak keşfetme aşamasıdır (Morgül, 2006).

İngilizcede spor pedagojisinden geçen ve yaygınlaşan haliyle 'warming up', olarak adlandırılan ısınmak, ısındırmak, birinin bir şeye yakınlık duymasını, alışmasını, benimsemesini, yadırgamaz olmasını sağlamak ve onu alıştırmak için yapılır. Bu aşamanın esas amacı bir grup dinamiği oluşturmakla birlikte bir sonraki aşamaya hazırlık niteliği taşır (Adıgüzel, 2013).

Isınma çalışmaları bedensel ve düşünsel hazırlanmaya yönelik etkinliklerden oluşmaktadır. Bedenin harekete geçtiği, duyuların eş zamanlı olarak yoğun bir şekilde kullanıldığı, tanışma, etkileşim kurma, güven kazanma, uyum sağlama gibi özellikleri katılımcıya kazandıran ve oldukça kesin kurallarla belirlenen, lider rehberliğinde yapılan bir aşamadır (Karadağ ve Çalışkan, 2005; Üstündağ, 2000). Isınma; çocukların duygu ve düşüncelerini ifade etmeleri, güven duygusu kazanmaları, uzamsal farkındalık geliştirmeleri, fiziksel kontrol sağlamaları, vücutlarını tanımaları, vücut parçalarının görevlerini ve hareketlerini keşfetmeleri için fırsatlar sunmaktadır (İlhan, 1999; Ceylan ve Kalburan, 2008).

Başlangıçta ısınma çalışmalarına tüm sınıf ile başlamak uygundur. Ancak mekan yeterli büyüklükte değilse grup ikiye bölünerek, önce bir grup sonra diğer grup ile ısınma çalışmaları yapılabilir. Tüm çocukların ilgisini çekmek amacıyla belli aralıklarla gruplar değiştirilebilir, daha sonra eşli ya da grup çalışmalarına geçilebilir. Eşli çalışmalar bireysel düşünce olmaksızın grup çalışmalarından bireysel çalışmalara hareket etmekte yardımcı olmaktadır. Örneğin: herkes istediği biriyle eş olur, eşler ellerini birbirlerinin omuzlarına koyar ve sonra kuvvetli olanı görmek için iterler (Mc Caslin, 2006).

Yeni başlayan gruplarda ısınma etkinliklerine lider olabildiğince aktif olarak katılmalıdır. Başlangıçta katılımcılar izleniyor olmak veya komik duruma düşmek gibi kaygılar yaşayabilirler. Bu durumda lider grubun dışında kalıp oradan yönergeleri vermek yerine 'katılımcı' bir liderlik anlayışı benimsemesi ve uygulaması, katılımcıda oluşabilecek olası kaygılardan kurtulmasını sağlayabilir. Grupların süreç ile ilgili hazırlıkları, rolleri belirlemeleri, gerekli gördüklerinde kullanacakları malzemeleri sağlamaları, canlandırma yapacakları yeri seçmeleri ve orayı biçimlendirmeleri de bu aşamada gerçekleştirilir. Eğer gerekli görülürse ısınma aşamasının başında ve sonunda rahatlama, dikkati toplama veya odaklama amaçlı çalışmaları ile duyguların paylaşılacağı ara çalışmalar da yapılabilir (Adıgüzel, 2013).

Isınma çalışmaları müzik ya da ritim eşliğinde yürüme, koşma, hayvan yürüyüşleri, zıplama, çekme, itme, çeşitli zemin ve zamanlarda yürüyüş, gösterilen harekete uygun ritim tutma, kukla gibi hareket etme, yer hareketleri vb. şekillerde yapılabilir (Aral vd., 2000). Ses ve nefes açma çalışmaları ve denge çalışmaları da ısınma çalışmaları arasında gösterilir (Önder, 2000).

Öğretmen ısınma için tasarladığı çalışmayı işleyeceği konudan da alabilir. Örneğin denge çalışması için komutlar, yönlendirmeler, 4. Sınıf Türkçe kitaplarında yer alan, Aldrin imzalı 'Ay'ı Nasıl Fethettik' adlı okuma parçasından alınabilir. Parçanın içinde ayda dengenin olmadığını, yürüme şekillerinin havada gezer gibi olduğunu anlatan cümleler vardır. Bu cümlelerin her biri canlandırılırken hem ısınma sağlanmış olur hem de öğrencilerin işlenecek konuya dikkatleri çekilmiş olur (Morgül, 2006; Gönen, 1999).

2.1.5.2. CANLANDIRMA (ESAS ÇALIŞMA)

Dramadaki bu aşama farklı kaynaklarda oluşum, oyun, doğaçlama, ana çalışma, esas çalışma gibi farklı isimlerle adlandırılmaktadır. Bu tezde bu bölüm canlandırma başlığı adı altında ele alınmıştır.

Canlandırma, birinin kılığına, kişiliğine girip onu oynamak, onu etkin bir duruma gelmesini sağlamak, etkinliğe geçirmek, geçmiş bir olayı ya da

durumu göstererek yaşatmak anlamında kullanılır. Bu aşama bir konunun süreç içerisinde biçimlenip ortaya çıktığı, belirlendiği, biçimlendirildiği ve diğer katılımcılara sergilendiği tüm oluşum çalışmalarını içermektedir (Adıgüzel, 2013). Canlandırılacak içerik çerçevesinde bir başlangıç noktası olan, belirlenmiş bazı kurallar içinde özgürce oyun kurma ve bu oyunları geliştirmek için pandomim, rol oynama, doğaçlama, kukla, maske kullanma, öykü oluşturma, dramatizasyon gibi etkinliklerden biri ya da bir kaç seçilerek uygulama yapılır (Aral vd, 2000; Köksal Akyol, 2003).

Bu aşamada sınıf en az altılı ve daha fazla sayılarda gruplara ayrılır. Gruplar liderin verdiği veya grupta belirlenen konuyu önce aralarında konuşurlar. Örneğin, belli bir konunun birkaç yönü olabilir. Katılımcılar dramayı durdurup problemin çeşitli yorumlarını inceleyebilir. Her bir çift veya grup kendi fikrini sunabilir ve katılımcılar en uygun olan hangisiyse onu seçip onunla çalışmaya devam edebilir. Ya da grup birkaç grubun düşüncelerine ekleme yapmaya ve bütün dramayı yeniden yönlendirmeye karar verebilir. Rolü çözmeye çalışırken ortaya çıkan problemlerin görüşüldüğü zamanlar olabilir ve sonra katılımcılar uzlaşmayı kabul ettiklerinde dramaya devam edebilirler. Gruplar belirlenen konuyu/oyunu tüm grubun önünde sunarlar. Bu aşama dramayı zenginleştirir. Başka dramayı izleyen katılımcılar kendi eksikliklerini görerek ders çıkarırlar ve oyunlarında başka neler yapabileceklerini düşünürler. Böylece kendini ve arkadaşlarını daha iyi tanıma fırsatı bulurlar (Booth, 2008; Morgül, 2006; Furman, 2000).

Canlandırma bölümünde yapılan çalışmalar ve bireyde bıraktığı izler drama açısından çok önemlidir. Bu aşama grubun iletişim ve etkileşim sağlama, imgelem geliştirme, duyguları geliştirme ve beş duyuyu geliştirmeye yönelik çalışmaları da içermektedir. Canlandırma, kişinin kendini savunma ve kendine saygı duymasının, kendi potansiyelini keşfetmesinin gelişmesinde, diğer insanların duygularına duyarlılık ve farkındalık geliştirilmesinde büyük katkı sağlamaktadır (Peter, 2003; Okvuran, 2001).

Liderler bu aşamada çocukların kendilerini ifade etmelerine önem vermelidir. Lider, çocuklar arasındaki fiziksel ve sözlü iletişimi teşvik etmeli, anlamlı bir çerçeve içinde çocukların katılımlarını esas çalışmaya dahil

edebilmelidir. Drama lideri oyun oluşturma son derece içindedir, ancak dramayı meydana getiren çocuklardır (Booth, 2008; Üstündağ, 2006).

2.1.5.3. DEĞERLENDİRME- TARTIŞMA ÇALIŞMALARI

Drama sürecinde değerlendirme aşaması oldukça önemlidir. Aşama aşama geçen bu çalışmaların her birinin veya birkaçının ardından mutlaka bir değerlendirme yapılmalıdır. Sürecin özü, önemi, niteliği, niceliği üzerinde çeşitli duygu ve düşüncelerin paylaşımı da bu aşamada konuşulur, tartışılır (Üstündağ, 2006; Adıgüzel, 2013).

Öğrenilenlerin kazanıma dönüşüp dönüşmediği ve bu durumun gelecek yaşantılara etkisinin olup olmayacağı, tüm drama yaşantı ve süreçlerinin nasıl algılandığı, nasıl anlaşıldığına yönelik duygu ve düşüncelerin paylaşılması bu aşamada gerçekleştirilir. Dramanın doğasına yönelik yapılacak tartışmalar, görüş alışverişleri konuşarak olabileceği gibi rol içinde veya rol dışında çeşitli yazma çalışmaları ile de (mektup, günlük vs.) yapılabilir. Bu değerlendirme ile katılımcıların çalışmaya yönelik duygu ve düşünceleri lidere/öğretmene kolaylıkla aktarılabilir (Morgül, 2006; Adıgüzel, 2013).

Diğer alanlarda kullanılan değerlendirme biçimleri, dramanın bir yöntem olarak kullanıldığı derslerde de geçerliliğini korur. Örneğin sosyal bilgiler dersinde dramanın yöntem olarak kullanılması durumunda, dersin kazanımına yönelik yapılacak olan değerlendirme ölçütleri burada da geçerlidir. Çalışmanın amacında bilişsel kazanımlar ele alınıyorsa bilgi düzeyini ölçen bir araç kullanılabilir. Çalışmanın tutumları geliştireceği düşünülüyorsa o zaman bir tutum ölçeği kullanılabilir (Adıgüzel, 2013).

Drama sürecinde düzenli olarak yapılan değerlendirmede, katılımcıların bireysel değerlendirmeleri önemlidir. İlköğretim çağındaki çocukların drama etkinliklerinde gelişim özellikleri ayrıntılı bir şekilde kaydedilmelidir. Çünkü dramanın sosyal öğrenme, bilişsel süreçlerin geliştirilmesi, dil kazanımı, yaratıcılık, duygusal veya motor gelişim, kendini algılama ve özsaygı gibi farklı gelişim alanları üzerinde önemli bir etkisi

vardır. Dramadan sonra gözlem ve kayıt tutmak grup çalışmasıyla ilgili bilgi sağlayabilir. Bu sayede eğitimci/ lider kendini değerlendirme, zaman içerisindeki değişimleri görme fırsatı bulur. Yapılan bu değerlendirmeler daha sonra yapılacak olan drama etkinliklerin planlanmasında ve uygulanmasında yardımcı olacaktır. Değerlendirme, gereken düzeltmelerin yapılarak beklenen amaçlara ulaşılması açısından da önem taşımaktadır (Önder, 2000; Adıgüzel, 2006).

2.1.6. DRAMANIN İLKELERİ

1. Dramada sözel olacak biçimde aralıklarla öğrencilere pekiştireç verilir. Ceza veya ödül durumu söz konusu değildir.
2. Çalışmalarda izleyici bulundurulmaz. Çünkü bu bir oyuncu eğitimi değildir ve oynayanlar aynı zamanda izleyicidir.
3. Dramada sentez yapmaları ve öğrencilerin sahneledikleri yaşantıyı nasıl ifade ettikleri önemlidir (Sağlamöz, 2006).

2.1.7. DRAMANIN YARARLARI

Dramanın çocuk gelişimini bütüncül olarak destekleme özelliği vardır. Çocuk bir duyguyu ya da bir olayı rol oynama veya doğaçlama gibi teknikler kullanarak sergilerken, bundan bütün gelişim alanları pozitif yönde etkilenir. Bu nedenle, çocukların erken dönemden itibaren drama etkinliklerin içine alınmaları önemlidir. Erken çocukluk döneminde olan çocuklar bu yaşlarda akranları ile iş birliği kurarlar ve rol oynama yolu ile duygularını ifade etmeye başlarlar (Fazlıoğlu, 2011).

Sanatsal etkinlikler çerçevesinde drama, çocuğu aktif ve özgür kılabilen en uygun ortamları yaratır (Kıbrıs 2000).

Bu bilgilere bakarak drama pek çok boyutta öğrenciye katkı sağlayabilen bir öğretim yöntemi olarak görülmektedir. Aşağıda dramanın çocuğa yansıyabilecek en uygun genel amaçlarına yer verilmiştir (Kabapınar, 2007; Morgül, 2006; Kıbrıs, 2000; Üstündağ, 2006; Artut, 2004).

- Çocuğun dünyası genişledikçe canlandırdığı roller artar.
- Çocuğun zihninde yeni kavramların sayısı artar. Kavram zenginliği, düşünce zenginliğini de beraberinde getirir. Çocuğun bilişsel gelişimine katkıda bulunur.
- Çocuk, bazı gerçekleri oyun sırasında öğrenir. Çaba harcamayı, kendi gücünden yararlanmayı, başladığı işi bitirmeyi ve bundan zevk almayı öğrenir. Kabullenmekte güçlük çektiği kuralları oyun sırasında benimser.
- Çocuk, oyunlarında yaşadığı olayları benimser, dener, takdir eder, tekrarlar, grup oyunlarında daha iyiyi, güzeli başarmayı amaçlar.
- Drama sayesinde çocuğun ilgi ve yetenekleri daha iyi belirlenir, yetişkinlere bu konuda önemli ipuçları verir.
- Öğrencinin aktif olduğu, öğrenme sürecinde sorumluluk aldığı, üretebildiğini gördüğü ve duyumsadığı, ürettiğini sergileyerek başarıya duygusunu tattığı, bir sınıf ortamı yaratılır. Bu anlamda drama, öğrencinin özgüveninin oluşması veya artmasına etkili olur.
- Öğrencinin bireysel ve grup ile karar alma becerilerinin gelişimine katkıda bulunmaktadır. Nitekim drama sırasında öğrenciler, hem rolünün gereklerini yerine getirme noktasında bireysel kararları almak ve uygulamak, hem de grup dinamiği örüntüsü içerisinde amaçlanan bir hedefe ulaşmayı dilemektedirler. Bu anlamda drama, rekabetçi ve yarışmacı bir etkinlik olmayıp, bireysel ve grup dinamizmini, paylaşma ve dayanışmayı temel almaktadır.
- Drama, yaşam içerisinden kopup gelen, yaşanmış ya da yaşanması olası olayların içinde yer alma, bireysel ve toplumsal sorunların belirlenmesi ve çözümlenmesi sürecini tanıma noktasında 'yaparak ve yaşayarak öğrenmenin' gerçekleştirilmesinde önemli bir araçtır. Bu bağlamda problem çözme süreçlerine ilişkin yaşantıları ön plana çıkarmayı da amaçlamaktadır.
- Bir başka kimliğe bürünerek, onun düşüncü ve davranışının ardında yatan perspektif ve nedenlerin anlaşılmasına katkıda bulunur. Bu arada drama sürecinde yer alan diğer rollerin perspektifini görmesi ve anlamasına da katkıda bulunabilir. Bu anlamda drama, öğrencinin bir başkasının penceresinden dünyaya bakış olarak da nitelenebilecek empati becerisinin gelişimine de katkıda bulunmaktadır. Öğrenci, annesinin, babasının, yaşlı birinin, öğretmeninin, arkadaşının, komşusunun yerine geçerek rolünü yaparak

onların düşünüş ve hissediş alanına yakınlaşmış olur; onları duyumsamayı öğrenir.

➤ Öğrencilerin sözel ifade becerilerinin gelişimine katkıda bulunur. Sonuçta drama, sınıfta sergilenecek bir etkinliktir. Doğaçlama dramada kısa bir süre için düşünülen/planlanan bir sosyal durum öğrencinin önüne getirilmektedir. O an içerisinde kendisi ya da arkadaşı oluşan düşünceleri dile getirebilmektedir. Bu çerçevede arkadaşının sav, fikir, görüş, karşı görüş ve çelişkilerine de bir çırpıda yanıt vermesi, karşıt düşünce ve idealar geliştirmesi gerekmektedir. Bu bağlamda doğaçlama drama özellikle öğrencinin beklemediği durumlarda görüşleri gözden geçirme, neden- sonuç ilişkilerini mantıksal bağlantıları görme ve analiz etme yeteneklerini kullanarak bunları sözel ifadeye dökme yeteneklerinin gelişimine katkıda bulunacaktır. Benzer bir şekilde yapılandırılmış drama da her ne kadar, işlenilecek konunun sürüklediği bir bilgi ve olay akış yönü bulursa da, sözel becerilerin gelişimi için önemli bir kazanım olarak kendini göstermektedir.

➤ Sözel ifadenin yanı sıra, drama öğrencilerin jest, mimik, duruma uygun yüz ifadesi ve beden dili gibi noktalarda kendini ifade ediş becerilerinin gelişimine de katkıda bulunabilir. Bu anlamda drama, öğrencinin kendini farklı biçimde ifade etme zenginliğini de kazandırabilir. Bu arada öğrencinin farklı duyu organlarını kullanmasına ve bunlara ilişkin duyarlılıklarını geliştirmesine katkıda bulunabilir.

➤ Genellikle sosyal bilimler ile ilintili dersler son derece ciddi, ağır başlı dersler olarak görülmektedir. Bu anlamda eğlenerek öğrenme, öğrencilerin yaş kuşaklarına uygun öğrenme ortamlarının hazırlanması sanki sosyal bilgiler dersleri ile ilintisi yokmuş gibi varsayılabilir. Çünkü bu dersler ezber gerektiren dersler gibi algılanmaktaydı. Bu anlamda 'ders kitabındaki tekrarlı öğrenirsin' gibi bir anlayışın kırılması sürecinde drama, hayat bilgisi ve sosyal bilgiler gibi derslerde öğrenciyi derse karşı güdüleyici bir rol oynayabilir. Eğlenerek öğrenme motivasyonu artırarak, istenerek ve bizzat içinde yer alınarak oluşturulan bir süreç de öğrenmenin niteliği ve kalıcılığına olumlu etkilerde bulunacaktır.

➤ Öğrencinin sanatsal bir duyarlılığının gelişmesine, sanata yakınlık duymasının temellerinin atılmasına, tiyatroya ilişkin becerilerinin farkına varmasına katkıda bulunabilir.

2.1.8. DRAMANIN SINIRLILIKLARI

- Drama iyi bir hazırlık yapılmadığı, süreç iyi planlanmadığı takdirde öğrenciler tarafından zaman geçirilecek boş bir etkinlik olarak görülebilir
- Yapılandırılmış drama gerekli öğretmen desteğinin verilmediği durumlarda ders kitabında yazarların en basit anlamda tekrarı ile sınırlı kalabilir. Bir anlamda öğrencilerin sıralarında söyleyebileceği/ aktarabileceği bilgilerin sınıf önünde aktarılan versiyonu haline dönüşebilir.
- Öğrenci beceri sınırlarının öğretmen tarafından dikkatlice belirlenmediği durumlarda, bazı öğrenciler rollerinin hakkını veremediğini düşünerek, kendilerine olan güvenlerini kaybedebilirler. Bu boyutta, dramanın amaçladığı ile ortaya çıkan sonuç arasındaki fark büyük olabilir.
- Dramada yer alan bazı roller nedeniyle, öğrencilerin bir bölümü arkadaşlarına lakap takabilir ya da kızdırabilir. Bunun için önlemlerin alınması önemlidir (Kabapınar, 2007).

2.1.9. SOSYAL BİLGİLER DERSİNİN TANIMI VE TARİHÇESİ

Sosyal Bilgiler dersinin ne zaman başladığına dair yeterli bilgi bulunmamaktadır. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda bu dersin tanımını yapmak oldukça zordur. Bununla beraber bugüne kadar Sosyal Bilgilerin tanımı için tam bir görüş birliği sağlanamamıştır (Debre, 2008).

Sönmez (1997)'e göre Sosyal Bilgiler; insan tarafından üretilen gerçekle kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bu sürecin sonunda elde edilen dirik bilgiler olarak tanımlanmıştır. Erden (1997) ise Sosyal Bilgileri; ilköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla, Sosyal bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanı olarak tanımlanmıştır. Sosyal Bilgiler dersi bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir

ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir (MEB, 2005).

Genel anlamda Sosyal Bilgiler; toplum ve insanla ilgili bilimlerin içerik ve yöntemlerinden yararlanarak, insanın fiziksel ve sosyal çevresiyle etkileşimini zaman boyutu içinde disiplinler arası bir yaklaşımla ele alan ve küreselleşen bir dünyada yaşamla ilgili temel demokratik değerlerle donatılan, düşünen, becerikli, demokratik vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlayan bir çalışma alanı olarak tanımlanabilir (Doğanay, 2002).

Türkiye’de Sosyal Bilgiler dersinin mazisi pek eski değildir. Cumhuriyet döneminde Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisi dersleri, ilk kez 1962 yılında yayınlanan İlkokul Program Taslağı’nda, disiplinler arası bir yaklaşımla “Toplum ve Ülke incelemeleri” adı altında birleştirilmiş ve bu ders 1968 yılında “Sosyal Bilgiler” adını almıştır. 1968 yılında bütün ilkokullara, 1970-1971 öğretim yılında da deneme niteliğinde ortaokullara resmen girmiştir. Sosyal Bilgiler dersi resmen okullara girmeden 23-31 Ağustos 1949 tarihinde toplanan IV. Millî Eğitim Şûrasında bu dersle ilgili kararlar alınmıştır. Söz konusu şûrada; Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisi derslerinin bir ders olarak çocuk psikolojisine göre düzenlenmesi yönünde karar alınmıştır.

1968 yılında ilk kez Sosyal Bilgiler adı ile ilkokullarda okutulan dersin programı zorunlu eğitimin sekiz yıla çıkartılması ile birlikte 1998 yılına kadar aynı şekilde uygulanması devam etmiştir. 1998 yılında yeniden düzenlenen Sosyal Bilgiler programı 1968 programı ile amaç bakımından aynı kalırken, içerik, kapsam ve sıra bakımından ufak bir takım değişikliklere uğramıştır. 2004 yılında ise MEB. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından yapılan program çalışmaları sonucunda ilköğretim müfredatında değişiklik yapılmıştır. Bu değişiklik programlar açısından 1998 yılındaki gibi bir revize çalışması olmayıp programların temel yapısı ve içeriğinin de değişmesi şeklinde gerçekleşmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından kabul edilen yeni (2005) Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının genel amaçları şunlardır (MEB, 2005a: 9).

Sosyal Bilgiler dersinin son bulduğu 7. sınıfın sonunda öğrenci;

1. Özgür bir birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin; ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varır.
2. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak, vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, ulusal bilince sahip bir vatandaş olarak yetişir.
3. Atatürk İlke ve İnkılâplarının, Türkiye Cumhuriyetinin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrar; lâik, demokratik, ulusal ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olur.
4. Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu, tüm kişi ve kuruluşların yasalar önünde eşit olduğunu gerekçeleriyle bilir.
5. Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak, milli bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul eder.
6. Yaşadığı çevrenin ve dünyanın coğrafi özelliklerini tanıyarak, insanlar ile doğal çevre arasındaki etkileşimi açıklar.
7. Bilgiyi uygun ve çeşitli biçimlerde (harita, grafik, tablo, küre, diyagram, zaman şeridi vb.) kullanır, düzenler ve geliştirir.
8. Ekonominin temel kavramlarını anlayarak, kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde ulusal ekonominin yerini kavrar.
9. Meslekleri tanır, çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli olduğuna inanır.

10. Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesnelere, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirler, değişim ve sürekliliği algılar.

11. Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanır.

12. Bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlakı gözetir.

13. Birey, toplum ve devlet arasındaki ilişkileri açıklarken, sosyal bilimlerin temel kavramlarından yararlanır.

14. Katılımın önemine inanır, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için kendine özgü görüşler ileri sürer.

15. İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, lâiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçleri ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerini kavrayarak, yaşamını demokratik kurallara göre düzenler.

16. Farklı dönem ve mekânlardaki toplumlararası siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik etkileşimi analiz eder.

17. İnsanlığın bir parçası olduğu bilincini taşıyarak, ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık gösterir.

2.1.10. SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE BECERİ VE KAZANIMLAR

2.1.10.1. SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE BECERİLER

Sosyal Bilgiler Programı, ilköğretim 4-8. sınıf düzeyinde diğer derslerle birlikte aşağıda bahsedilen ilk dokuz beceriyi kazandırmanın yanında, kendine özgü altı beceriyi kazandırmayı da amaçlamaktadır. MEB (2005)'in bu doğrultuda belirlediği beceriler aşağıda verilmiştir;

- ✓ *Eleştirel Düşünme Becerisi:* Bir kanıtı kullanma ya da referansa dayanma, sebep–sonuç ilişkisini belirleme, ilkeleri türetme, genelleme

- yapma, farklı bakış açılarını açıklama, kararları sorgulama, sınıflama yapma, değerlendirme (ölçüt belirleme), karşılaştırma yapma, ilgili ve ilgisiz bilgiyi ayırt etme, kalıp yargıları fark etme, çıkarımda bulunma,
- ✓ *Yaratıcı Düşünme Becerisi:* Esnek ve orijinal olma, imgeleme, analiz, sentez, değerlendirme yapma, sıra dışı bağlantılar kurma,
 - ✓ *İletişim becerisi:* Dinleme, sözlü ya da yazılı olarak kendini ifade etme, tartışma, bağlantı kurma, farklı perspektiften bakma, açık fikirli olma, başkalarının düşünce ve duygularını anlama, farklılıklara saygı duyma, görüşlerini gerekçelendirme, ortak bir amaç çevresinde toplanma,
 - ✓ *Araştırma Becerisi:* Okuduğunu Anlama; Ana fikri çıkarmak için okuma, ana fikri bulmak için bölüm ve konu başlıklarını kullanma, çalışılan konu ile ilgili paragrafları seçme, okuduğunu yorumlama, ilgili terim ve kelimenin anlamını bulmak için sözlük, kelime listesi oluşturma, kelime anlamına ulaşmak için uygun kaynakları bulma, artan sosyal bilimler kavramlarını tanıma ve anlama, olgu ve fikirleri ayırma, propagandayı tanıma, yazarın yargısını tanıma, metni anlamaya yardımcı olan resimlerdeki ipuçlarını ve açıklamaları kullanma, değişik amaçlar için okuma (eleştirel, analitik, soru cevaplamak için, fikir oluşturmak için...), değişik şekillerde basılmış materyalleri okuma (kitap, gazete, dergi...), anlamı zenginleştirmek için edebi metinleri inceleme (tarihi roman, hikâye...),
 - ✓ *Bilgiyi Bulma, Kullanılabilir Biçimde Planlama ve Yazma;* Kütüphane kullanma (bilgisayarda katalog tarama, kitap fiş katalogu kullanma), özel referans kaynaklarına ulaşma (ansiklopedi, sözlük, il yıllıkları, mikro fişler, dergiler), basılı ve görsel kaynaklardaki bilgilere ulaşma (gazete, dergi, televizyon, radyo, video, kaset...), kitabın farklı bölümlerini kullanma (dizin, içindekiler...), anahtar sözcükleri, ciltlerdeki rakam ve harfleri, indeksi ve referansları kullanma bilgi kaynaklarını değerlendirme (basılı, görsel, elektronik...), uygun bilgi kaynağı kullanma, kaynak olarak toplumu kullanma ve bireylerle görüşmeler yapma (sözlü tarih çalışmaları), bilgiyi kullanılabilir biçimlerde planlama ve yazma (konunun ana fikrini çıkarma, özet hazırlama, not alma, bilgiyi kaydetme, dipnot, italik kullanma, bilgi için

dinleme, yönergeyi kullanma, rapor hazırlama), yararlandığı kaynakları “Kaynakça”da titizlikle gösterme,

- ✓ *Problem Çözme Becerisi:* Problemi tanımlama ve sınırlandırma, problemin çözümüne yönelik hipotezler ortaya atma, veri ve kaynak araştırması yapma, hipotezleri test etme, probleme yönelik bir çözüme varma,
- ✓ *Karar Verme Becerisi:* Sorunun farkına varma, sorunu tespit edebilme ve tanıma, sorunun çözümü için hipotez ileri sürme, sorunun çözümü için veri toplama, düzenleme, değerlendirme, hipotezi test etme, çözüm yollarını öğrenme, çözüm yollarından uygun olanına karar verip, uygulamaya koyma, çözümü değerlendirme,
- ✓ *Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi:* Yönergeden yararlanarak bilgisayarı kullanma, farklı kaynaklardan toplanmış bilgiyi kaydetme, biçimlendirme, tekrar kullanma, biçimlendirdiği bilgiyi bilgisayar ortamında sunma, metin, grafik, renk ve ses efektleri kullanarak çoklu ortamda rapor hazırlama, telefon ve televizyon ağlarını kullanarak bilgiye ulaşma yeteneği kazanma, günlük hayatta ulaşabildiği teknolojik ürünleri amacına uygun olarak kullanma,
- ✓ *Girişimcilik Becerisi:* Meslekleri ve çevresindeki iş yerlerini tanıma, çevresindeki tanınmış ve başarılı girişimleri tanıma, kişilerin ekonomi içinde, çalışan ve tüketici olarak oynadıkları rolleri keşfetme, eğitimin kendi gelecekleri üzerindeki önemli rolünü anlama, ekonominin temel kavramlarını edinme, girişimciliğin karşı karşıya olduğu zorlukları anlama, yenilikçi fikirler sunma ve ürünler tasarlayabilme,
- ✓ *Türkçe’yi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi:* Dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel okuma/sunu,
- ✓ *Gözlem Becerisi:* Çevresindeki olay ve olgulara dikkat etme, çevresindeki olay ve olguları algılama, çevresindeki olay ve olguları doğru ve tarafsız tanımlama, çevresindeki olay ve olguların neden ve sonuçlarını açıklama, gözlediklerinin nedenlerini sorgulayıp sonuçları tahmin edebilme, olay ve olgular arasında ilişkiler kurabilme benzer ya da farklı yönlerini ortaya koyma, gözlediklerini kaydetme ve aktarma, gözlediklerini daha önce öğrendikleri ile karşılaştırabilme ve bağdaştırabilme, gözlediklerini araştırmalarda veri olarak veya gelecek

ile ilgili planlamalar yapmak için kullanabilme, benzer olaylarla ilişkilendirme ve böyle bir olayla karşılaştığında ne yapması gerektiğine dair davranış geliştirme,

- ✓ *Mekânı Algılama Becerisi:* Uzay ilişkilerini görebilme, (Bir cismin uzayda ya da bir şeklin kâğıt üzerindeki biçimini, göz önünde canlandırma, Bir şekli üç boyutlu görebilme, Bir alanı, krokiyi, sokağı veya binayı göz önünde canlandırabilme), harita, plan, kroki, grafik, diyagram çizme ve yorumlama, küre kullanma,
- ✓ *Zaman ve Kronolojiyi Algılama Becerisi:* Takvim bilgisi edinme, zamanları ayırt etme (Geçmiş,-Şimdiki-gelecek zaman), zaman ifadelerini doğru kullanma, kronolojik sıralama yapma, zaman şeridindeki veriyi yorumlama, zaman şeridi oluşturma,
- ✓ *Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi:* Benzerlik ve farklılıkları bulma, zamanla oluşan süreklilik değişimi algılama, tarihsel olguları ve yorumları ayırt etme, geçmişteki problemlerin neden- sonuç ilişkisini tanıma, tarihsel problemin çözümüne alternatif çözümler bulma,
- ✓ *Sosyal Katılım Becerisi:* Kendisini, yakın çevresini etkileyen konularda bilgi sahibi olma, birbirlerinin ihtiyaçlarını karşılamak için insanlar arasındaki ortak ilişkiyi tanıma, örgütler arasındaki ilişkiyi tanıma, farklı grup ve durumların dinamiklerine uyma, sosyal katılımın gerekli olduğu durumları belirleme, yakın çevresini ve toplumu etkileyen konularda ihtiyaçların karşılanması için fikir üretme, bu fikri çevresindekilere iletme, görüşme, tartışma, planlama, uzlaşma ve eylemde bulunma, lider ya da izleyen olarak gruba, kuruma, sosyal örgütlere ve topluma hizmet etme,
- ✓ *Empati Becerisi:* Kendini karşısındakinin yerine koyma, olaylara karşısındakinin bakış açısıyla bakma, kendisini yerine koyduğu kişinin duygu ve düşüncelerini doğru olarak anlama, hissetme ve karşısındakine iletme, dönemin şartlarına uygun olarak geçmişteki insanların düşünce, amaç ve duygularını anlama (tarihsel empati).

2.1.10.2. SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE KAZANIMLAR

Sosyal Bilgiler Programı amaçlar, genel amaçlar ve ünite kazanımlar şeklinde oluşturulmuştur. Programda 17 genel amacın yanında ayrıca, 4. sınıflar için 46; 5. sınıflar için 47 kazanım verilmiştir. Her sınıf için 36 haftada toplam 108 saatlik bir süre öngörülmüştür.

Çizelge 1. 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğrenme Alanları, Üniteler, Kazanım Sayıları ve Ders Saatleri

Öğrenme Alanı	Üniteler	Kazanım Sayıları	Oranı (%)	Süre/ Ders Saati
Birey Ve Toplum	Haklarımı Öğreniyorum	4	11	12
Kültür Ve Miras	Adım Adım Türkiye	6	14	15
İnsanlar, Yerler Ve Çevreler	Bölgemizi Tanıyalım	8	14	15
Üretim, Dağıtım Ve Tüketim	Ürettiklerimiz	7	14	15
Bilim, Teknoloji Ve Toplum	Gerçekleşen Düşler	6	11	12
Gruplar, Kurumlar Ve Sosyal Örgütler	Toplum İçin Çalışanlar	5	11	12
Güç, Yönetim Ve Toplum	Bir Ülke Bir Bayrak	5	14	15
Küresel Bağlantılar	Hepimizin Dünyası	6	11	12
	TOPLAM	47	100	108

Kaynak: (Milli Eğitim Bakanlığı, 2005: 11).

Öğrenme alanları, bir ya da birden fazla akademik disiplini içerebilir. Örneğin; “Birey ve Toplum” Psikoloji ve Vatandaşlık Bilgisini; “Kültür ve Miras”, Antropoloji, Tarih ve Vatandaşlık Bilgisini, “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” Coğrafya’yı, “Üretim, Tüketim ve Dağıtım” Ekonomi’yi, “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” ve “Güç, Yönetim ve Toplum” Sosyoloji’yi, Vatandaşlık Bilgisini, Hukuku içermektedir. “Bilim, Teknoloji ve Toplum” ve “Küresel Bağlantılar” disiplinler arası alanlardır (MEB, 2005; 95).

2.2. ALANLA İLGİLİ ÇALIŞMALAR

Akkaya, (2012) ‘Sosyal bilgilerde göç konusunun drama yöntemiyle öğretiminin akademik başarıya etkisi’ adlı tezinde, sosyal bilgiler dersi 7. sınıfta bulunan ‘Ülkemizde Nüfus’ ünitesi içerisinde yer alan göç konusunun drama yöntemiyle öğretiminin öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkisini saptamayı amaçlamıştır. Araştırmada deney ve kontrol grubunun, deney öncesi ve deney sonrası ön test ve son test toplam göç testi başarı puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Yeşilyurt, (2011) ‘6. sınıflarda yapım eklerinin öğretime yaratıcı drama yönteminin etkisi’ adlı tezinde ilköğretim 6. Sınıf öğrencilerinde Türkçe dersinde dil bilgisi becerilerinden yapım eklerinin öğrenimi açısından yaratıcı drama yönteminin uygulandığı grup ile geleneksel yöntemlerin uygulandığı grup arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını görmeyi amaçlamıştır. Yapım ekleri konusunda yaratıcı drama yöntemi kullanılarak yapılan öğretimin geleneksel yöntemlerle yapılan öğretime göre daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Malbeleş, (2011) ‘Drama yönteminin sosyal bilgiler dersi başarısına ve bilinçli tüketicilik düzeyine etkisi’ adlı tezinde İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı’ndaki ‘Üretim, Dağıtım ve Tüketim’ öğrenme alanıyla ilişkili ‘Üretimden Tüketime’ adlı ünitenin kazanımlarının drama yöntemiyle işlenmesinin öğrencilerin akademik başarıları, bilinçli tüketicilik düzeyi ve bilgilerinin kalıcılığına etkisinin ne düzeyde olduğunu araştırmak amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda drama yöntemiyle ders işlenen deney

grubu ile kontrol gruplarının son test ve kalıcılık testi puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılığın olduğu saptanmıştır.

Kartal, (2009) 'İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersi ilk çağ tarihi konularının öğretiminde drama yönteminin öğrenci başarısına etkisi' adlı tezinde İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi İlk Çağ Tarihi konularının öğretiminde drama yönteminin öğrenci başarısına etkisini inceleme ve tespit etmek amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubu ile geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubunun başarı düzeyleri ve Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur.

Günaydın, (2008) ' İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler öğretiminde drama yönteminin erışı ve tutum üzerindeki etkisi' adlı tezinde ilköğretim altıncı sınıf Sosyal Bilgiler dersinde yer alan 'Demokrasinin Serüveni' ünitesinin öğretiminde, yöntem olarak yaratıcı dramanın kullanılmasının öğrencilerin dersteki başarılarına ve derse yönelik tutumlarına etkisi araştırılmıştır. Yaratıcı drama yöntemiyle işlenen ünite sonunda deney grubunun ulaştığı erışı ve tutum ortalamalarının arttığı görülmüştür.

Taşkıran, (2005) 'Drama yöntemi ile ilköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler dersinin işlenişinin öğrenme ve öğrencilerin benlik kavramına etkisi yönünden değerlendirilmesi' adlı tezinde, sosyal bilgiler dersinin öğrenilmesinde ve benlik kavramları üzerinde dramanın etkisini incelemek amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda eğitimde drama kullanımının, sosyal bilgiler dersinin öğrenilmesinde ve benlik kavramının gelişimi üzerinde olumlu etkisi olduğu görülmüştür.

Özcan, (2004) 'İlköğretim 5.sınıf sosyal bilgiler dersi coğrafya konularının öğretiminde drama yönteminin kullanılması' adlı tezinde, Sosyal Bilgiler dersi coğrafya konularında drama yönteminin nasıl kullanılabileceğine ilişkin etkinlikler geliştirmek ve geliştirilen etkinliklerin öğrencilerin konuları öğrenme düzeylerini artırıp artırmadığını incelemek ve betimlemek amaçlanmıştır. Araştırmada sosyal bilgiler dersi coğrafya konularında drama yönteminin öğrencilerin öğrenme düzeylerini arttıracığı sonucuna varılmıştır.

Özer, (2004) 'İlköğretim sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı drama yönteminin demokratik tutumlara ve ders başarısına etkisi' adlı tezinde, Yaratıcı Drama yönteminin demokratik tutumlara ve ders başarısına etkileri araştırmıştır. Araştırma sonucunda Yaratıcı Drama yönteminin öğrencilerin demokratik tutumlarının uzlaşma boyutunda manidar bir etkisi bulunurken, demokratik tutumların empatik duyarlılık boyutunda ve ders başarılarına manidar bir etkisi bulunmamıştır.

Kaf, (1999) 'Hayat bilgisi dersinde bazı sosyal becerilerin kazandırılmasında yaratıcı drama yönteminin etkisi' adlı tezinde, Hayat Bilgisi Dersi kapsamındaki 'Köyü Tanıyalım' ünitesinde selam verme, çevreyi koruma ve paylaşma-işbirliği sosyal becerilerinin kazandırılmasında yaratıcı drama yönteminin etkisini araştırmak amaçlanmıştır. Araştırmada selam verme ve paylaşma-işbirliğini becerilerini kazandırmada yaratıcı drama yönteminin etkili olduğu, çevreyi koruma sosyal becerisini kazandırmada ise etkinin anlamlı olmadığı bulunmuştur.

Esen, (2008) '9. Sınıf Coğrafya Dersi Konularının (Yerkürenin Günlük Hareketi, İklim Bilgisi, Toprak Coğrafyası Ve Jeolojik Zamanlar) Öğretiminde Drama Yöntemi İle Klasik Yöntemlerin Karşılaştırılması' adlı tezinde Coğrafya dersi konularının öğretiminde drama tekniğinin öğrenci başarısına etkisinin niceliği ortaya çıkartmak amaçlanmıştır. Bulgular sonucunda coğrafya dersi konularının dramatize edilerek öğretiminin yapılması konuların öğretiminde ve bilgilerin kalıcılığında etkili bir yöntem olduğu ortaya çıkmıştır.

Yılmaz, (2013) ' Sosyal bilgiler derslerinde drama yöntemi ile öğretimin öğrencilerin sosyal beceri, empatik beceri ve akademik başarı düzeylerine etkisi' adlı tezinde, drama yöntemi ile öğretimin ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin; sosyal beceri düzeylerine, empatik beceri düzeylerine ve akademik başarılarına etkisi olup olmadığını incelemek amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda Deney ve kontrol grupları için Sosyal Beceri Ölçeği, Empatik Beceri Ölçeği ile Akademik Başarı Testleri arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca ön testin yapılmasının sosyal beceri, empatik beceri ve akademik başarı bakımından deney ve kontrol gruplarında öğrenme ve duyarlılaşmaya etkisi saptanmamıştır.

Nayci, (2011) 'İlköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde yaratıcı dramının bir yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısına etkisi' adlı tezinde, Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler öğrenme alanında yer alan 'Toplum İçin Çalışanlar' ünitesinin yaratıcı drama yöntemiyle işlenmesinin öğrenci başarısına etkisi olup olmadığını ortaya koymak amaçlanmıştır. Sosyal Bilgiler dersinde yaratıcı dramının bir yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısı üzerinde anlamlı bir düzeyde etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Aykaç, (2008) 'Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı dramının yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısına etkisi' adlı tezinde, Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler öğrenme alanına bağlı 'Hep Birlikte' temasının yaratıcı drama yöntemiyle işlenmesinin, öğrencinin başarısını ne ölçüde etkilediğini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Yaratıcı drama yönteminin Sosyal Bilgiler dersinde kullanılmasının öğrenci başarısı üzerinde önemli sayılabilecek etkisi olduğu görülmüştür.

Zayimoğlu, (2006). "İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi "Coğrafya ve Dünyamız" Ünitesinde Yaratıcı Drama Yöntemi Kullanımının Öğrenci Başarısı ve Tutumlarına Etkisi" isimli yüksek lisans tezinde, yaratıcı dramının uygulandığı deney grubu ile düz anlatım yönteminin uygulandığı kontrol grubu arasında bilişsel alanın bilgi düzeyine yönelik anlamlı bir farklılık bulunduğundan, yaratıcı drama ile öğretimin daha etkili olduğu saptanmıştır.

Debre, (2008). "İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Konularının Öğretiminde Ders Anlatım Stratejisi Olarak Dramatizasyonun Kullanılmasının Öğrencinin Başarı Düzeyine Etkisi" isimli yüksek lisans tezinde, öğrencinin öğrenme sürecine tüm duyu organları ile katılımını sağladığı, bu durumun da akademik başarıyı arttırdığı, düz anlatım yöntemi ile işlenen derslere oranla öğrenmede kalıcılığın daha fazla gerçekleşmesini sağladığı, öğrenme ünitesine karşı öğrencilerin olumlu motivasyon geliştirmelerini sağladığı, öğrenmenin eğlenceli bir etkinlik haline gelmesini sağladığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Göncüoğlu, (2010). “6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Demokrasinin Serüveni Ünitesinin Öğretiminde Drama ve İşbirlikli Öğretim Yöntemlerinin Öğrenci Tutum ve Başarısına Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde, Sosyal Bilgiler dersi demokrasi konularının öğretiminde işbirlikli öğrenme ve drama yönteminin öğrenci başarısını artırma konusunda düz anlatım yöntemine göre daha etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Gürel, (2004). “Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Drama Yönteminin Erişmeye ve Kalıcılığa Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde, İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi ‘Coğrafya ve Dünyamız’ ünitesinin öğretiminde bu yöntemin kullanılmasının, öğrenci erişilerine ve kalıcılığa etkilerini araştırmıştır. Yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubu ile düz anlatım yönteminin uygulandığı kontrol grubunun, erişme puan ortalamaları ve toplam kalıcılık puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.

Bilek, (2009). “İlköğretim Üçüncü Sınıf Hayat Bilgisi Dersinde Dramatizasyon Yönteminin Öğrencilerin Sosyal-Duygusal Uyumlarına ve Akademik Başarılarına Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde, dramatizasyon yönteminin Hayat Bilgisi dersinde kullanılmasının öğrencilerin sosyal duygusal uyumlarına ve akademik başarılarına olumlu yönde etkilediği ortaya çıkmıştır.

Karakaya, (2004). ‘İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Konularının Öğretiminde Drama Yönteminin Kullanılması’ adlı tez çalışmasında ilköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi coğrafya konularında drama yönteminin nasıl kullanılabileceğine ilişkin etkinlikler geliştirmek ve geliştirilen etkinliklerin öğrencilerin konuları öğrenme düzeylerini arttırıp arttırmadığını incelemek ve betimlemek amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda drama yöntemi ile ders işleyen deney grubunda kontrol grubuna oranla olumlu yönde fark olduğu tespit edilmiştir. ‘Yurdumuzun yeryüzü şekilleri’ konusunda ise deney grubu ile kontrol grubu arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Drama yönteminin öğrencilerin öğrenme düzeylerini arttıracığı sonucuna ulaşılmıştır.

Başçı, Z; Gündoğdu, K. (2011). '*Öğretmen Adaylarının Drama Dersine İlişkin Tutumları ve Görüşler'i* adlı makalede, drama dersini almış öğretmen adaylarının dramaya yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi ve bu dersi almış olan öğretmen adaylarının bu derse yönelik görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda cinsiyet ve akademik not ortalamasına göre öğretmen adaylarının tutum puanları arasında anlamlı fark bulunmadığı, ancak anabilim dalları arasında öğrencilerin drama dersine ilişkin tutum puanlarında fen bilgisi öğretmenliği lehine anlamlı fark görüldüğü tespit edilmiştir. Ayrıca yapılan görüşmeler sonucunda drama dersine ilişkin sorunlar dile getirilmekle birlikte, etkili kullanıldığında kalıcı öğrenme sağladığı, kendine güveni, hayal gücünü ve yaratıcılığı geliştirdiği, eğlenerek öğrenmeyi sağladığı, iletişim becerilerini artırdığı öğretmen adaylarınca dile getirilmiştir.

Çebi, (1996). '*Öğretim Amaçlı Eğitimde Drama Yoluyla İmgesel Dil Becerisinin Geliştirilmesi*' adlı doktora tezinde imgesel dil ve eğitimde drama kullanımının etkileşimi üzerinde durmuş, bu etkileşimin öğrencilerin dil becerilerini geliştirmedeki yerini incelemiştir. Araştırma sonucunda drama yönteminin imgesel dil becerileri için geliştirici ve kalıcı etkisi olduğu belirlenmiştir.

Akın, (1993), yüksek lisans tezinde farklı ekonomik düzeylerdeki ilkokul üçüncü sınıf öğrencileri üzerinde yaratıcı dramının sosyalleşme düzeyine etkisini araştırmış. Araştırma sonucunda; yaratıcı dramının çocukların sosyalleşme düzeyleri üzerinde etkili olduğu bulunmuştur.

Süzen, (1987), '*Farklı Sosyo Ekonomik Düzeylerdeki İlkokul Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Sosyalleşme Düzeyine Yaratıcı Dramanın Etkisi*' adlı yüksek lisans tezinde ilkokul beşinci sınıf öğrencilerinde yaratıcı düşünce yeteneği ile benlik kavramı gelişimi arasındaki ilişkiyi incelemiş, kız ve erkek çocuklar arasında benlik kavramı düzeyi bakımından fark olmadığını belirtmiştir.

Üstündağ, (1988), yüksek lisans tezinde, ilkokul ikinci sınıf hayat bilgisi dersinin çevremizde Sonbahar ünitesinin öğretiminde dramatizasyon ağırlıklı

yöntemin takdir ağırlıklı yöntemle göre başarı üzerinde etkisinin olup olmadığını incelemiş, araştırma sonucunda, ünitenin öğretiminde dramatisasyon ağırlıklı yöntemin takdir ağırlıklı yöntemle göre daha başarılı olduğunu bulmuştur.

Çelikkaya, (2014). '*Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Önemi Ve Uygulama Örnekleri*' adlı makalesinde, Sosyal Bilgiler Öğretim programından ve Eğitim Fakültelerinin İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalında verilmekte olan "Drama" ders konularından hareket ederek dramanın sosyal bilgiler dersindeki önemi ve uygulanabilirliği araştırılmıştır. Gerekli açıklamalar, örnek uygulamalar ve örnek bir ders planı ile dramanın önemi ortaya konulmuştur.

Kara, Y; Çam, F. (2007). '*Yaratıcı Drama Yönteminin Bazı Sosyal Becerilerin Kazandırılmasına Etkisi*' adlı çalışması, gelişim ve öğrenme dersinde grupta bir işi yapma ve yürütme, ilişkiyi başlatma ve sürdürme ile kendini kontrol etme sosyal becerilerinin kazandırılmasına yaratıcı drama yönteminin etkisini araştırmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda grupta bir işi yapma ve yürütme becerileri, ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerileri ile kendini kontrol etme becerilerini kazandırma konusunda yaratıcı drama yönteminin etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın uygulanmasında izlenen yöntem (araştırma modeli), araştırmada çalışılan denekler, veri toplama araçlarının özellikleri, uygulanması, verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesinde kullanılan teknikler açıklanmıştır.

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Araştırma modeli; araştırma amacına uygun ve ekonomik olarak, verilerin toplanması ve çözümlenebilmesi için gerekli koşulların düzenlenmesidir (Sellitz, Jahoda, deutsch ve Cook, 1959; Akt: Karasar, 2007: 76). Bahsedilen koşulların düzenlenmesinde iki temel yaklaşımdan söz edilmektedir. Bunlar tarama ve deneme yoluyla gerçekleşen yaklaşımlardır (Nisbet ve Entwistle, 1974; Simon, 1969; Cole, 1972; Akt: Karasar, 2007:76).

Tarama modelleri geçmişte var olmuş veya halen var olan mevcut durumu tespit etmek amacıyla yürütülen araştırma yaklaşımıdır (Çepni,2009: 62). Bu araştırma modelinde araştırılan olaya, nesneye veya bireye herhangi bir müdahalede bulunulmaz. Sadece mevcut problem tespit edilmeye çalışılır (Karasar, 2007: 77).

Deneme modellerinde ise temel amaç değişkenler arasında oluşturulan neden sonuç ilişkisini test etmektir (Büyüköztürk, 2010: 188). Tarama modelleri ile mevcut durum gözlenip var olan problemin belirlenmesi sağlanırken, deneme modellerinde gözlenmek istenilen durumun araştırmacı tarafından üretilmesi sağlanır (Karasar, 2007: 87). Deneysel çalışma modellerinde genellikle araştırmacı tarafından yapay bir çalışma ortamı oluşturulur. Araştırmacı bu yapay ortamda değişkenler arasındaki sebep sonuç ilişkisini ve bu ilişkiden elde edilen bulguları etkileyen faktörleri tespit etmeye çalışır (Çepni, 2009: 113).

Araştırmacı yapacağı araştırmanın amacını belirledikten sonra amacına uygun çalışma modelini belirler.

Bu araştırmanın amacı drama yöntemiyle desteklenmiş öğretimin başarıya, kalıcılığa ve tutuma etkisini belirlemektir. Bu amaçla bu çalışmada deneysel araştırma yöntemlerinden yarı deneysel desenin (quasi-experimental design) öntest- sontest kontrol gruplu deneme modeli kullanılmıştır. Yarı deneysel desen bilimsel değer bakımından gerçek deneysel yöntemden sonra gelen ve eğitim çalışmalarında sıklıkla kullanılan bir yöntemidir. Yarı deneysel desende yer alacak denekler rastgele dağılım dışında önceden belirlenmiş bir yolla belirlenir. Ancak katılımcıların olabildiğince benzer özellikte olmalarına özen gösterilir. Çepni (2009), bu yöntemin aşamalarını aşağıdaki gibi açıklamıştır;

1. Daha önceden rastgele atama dışında bir yolla oluşturulmuş gruplar rasgele deney ve kontrol grubu olarak belirlenir.
2. Uygulama öncesinde gruplara öntest uygulanır.
3. Deney grubu deneysel çalışmaya katılıp özel bir müdahaleye uğrarken, kontrol grubuna herhangi bir deneysel müdahalede bulunulmaz.
4. Uygulama sonunda gruplara sontest uygulanır.

Sosyal Bilgiler öğretiminde drama yönteminin beşinci sınıf öğrencilerinin akademik başarılarına, öğrenilen konuların kalıcılığına ve öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarına etkisini araştırmak amacıyla yapılmış olan bu çalışmada kullanılmış olan deneysel desenin simgesel gösterimi aşağıda gösterilmiştir.

Çizelge 2. Deneysel Desenin Simgesel Gösterimi

	Uygulama Öncesi		Uygulama	Uygulama Sonrası		
	Yapılan İşlem		Süreci	Yapılan İşlem		
Gruplar	Öntest	Öntutum	Deneysel İşlem	Sontest	Sontutum	Kalıcılık
G_D	T_ö	F₁	X₁	T_s	F₂	T_k
G_K	T_ö	F₁	X₂	T_s	F₂	T_k

Yukarıdaki sistemde gösterilen sembollerin anlamları aşağıda açıklanmıştır:

G_D: Deney Grubu

T_ö: Öntest

G_K: Kontrol Grubu

T_s: Sontest

X₁: Drama Yöntemiyle Öğretim

F₁: Ön tutum Testi

X₂: Yapılandırmacı Yaklaşım

F₂: Son tutum Testi

T_K: Kalıcılık Testi

Araştırmada yansız olarak belirlenmiş deney grubu ve kontrol grubu kullanılmıştır. Deneysel işlem öncesinde her iki gruba da “Ürettiklerimiz” ünitesinde yer alan konular ile ilgili önbilgilerini belirlemek için öntest uygulanmıştır. Deney grubunda “drama yöntemiyle öğretim”; kontrol grubunda ise “yapılandırmacı öğretim” yaklaşımına göre hazırlanmış mevcut öğretim uygulanmıştır. Deneysel işlem sonrasında her iki gruba da sontest uygulanmıştır. Sontest uygulamasından 30 gün sonra ise, gruplara kalıcılık testi uygulanarak, deneysel işlemin öğrenilenlerin hatırlanması üzerinde etkililiğini ölçmek için gerekli veriler elde edilmiştir. Ayrıca deneysel işlem öncesinde deney ve kontrol grubunun Sosyal Bilgiler dersine ilişkin ön tutumlarını belirlemek için ‘Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı’ adlı tutum ölçeği uygulanmış, dramayla desteklenmiş öğretimin ve diğer öğretim yönteminin kullanıldığı grupların son tutumları üzerinde etkisini belirlemek için deneysel işlem sonrası aynı ölçek son tutum ölçeği olarak uygulanmıştır.

3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini ortaokul öğrencileri, örneklemini ise İstanbul ili Gaziosmanpaşa merkez ilçede bulunan Özel Mavigün Ortaokulu’nda 2014-2015 eğitim-öğretim yılında öğrenim görmekte olan 5-B sınıfından 25 ve 5-D sınıfından 23 olmak üzere toplam 47 öğrenci oluşturmaktadır.

Çalışma grubunun öğrenim görmekte olduğu Özel Mavigün Ortaokulu, Özel okul olduğundan okulda öğrenim görmekte olan öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri büyük ölçüde birbirine yakındır.

Araştırmacı okuldaki tüm 5. sınıfların derslerine girdiği için çalışma grubunu belirlemeden önce dersteki izlenimlerini göz önünde bulundurmuştur. Ayrıca araştırmacı okuldaki öğrencilerin STS'lerden aldığı puanları, bir önceki yıla ait başarı ortalamalarını dikkate alarak 5-B ve 5-D sınıfının başarı ortalamalarının birbirine en yakın olduğunu saptamış ve bu şekilde çalışma grubunu belirlemiştir.

Çizelge 3. Deney ve Kontrol Gruplarında Öntest Puanlarına İlişkin t-testi Sonuçları

Grup	N	X	ss	sd	t	p
Deney	23	10,46	2,87	46	,239	,670
Kontrol	25	10,81	3,00			

($p > 0.05$)

Deney ve kontrol gruplarının öntestten aldıkları puanların anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t-testi sonuçları, izelge 3'de gösterilmiştir. Çizelge 3'deki verilere göre, deney ve kontrol gruplarının öntest puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Deney grubunun öntest puan ortalaması 10,46 iken, bu değer kontrol grubunda 10,81 olarak bulunmuştur. Aradaki sayısal fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Bu bulgu, araştırma başlangıcında, deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin benzer bilişsel giriş özelliklerine sahip oldukları şeklinde yorumlanabilir. Başka bir ifade ile deney ve kontrol grubu bilişsel giriş özellikleri açısından birbirine denktir, denilebilir.

Ayrıca öğrencilerin öntutumları arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için grupların öntutum puanları incelenmiştir. Deney ve kontrol gruplarının öntutum puanları arasındaki anlamlılık düzeyini belirlemek için bağımsız gruplar t-testi yapılmıştır. Yapılan test sonucu aşağıdaki izelge 4'te gösterilmiştir.

Çizelge 4. Deney ve Kontrol Grubunun Öntutum Puanlarının Farklılığına İlişkin t-Testi Sonuçları

Gruplar	N	X	ss	sd	t	p
Deney	23	51,42	3,74	46	,760	,324
Kontrol	25	52,85	3,01			

($p > 0.05$)

Çizelge 4'teki verilere göre, deney ve kontrol gruplarının öntutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Deney grubunun öntutum puan ortalaması 51,42, kontrol grubunun öntutum puan ortalaması ise 52,85 olarak bulunmuştur. Aradaki sayısal fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Bu bulgu, araştırma başlangıcında, deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin benzer tutum özelliklerine sahip oldukları şeklinde yorumlanabilir. Başka bir ifade ile deney ve kontrol grubu uygulamaya başlamadan önce tutum özellikleri açısından da birbirine denktir.

Ayrıca 5. sınıfların 2014 yılına ait karne notu ortalamaları da incelenmiş ve 5-B ve 5-D sınıflarının ortalamalarının daha yakın olduğu belirlenmiştir. 5-B ve 5-D sınıflarının bir önceki yıla ait not ortalamaları aşağıdaki Çizelge 5'de gösterilmiştir.

Çizelge 5. Araştırmaya Katılan Deneklerin 2014 Yılına Ait Not Ortalamaları

Gruplar	Sınıflar	Not Ortalamaları
Deney	5-D	74,16
Kontrol	5-B	75,80

Deney ve kontrol grubu belirlenirken, sınıf mevcudu ile grupların araştırmada ele alınan kazanımlara ilişkin hazır bulunuşluk düzeyi de dikkate alınmıştır. Araştırma kapsamına alınan 5-B ve 5-D sınıfları arasında deney ve kontrol grubunu belirlemek için ders programı dikkate alınmış ve uygulamada kolaylık olması açısından öğrencilerin üst üste 2 saat Sosyal Bilgiler dersinin olmasına dikkat edilmiştir. Ders programı sonucunda 5-D sınıfı deney grubu, 5-B sınıfı kontrol grubu olarak alınmıştır. Deney grubu olarak seçilen 5-D sınıfının mevcudu 13'ü kız, 10'u erkek olmak üzere toplam

23 kişiden; kontrol grubu olarak seçilen 5-B sınıfının mevcudu 11'i kız, 14'ü erkek olmak üzere toplam 25 kişiden oluşmaktadır. Deney ve kontrol grubunun cinsiyete göre dağılımı Çizelge 6'da gösterilmiştir.

Çizelge 6. Araştırmaya Katılan Deneklerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Gruplar	Kız	Erkek	Toplam
Deney	13	10	23
Kontrol	11	14	25

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI VE TEKNİKLERİ

Araştırma denencelerinin sınanması için gerekli olan veriler; araştırmacı tarafından geliştirilen dört seçenekli çoktan seçmeli 'Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Testi', 'Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı' adlı tutum ölçeği ve öğrencilere yazdırılan günlükler ile elde edilmiştir.

3.3.1. Başarı Testinin Geliştirilmesi Süreci

Hazırlanan başarı testi, öntest, sontest ve kalıcılık testi şeklinde, deneysel işlemin başında, sonunda ve uygulamadan 30 gün sonra olmak üzere, öğrencilere üç kez uygulanmıştır (Ek 1). Geliştirilen başarı testi ile aşağıdaki kazanımların öğrenciler tarafından ne derece davranışa dönüştürüldüğünün ölçülmesi hedeflenmektedir.

Başarı testinin hazırlanması, geliştirilmesi ve uygulanması sürecinde göz önünde bulundurulmuş ilkeler ve yapılan işlemler şunlardır:

1. Uygulama süresince işlenecek konular saptanmış ve Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinin dördüncü ünitesi olan "Ürettiklerimiz" ünitesinde yer alan konuların kazanımlarını gösteren belirtke tablosu hazırlanmıştır.

2. Listeye göre araştırmada kullanılacak ölçme aracını geliştirmek amacıyla ünitenin kazanımlarına ilişkin her davranışla ilgili en az beş soru araştırmacı tarafından hazırlanmış ve geliştirilmiştir.

3. Test soruları oluşturulurken uzman görüşüne başvurulmuş, görüşler alınarak gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Başarı testinin kapsam geçerliliği; sosyal bilgiler branş öğretmenleri ve Balıkesir Üniversitesi Eğitim Fakóltesinde görev yapmakta olan öğretim üyelerinin görüşleri alınarak sağlanmıştır. Testin güvenilirlik katsayısı %85 olarak tespit edilmiştir.

4. Başarı testinde gerekli analizler ve düzeltmeler yapıldıktan sonra teste son şekli verilmiş ve belirlenen kazanımlar doğrultusunda drama yöntemiyle uygulanacak çalışmalar belirlenmiştir. Bu uygulanmada kullanılacak her türlü materyal, araç-gereçler tespit edilmiş, araştırmacı tarafından tasarlanmış, üretilmiş ve kullanıma hazır hale getirilmiştir.

5. Hazırlanan başarı testinin analizi yapılırken öğrencilerin doğru cevapladığı her soruya 1 puan, yanlış cevap verilen sorulara ise 0 puan verilmiştir.

3.3.2. Tutum Ölçeği

İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla daha önce araştırmacı tarafından geliştirilen 'Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı' tutum ölçeği kullanılmıştır (Ek 2).

Ölçek ilköğretim öğrencilerinin cevaplamalarını kolaylaştırmak için 3'lü likert formunda hazırlanmış olup, 'Katılıyorum', 'Kararsızım', 'Katılmıyorum' seçenekleri şeklinde hazırlanmıştır. Seçenekler 1, 2 ve 3 olarak puanlanmakta ve yüksek puanlar olumlu tutumları ifade etmektedir. Ölçekte çocukların Sosyal Bilgiler Dersine ilişkin farklı alanlarda (duygu, düşünce, derse katılım) 16 madde bulunmaktadır. Ölçekteki ifadelerin 9'u olumlu, 7'si olumsuzdur.

3.3.3. Öğrenci Günlükleri

Araştırmada öğrencilerin özellikle tutumlarını belirlemek için kullanılan tutum ölçeğinin yanında nitel veri toplama tekniği olarak doküman incelemesi yöntemi kullanılarak öğrenci günlükleri kullanılmıştır (Ek 3). Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2008; 187). Drama yönteminin Sosyal Bilgiler Dersinin öğretiminde başarıya, kalıcılığa ve tutuma etkisini belirlemek amacıyla uygulanan deneysel işlem toplam dört hafta, on iki ders saati sürmüştü ve bu sürede öğrencilere üç kazanım verilmeye çalışılmıştır. Araştırmacı her kazanım için deney grubuna iki drama çalışması yaptırmıştır. Araştırmacı öğrencilerden, yapılan her drama çalışmasıyla ilgili günlük yazmalarını istemiştir. Araştırmacı öğrencilerden topladığı günlükleri analiz ederek dramanın öğrencilerin başarıları ve tutumları üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlamıştır.

3.4. VERİLERİN TOPLAMA SÜRECİ

1. Araştırmacı Özel Mavigün Ortaokulu'nda öğretmenlik yapmaktadır. Bu nedenle, Özel Mavigün Ortaokulu müdürü, araştırmacı tarafından deneysel işlem sürecinden yaklaşık dört hafta önce bilgilendirilmiştir. Deney grubunda ve kontrol grubunda yapılacak olan öğretim, sınıfların Sosyal Bilgiler öğretmeni olan araştırmacı tarafından yapılmıştır.

3. Veri toplama araçları olan başarı testi ve tutum ölçeği, araştırmada kullanılmak üzere yeterli sayıda çoğaltılarak hazır hale getirilmiştir.

4. Öntest deney ve kontrol grubuna, uygulamadan bir hafta önce ve aynı gün uygulanmıştır. Öntest uygulaması esnasında öğrencilere sorularla ilgili açıklamalar araştırmacı tarafından yapılmıştır. Testin not vermek amacıyla değil, bilgilerini ölçmek amacıyla uygulandığı belirtilmiş ve öğrencilerin açıklamalardan sonra daha rahat davrandıkları gözlenmiştir. Öntest uygulandıktan sonra öğrencilere öntutum ölçeği verilmiş ve bu ölçek için de gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra öğrencilerden öntutum ölçeğini doldurmaları istenmiştir.

5. Öntestin uygulanması sürecinde testin güvenilirliğini düşürebilecek etkiler kontrol altına alınmaya çalışılmıştır. Uygulamanın araştırmacı tarafından denetlenmesine dikkat edilmiştir.

6. Hazırlanan öntest planı uyarınca cevap kağıtlarına işaretlenen her doğru cevap (1), yanlış cevap ise (0) olarak kodlanmıştır. Öntutum ölçeğine verilen cevaplar ise Katılmıyorum (1), Kararsızım (2) ve Katılıyorum (3) şeklinde kodlanmıştır. Elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılmış ve SPSS 17.0 paket programına girilmiştir.

7. Araştırmacı haftada üç ders saati olmak üzere dört haftada toplam 12 ders saati boyunca deney ve kontrol grubunun sosyal bilgiler dersine girerek çalışmayı uygulamıştır. Deney grubu olan 5-D sınıfındaki derslerde önce, kazanımlarla ilgili kitapta yer alan konular yapılandırmacı yaklaşım yöntemlerine uygun olarak işlendikten sonra o kazanımla ilgili hazırlanmış olan drama çalışmaları öğrencilerle birlikte uygulanmıştır. Aynı uygulama her kazanım için tekrarlanmıştır. Kontrol grubu olan 5-B sınıfında ise dersler MEB tarafından hazırlanmış olan Öğretmen Kılavuz Kitabı'na uygun şekilde işlenmiştir.

8. Drama çalışmalarına hazırlık yapılırken materyal hazırlama teknikleri ve öğrencilerin gelişimsel ve bilişsel özellikleri dikkate alınarak, öğrencilerin ilgilerinin çekilmesi için çeşitli kıyafetler, takı aksesuarları kullanılmıştır.

9. Uygulama, Sosyal Bilgiler Programı'nda, beşinci sınıf sosyal bilgiler dersi 'Ürettiklerimiz' ünitesi için ayrılan süre ve sosyal bilgiler ders saati ile sınırlı kalınarak 12 ders saati içerisinde dramanın uygulanması şeklinde yapılmıştır. Drama çalışmaları, araştırmacı tarafından konular işlendikten sonra uygulanmıştır. Deney grubunda uygulama sırasında öğrencilere araştırmacı tarafından drama aşamaları açıklanmış ve öğrencilerin aşamaları tam olarak anlamaları sağlanmıştır. Çalışmalar sırasında öğrencilerin eğlendikleri ve uygulamalardan hoşlandıkları gözlenmiştir. Aynı zamanda yapılandırmacı yaklaşıma göre öğretimin uygulandığı kontrol grubunda da, deneysel işlemin yapıldığı süre içerisinde, sosyal bilgiler dersinde aynı kazanımların işlenmesine dikkat edilmiş ve ödevlendirmeler deney ve kontrol grubundaki

öğrencilere aynı zamanda verilmiştir. Uygulamadan sonra hem deney hem de kontrol gruplarına aynı gün sontest uygulanmış ve başarı testi analizi için gerekli veriler elde edilmiştir. Sontest uygulandıktan sonra öğrencilere sontutum testi uygulanmış ve tutum analizi için gerekli veriler elde edilmiştir.

10. Son test uygulamasından 30 gün sonra her iki gruba aynı gün kalıcılık testi uygulanmış ve kalıcılık analizi için gerekli veriler elde edilmiştir.

11. Deney grubunda uygulama sırasında ve bitiminde bulgulardan yararlanılmak üzere, yazılı olarak öğrencilerin uygulamaya ilişkin görüşleri alınmıştır.

3.5. VERİLERİN ANALİZİ

Bu bölümde nicel ve nitel verilerin çözümlenmesinde kullanılan istatistik yöntemlerinden bahsedilmiştir. Çalışmada nicel ve nitel veriler birlikte kullanılmıştır. Nicel verilerin çözümlenmesi aşamasında SPSS paket programı kullanılmıştır. Grup içi yapılan analizlerde bağımlı gruplar t-testi, gruplar arası yapılan analizlerde ise bağımsız gruplar t-testi yapılmıştır. Tabloların yorumlanmasında ortalama, frekans, standart sapma, t puanı kullanılmış ve anlamlılık düzeyi $p < 0,005$ kabul edilmiştir. Nitel verilerin çözümlenmesinde ise içerik analizi kullanılmıştır. Analiz çözümleri sonucunda elde edilen bulguları desteklemek amacıyla öğrencilerin ifadelerinden doğrudan alıntı yapılarak betimsel analize de yer verilmiştir.

3.5.1. Nicel Verilen Çözümlenmesi

Araştırmada verilerin çözümlenmesi amacıyla istatistiksel teknikler olarak; frekans, ortalama, standart sapma ve t testi kullanılmıştır.

Grupların seçilmesinden sonra denk olup olmadığını belirlemek için öğrencilere aynı gün öntest uygulanmıştır. Grupların öntest puanları ortalamaları arasında fark olup olmadığına t testi ile bakılmıştır. Öntestin ardından öğrencilere öntutum ölçeği uygulanmış ve grupların öntutum sonuçları arasında fark olup olmadığını belirlemek için t-testi kullanılmıştır.

Araştırmada elde edilen verilerin istatistiksel analizi için SPSS paket programı kullanılmıştır. Araştırmaya katılan deney grubundaki ve kontrol grubundaki öğrencilerin her birine ait öntest, sontest, kalıcılık testi, öntutum ve sontutum puan ortalamaları kullanılarak gerekli veriler oluşturulmuş ve bu verilerin istatistiksel analizleri yapılmıştır. Gruplar arası yapılan analizlerde bağımsız gruplar t-testi, gruplar içi yapılan analizlerde ise bağımlı gruplar t-testi yapılmıştır. Bu durumdan hareketle alt problemlerde yer alan 1., 3., 5. ve 7. maddelerin analizinde bağımsız gruplar t-testi, 2., 4. ve 6. maddelerin analizinde ise bağımlı gruplar t-testi kullanılmıştır.

Araştırmanın bağımlı değişkeni, deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin başarı ve tutum puanlarıdır. Bağımsız değişkenler ise, grup ve test değişkenleridir. Araştırmada, bir bağımlı değişken üzerinde etkisi araştırılan iki alt kategorili bağımsız değişkenlerin istatistiksel analizlerinde t-testi kullanılmıştır. Analiz sonuçlarının yorumlanmasında ise aritmetik ortalama değerleri dikkate alınmıştır. Verilerin istatistiksel analizinde $\alpha=0.5$ anlamlılık düzeyi göz önünde bulundurulmuştur.

3.5.2. Nitel Verilerin Çözümlemesi

Nitel veri olarak öğrencilerden toplanan günlükler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. İçerik analizi, benzer verilerin belirli kavramlar ve temalar etrafında bir araya getirilmesi ve bunların anlaşılır biçimde düzenlenmesi sürecidir. Bu bağlamda tümevarımcı analiz olarak da adlandırılmaktadır. Betimsel analize göre daha derinlemesine bir çözümleme gerektiren içerik analizi, çoğunlukla mevcut verileri açıklamak için önceden belirlenmiş kategori ya da boyutlar olmadığı zaman işe koşular. Ayrıca betimsel analizde gözden kaçan ya da önceden belirlenen başlıklar arasında yer almayan yeni kavram ve kategoriler, içerik analizi yardımıyla ortaya çıkartılır. İçerik analizinde sırasıyla veriler kodlanır, temalar bulunur, kod ve temalar düzenlenir, bulgular tanımlanarak yorumlanır (Akbulut, 2012: 186).

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, araştırmanın alt problemlerine göre toplanmış olan verilerin analizleri sonucunda elde edilen bulgular sunulmuştur.

4.1 BİRİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR

Deney ve kontrol grubunun sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Bu alt problemde, deney ve kontrol gruplarının sontest puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmıştır. Deney ve kontrol gruplarının sontest puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını anlamak amacıyla uygulanan bağımsız gruplar t-testi sonuçları Çizelge 7’de verilmiştir.

Çizelge 7. Deney ve Kontrol Gruplarının Sontest Puanlarının Farklılığına İlişkin t-testi Sonuçları

Grup	N	X	ss	sd	t	P
Deney	23	13,24	2,18	46	-3,03	,001*
Kontrol	25	10,99	2,80			

*(p<0.05)

Çizelge 7’ye göre deney grubunun sontest puan ortalaması 13,24 kontrol grubunun son test puan ortalaması ise 10,99 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre deney ve kontrol grubunun sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek için bağımsız gruplar t-testi yapılmıştır. Deney ve kontrol gruplarının sontest puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [t(46)=-3,03 p<0.05]. Test sonuçlarına bakıldığında deney grubundaki öğrencilerin, kontrol grubundaki öğrencilere göre daha başarılı oldukları görülmektedir. Başka bir ifade ile araştırmacının uyguladığı drama yöntemiyle Sosyal Bilgiler öğretimi, öğrencilerin akademik başarılarında etkili olmuştur.

4.2. İKİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmanın ikinci alt problemi iki seçenek şeklinde belirlendiğinden bulgular iki seçenek şeklinde düzenlenmiştir.

4.2.1. Alt Problem 2-a: Deney grubunun öntest puan ortalamaları ile sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Bu alt probleme ilişkin bulguları elde etmek için deney grubunun öntest puan ortalamaları ile sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına t-testi ile bakılmıştır. Deney grubuna ilişkin betimsel istatistikler ve t-testi sonuçları aşağıda Çizelge 8’de verilmiştir.

Çizelge 8. Deney Grubunun Öntest ve Sontest Puanlarının Farklılığına İlişkin t-Testi Sonuçları

Deney Grubu	N	X	ss	sd	t	P
Öntest	23	10,46	2,87	22	5,086	,000*
Sontest	23	13,24	2,18			

*(p<0.05)

Çizelge 8’e göre deney grubunun öntest puan ortalaması 10,46, sontest puan ortalaması ise 13,24 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre deney grubunun öntest-sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek için bağımlı gruplar t-testi yapılmıştır. Test sonuçlarına bakıldığında deney grubunun öntest-sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir [t(22)=5,086, p<0.05]. Başka bir deyişle deney grubunun öntest puan ortalaması ile sontest puan ortalaması arasındaki sayısal fark, deney grubunda uygulanan drama yöntemiyle Sosyal Bilgiler öğretiminin öğrencilerin öğrenmesinde etkili sonuçlar verdiği anlamına gelmektedir.

4.2.2. Alt Problem 2-b: Kontrol grubunun öntest puan ortalamaları ile sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Bu alt probleme ilişkin bulguları elde etmek için kontrol grubunun öntest puan ortalamaları ile sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına t-testi ile bakılmıştır. Kontrol grubuna ilişkin betimsel istatistikler ve t-testi sonuçları aşağıda Çizelge 9’da verilmiştir.

Çizelge 9. Kontrol Grubunun Öntest ve Sontest Puanlarının Farklılığına İlişkin t-Testi Sonuçları

Kontrol Grubu	N	X	ss	sd	t	P
Öntest	25	10,81	2,80	24	,487	,496
Sontest	25	10,99	3,00			

*($p>0.05$)

Çizelge 9’a göre kontrol grubunun öntest puan ortalaması 10,81 sontest puan ortalaması ise 10,99 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre kontrol grubunun öntest-sontest puan ortalaması arasında anlamlı bir fark olup olmadığına bağımlı gruplar t-testi ile bakılmıştır. Bağımlı gruplar t-testi sonuçlarına göre kontrol grubunun öntest-sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir [$t(24)= ,487 p>0.05$].

4.3. ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR

Deney grubunda uygulanan drama yöntemiyle Sosyal Bilgiler öğretimi, kontrol grubunda uygulanan yapılandırmacı yaklaşıma göre uygulanan öğretime göre öğrenci başarısı (erişisi) üzerinde anlamlı bir fark oluşturmaktadır mıdır?

Araştırmanın üçüncü alt probleminde, deney ve kontrol gruplarının erişim puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığına bakılmıştır. “Drama yönteminin” uygulandığı deney grubunun öğrencileriyle, “yapılandırmacı yaklaşımın” uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin toplam erişim puanları hesaplanmıştır. Bu puanlar dikkate alınarak her iki grubun aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları bulunmuştur. Erişim puan ortalamalarının

deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonuçları Çizelge 10'da verilmiştir.

Çizelge 10. Deney ve Kontrol Grubunun Erişi Puanlarının Farklılığına İlişkin t-Testi Sonuçları

Gruplar	N	Öntest	Sontest	Erişi Ortalama	ss	sd	T	P
Deney	23	10,46	13,24	2,76	2,41	46	-4,032	000*
Kontrol	25	10,81	10,99	,17	1,69			

*(p<0.05)

Çizelge 10'a göre drama yönteminin uygulandığı deney grubunun erişim puan ortalaması 2,76, standart sapması 2,41 olarak hesaplanmıştır. Yapılandırmacı yaklaşımın uygulandığı kontrol grubunun ise erişim puan ortalaması,17, standart sapması 1,69 olarak bulunmuştur. Deney ve kontrol grubunun erişim puanları ortalamaları arasındaki farkı belirlemek için bağımsız gruplar t-testi uygulanmıştır. Deney ve kontrol gruplarının erişim puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu görülmektedir [t(46)=-4,032, p<0.05]. Bu bulgu, deney grubundaki öğrencilerin erişim puanlarının ortalamaları ile kontrol grubunun erişim puanlarının ortalamaları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir. Başka bir deyişle "Drama Yöntemiyle Sosyal Bilgiler öğretiminin" uygulandığı deney grubunun öğrencileri, "yapılandırmacı öğretimin" uygulandığı kontrol grubunun öğrencilerinden daha başarılı olmuştur.

4.4. DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmanın dördüncü alt problemi iki seçenek şeklinde belirlendiğinden bulgular da iki seçenek şeklinde düzenlenmiştir.

4.4.1. Alt Problem 4-a: Deney grubunun sontest puan ortalamaları ile kalıcılık testi puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Araştırmanın "4-a" bendindeki alt probleminde, deney grubunun sontest puanları ile kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir farklılık olup

olmadığı araştırılmıştır. Bu amaçla yapılan bağımlı gruplar t-testi sonuçları Çizelge 11’de verilmiştir.

Çizelge 11. Deney Grubunun Sontest ve Kalıcılık Puanlarının Farklılığına İlişkin t-Testi Sonuçları

Deney Grubu	N	X	ss	sd	t	P
Sontest	23	13,24	2,18	22	,754	,327
Kalıcılık	23	12,87	2,26			

*($p>0.05$)

Çizelge 11’e göre deney grubunun sontest ve kalıcılık puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmektedir [$t(22) = ,754, p>0.05$]. Deney grubunun sontest puan ortalaması 13,24 iken, kalıcılık testi puan ortalaması 12,87 olarak hesaplanmıştır. İki test arasında anlamlı bir sonucun olmaması deney grubunda öğrenilenlerin hatırlandığı anlamına gelmektedir. Başka bir ifadeyle, Drama Yöntemiyle Sosyal Bilgiler öğretiminin, öğrenilenlerin kalıcılığında etkili olduğunu sonucu ortaya çıkmıştır.

4.4.2. Alt Problem 4-b: Kontrol grubunun sontest puan ortalamaları ile kalıcılık testi puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Araştırmanın “4-b” bendindeki alt probleminde, kontrol grubunun sontest ve kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı araştırılmıştır. Bu amaçla yapılan t-testi sonuçları Çizelge 12’de gösterilmiştir.

Çizelge 12. Kontrol Grubunun Sontest ve Kalıcılık Puanlarının Farklılığına İlişkin t-Testi Sonuçları

Kontrol Grubu	N	X	ss	Sd	t	P
Sontest	25	10,99	2,80	24	1,650	,056
Kalıcılık	25	10,10	2,37			

($p>0.05$)

Çizelge 12’ye göre deney grubunun sontest ve kalıcılık puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmektedir [$t(24) = 1,650, p>0.05$]. Kontrol grubunun sontest puan ortalaması 10,99 iken, kalıcılık testi

puan ortalaması 10,10 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen sonuç, yapılandırmacı yaklaşımın, öğrenilenlerin kalıcılığında etkili olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

4.5. BEŞİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR

Deney grubunda uygulanan drama yöntemiyle Sosyal Bilgiler öğretimi, kontrol grubunda uygulanan yapılandırmacı yaklaşım öğretimine göre öğrenilenlerin kalıcılığında anlamlı bir farklılık oluşturmakta mıdır?

Bu alt problemde, deney ve kontrol gruplarının kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmıştır. Deney ve kontrol gruplarının kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını anlamak amacıyla uygulanan t-testi sonuçları Çizelge 13'te verilmiştir.

Çizelge 13. Deney ve Kontrol Grubunun Kalıcılık Puanlarının Farklılığına İlişkin t-Testi Sonuçları

Gruplar	N	X	ss	Sd	t	P
Deney	23	12,87	2,26	46	-3,996	,000*
Kontrol	25	10,10	2,37			

*(p<0.05)

Çizelge 13'e göre deney ve kontrol gruplarının kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur [t(46)=-3,996 p<0.05]. Deney grubunun kalıcılık testi puan ortalaması 12,87, kontrol grubunun kalıcılık testi puan ortalaması ise 10,10 olarak bulunmuştur. Bu bulgu, deney grubundaki öğrencilerin öğrendikleri bilgileri, kontrol grubundaki öğrencilere göre daha çok hatırladıklarını göstermektedir. Başka bir ifadeyle, araştırmacının uyguladığı drama yöntemiyle Sosyal Bilgiler öğretimi, öğrenilenlerin kalıcılığında yapılandırmacı öğretime göre daha etkili olmuştur.

4.6. ALTINCI ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmanın altıncı alt problemi iki seçenek şeklinde belirlendiğinden bulgular da iki seçenek şeklinde düzenlenmiştir.

4.6.1. Alt Problem 6-a: Deney grubunun öntutum puan ortalamaları ile sontutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırmanın “6-a” bendindeki alt probleme ilişkin bulguları elde etmek için deney grubunun öntutum puan ortalamaları ile sontutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına t-testi ile bakılmıştır. Deney grubuna ilişkin betimsel istatistikler ve t-testi sonuçları aşağıda Çizelge 14’de verilmiştir.

Çizelge 14. Deney Grubunun Öntutum ve Sontutum Puanlarının Farklılığına İlişkin t-Testi Sonuçları

Deney Grubu	N	X	ss	Sd	t	P
Öntutum	23	51,42	3,74	22	-3,405	,000*
Sontutum	23	53,47	3,14			

*(p<0.05)

Çizelge 14’e göre deney grubunun öntutum puan ortalaması 51,42, sontutum puan ortalaması ise 53,47 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre deney grubunun öntutum-sontutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek için bağımlı gruplar t-testi kullanılmıştır. Test sonuçlarına bakıldığında deney grubunun öntutum-sontutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir [t(22)=-3,405 p<0.05]. Başka bir deyişle deney grubunun öntutum puan ortalaması ile sontutum puan ortalaması arasındaki sayısal fark, deney grubunda uygulanan drama yöntemiyle Sosyal Bilgiler öğretiminin öğrencilerin tutumunda etkili olduğu anlamına gelmektedir.

4.6.2. Alt Problem 6-b: Kontrol grubunun öntutum puan ortalamaları ile sontutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırmanın “6-b” bendindeki alt probleme ilişkin bulguları elde etmek için kontrol grubunun öntutum puan ortalamaları ile sontutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına t-testi ile bakılmıştır. Kontrol grubuna ilişkin betimsel istatistikler ve t-testi sonuçları aşağıda Çizelge 15’de verilmiştir.

Çizelge 15. Kontrol Grubunun Öntutum ve Sontutum Puanlarının Farklılığına İlişkin t-Testi Sonuçları

Kontrol Grubu	N	X	ss	Sd	t	P
Öntutum	25	52,85	3,01	24	,401	,556
Sontutum	25	52,37	6,06			

Çizelge 15'e göre kontrol grubunun öntutum puan ortalaması 52,85, sontutum puan ortalaması ise 52,37 olarak bulunmuştur. Kontrol grubunun öntutum-sontutum puan ortalaması arasında anlamlı bir fark olup olmadığına bağımlı gruplar t-testi ile bakılmıştır. Bağımlı gruplar t-testi sonuçlarına göre kontrol grubunun öntutum-sontutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir [$t(24) = ,401$ $p > 0.05$]. Kontrol grubunun sontutum puan ortalamasının öntutum puan ortalamasından daha az olduğu göze çarpmaktadır. Bu sonuca göre kontrol grubu öğrencilerinin tutumlarında olumsuz manada değişiklik olduğu görülmektedir.

4.7. YEDİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR

Deney ve kontrol grubunun sontutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Bu alt probleme ilişkin bulguları elde etmek için deney ve kontrol grubunun sontutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bağımsız gruplar t-testi ile bakılmıştır. Deney ve kontrol grubuna ilişkin betimsel istatistikler ve t-testi sonuçları aşağıda Çizelge 16'da verilmiştir.

Çizelge 16. Deney ve Kontrol Grubunun Sontutum Puanlarının Farklılığına İlişkin t-Testi Sonuçları

Gruplar	N	X	ss	Sd	t	P
Deney	23	53,47	3,14	46	-1,138	,162
Kontrol	25	52,37	6,06			

*($p > 0.05$)

Çizelge 16'ya göre deney ve kontrol gruplarının sınıtutum puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır [$t(46,28)=-1,138$ $p>0.05$]. Deney grubunun sınıtutum puan ortalaması 53,47, kontrol grubunun sınıtutum puan ortalaması ise 52,37 olarak bulunmuştur. Deney ve kontrol grubunun puan ortalamaları arasında bir fark bulunmaktadır ancak bu fark anlamlı düzeyde değildir. Bu sonuca göre deney grubundaki öğrencilerin, kontrol grubundaki öğrencilere göre Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Başka bir ifadeyle, araştırmacının uyguladığı drama yöntemiyle Sosyal Bilgiler öğretimi, öğrencilerin tutumlarında olumlu manada etkili olmuştur.

4.8. SEKİZİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR

Deney grubunda yer alan öğrencilerin uygulama süresince uygulanan Drama Yöntemiyle ilgili görüşleri nelerdir?

Bu alt probleme ilişkin bulguları elde etmek için nitel veriler analiz edilmiştir. Nitel veri toplama aracı bölümünde açıklanmış olduğu gibi uygulama sürecinde her çalışmadan sonra öğrencilere drama uygulamasına ilişkin duygu ve görüşlerini bildiren bir günlük yazmaları istenmiştir. Öğrencilerden toplanan günlükler içerik analizi ile analiz edilmiş ve ortak temalar tablolaştırılmıştır. Her çalışma için toplanan günlüklerden elde edilen bulgular farklı bir çizelgede gösterilmiştir.

Çizelge 17. Deney Grubunda Bulunan Öğrencilerin İlk Hafta Yapılan Etkinlikteki Görüşlerine İlişkin Bulgular

	Alt Temalar	f
Etkinlik yapıldıktan sonra;	1. Konuları daha iyi anladım.	15
	2. Kitaptaki konuları eğlenerek öğrendim.	4
	3. Sosyal bilgiler dersini daha çok sevdim.	10
	4. Çok eğlendim.	14
	5. Çok mutlu oldum.	8

Çizelge 17'de deney grubunda bulunan öğrencilerin uygulama yapıldıktan sonra neler hissettiklerine ilişkin görüşleri yer almaktadır. Elde

edilen bulgulara göre öğrenciler drama yaparken 'Konuları daha iyi anladım' (15), 'çok eğlendim' (14) ve 'Sosyal Bilgiler dersini çok sevdim' (10) ifadelerini kullanmışlardır.

Tüm bu bulgulara göre öğrencilerin derste drama yaparken çok eğlendikleri ve bu sayede derse karşı olumlu bir tutuma sahip oldukları söylenebilir.

Çizelge 18. Deney Grubunda Bulunan Öğrencilerin İkinci Hafta Yapılan Etkinlikteki Görüşlerine İlişkin Bulgular

	Alt Temalar	f
Etkinlik yapıldıktan sonra;	1. Drama heyecan vericiydi.	9
	2. Drama sayesinde çok şey öğrendik.	7
	3. Sosyal bilgiler dersini daha çok sevdim.	5
	4. Sosyal bilgiler öğretmenimi daha çok sevdim.	8
	5. Her ders drama yapmak istiyorum.	9
	6. Çok eğlenceliydi.	12

Çizelge 18'de deney grubunda bulunan öğrencilerin drama etkinliği yapıldıktan sonra neler hissettiklerine ilişkin görüşleri yer almaktadır. Elde edilen bulgulara göre öğrenciler drama yaparken 'çok eğlenceliydi' (12), 'drama heyecan vericiydi' (9), 'her ders drama yapmak istiyorum' (9) ve 'Sosyal Bilgiler Öğretmenimi daha çok sevdim' (8) ifadelerini kullanmışlardır.

Çizelge 19. Deney Grubunda Bulunan Öğrencilerin Üçüncü Hafta Yapılan Etkinlikteki Görüşlerine İlişkin Bulgular

	Alt Temalar	f
Etkinlik yapıldıktan sonra;	1. Çok heyecanlandım.	12
	2. Çok eğlendim.	7
	3. Dersimiz çok güzel geçti	4
	4. Dramayla daha iyi öğreniyorum	10
	5. Sosyal Bilgiler dersini çok seviyorum	9

Çizelge 19’da deney grubunda bulunan öğrencilerin drama etkinliği yapıldıktan sonra neler hissettiklerine ilişkin görüşleri yer almaktadır. Elde edilen bulgulara göre öğrenciler “çok heyecanlandım” (12), “Dramayla daha iyi öğreniyorum” (10) ve “Sosyal Bilgiler dersini çok seviyorum” (9) ifadelerini kullanmışlardır.

Çizelge 20. Deney Grubunda Bulunan Öğrencilerin Dördüncü Hafta Yapılan Etkinlikteki Görüşlerine İlişkin Bulgular

	Alt Temalar	f
Etkinlik yapıldıktan sonra;	1. Çok mutlu oldum	20
	2. Çok heyecanlandım.	9
	3. Kitaptaki konuları eğlenerek öğrendim.	16
	4. Keşke hep Sosyal bilgiler dersi olsa.	14
	5. Sosyal bilgiler dersini çok seviyorum.	17
	6. Her ders drama yapmak istiyorum.	21

Çizelge 20’de deney grubunda bulunan öğrencilerin etkinlik yapıldıktan sonra neler hissettiklerine ilişkin görüşleri yer almaktadır. Elde edilen bulgulara göre öğrenciler drama yaparken “Her ders drama yapmak istiyorum.” (21), “çok mutlu oldum” (20), “Sosyal bilgiler dersini çok seviyorum” (17), “Kitaptaki konuları eğlenerek öğrendim.” (16) ve “Keşke hep Sosyal bilgiler dersi olsa.” (14) ifadelerini kullanmışlardır.

4.9. YORUMLAR

Araştırmanın denencesi “Deney grubunda uygulanan drama yöntemiyle öğretimin, kontrol grubunda uygulanan yapılandırmacı öğretime göre öğrenci başarısı, öğrenilenlerin kalıcılığı ve öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları üzerinde etkisi var mıdır?” şeklindedir. Bu bölümde araştırmada elde edilen bulguların hangi yönde olduğu, literatürde bu alanda

daha önce yapılan araştırmalarla paralellik gösterip göstermediği ve bu çalışmanın alana ne katkı sağladığı incelenmiştir.

4.9.1. Deney ve Kontrol Gruplarının Akademik Başarı Sontest Puan Ortalamalarına İlişkin Tartışma ve Yorum

Araştırmada deney ve kontrol gruplarının akademik başarı son test puanları incelendiğinde (izelge 7) deney grubunun ortalamasının ($x= 13,24$), kontrol grubu ortalamasından ($x=10,99$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Ortalama puanları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan t testi sonucunda bu farkın $p<.01$ düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre deney ve kontrol gruplarının sosyal bilgiler akademik başarı puanları arasında anlamlı farkın bulunması, deney grubunda drama çalışmalarıyla desteklenmiş yapılandırmai eğitim yaklaşımı uygulamalarının öğrencilerin akademik başarıları üzerinde kontrol grubunda uygulanan mevcut ğretim yaklaşımından daha etkili olduğu söylenebilir.

Dramanın ocuğun çeşitli alanlarda gelişimlerini etkilediği bir gerçektir. Drama yöntemiyle öğretimin öğrencilerin başarılarını artırdığı Sosyal Bilgiler ğretiminde Akkaya (2012), Malbeleği (2011), ve Kartal (2009) ve Maden (2010), Coğrafya ğretiminde Esen (2008) tarafından başka çalışmalarla da ortaya konulmuştur. Araştırma bulgularımızı destekleyen bu sonuçlar drama yönteminin akademik başarıyı olumlu etkilediği şeklinde yorumlanabilir.

Ancak yapılan bazı araştırmalarda ise drama çalışmalarıyla desteklenmiş uygulamaların öğrencilerin akademik başarıları üzerinde anlamlı farklılığa yol amadığı ile ilgili sonuçların da bulunduğu görülmektedir. Özer (2004), Yılmaz (2013), Szen (1987), yapmış oldukları benzer çalışmalarda drama çalışmalarıyla desteklenmiş öğretimin, uygulanan diğer ğretim yöntemlerine göre öğrenme üzerinde başarılı olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu sonuca göre daha etkili yöntemler kullanıldığında veya drama yöntemi doğru kullanılmadığı takdirde öğrenme üzerinde etkili olmamaktadır.

4.9.2. Deney ve Kontrol Gruplarının Akademik Başarı Öntest ve Sontest Puan Ortalamasına İlişkin Tartışma ve Yorum

Araştırmanın ikinci alt problemi deney grubunun öntest ve sontest puan ortalaması ve kontrol grubunun öntest ve sontest puan ortalaması arasında anlamlı bir fark olup olmadığı şeklinde iki başlık altında araştırılmıştır.

4.9.3. Deney Grubunun Öntest ve Sontest Puan Ortalamalarına İlişkin Tartışma ve Yorum

Araştırmada deney grubunun öntest ve sontest puan ortalaması incelendiğinde (Çizelge 8) deney grubunun sontest puan ortalamasının ($x=13,24$), öntest puan ortalamasından ($x=10,46$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Deney grubunun öntest ve sontest puan ortalaması arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan t testi sonucunda bu farkın $p<.00$ düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Buna göre drama çalışmalarıyla desteklenmiş öğretim öğrenme üzerinde etkili bir sonuç vermiştir. Başka bir ifade ile drama yöntemi öğrencilerin başarıları üzerinde etkili olmuştur.

Drama yönteminin akademik başarı üzerindeki etkisini inceleyen benzer çalışmalarda, bu araştırmada elde edilen bulguları destekler nitelikte sonuçlara ulaşılmıştır. Günaydın (2008), Debre (2008), Özcan (2004), Taşkiran (2005) drama yönteminin etkililiğini denemek için yapmış oldukları çalışmalarda deney grubunun sontest puanlarının öntest puanlarından yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Bu sonuçlar drama yönteminin akademik başarıyı etkilediğini göstermektedir. Yürütülen uygulama süresince uygulama sınıfındaki öğrencilerin motivasyonlarının çok yüksek olduğu ve öğrencilerin bu motivasyonla derse daha fazla katıldıkları gözlenmiştir. Öğrencilerin derse aktif katılımları başarıları üzerinde etkili olmuş olabilir.

Yapılan araştırmalarda drama yönteminin etkili olduğu sonucunu tespit eden çalışmaların yanı sıra bu yöntemin uygulama grubu üzerinde etkili olmadığı sonucunu tespit eden çalışmalar da bulunmaktadır. Özer (2004) ve Yılmaz (2013) yukarıda açıklanan çalışmaların aksine drama yönteminin başarı üzerinde etkili olmadığı sonucunu ortaya çıkarmışlardır.

4.9.4. Kontrol Grubunun Öntest ve Sontest Puan Ortalamalarına İlişkin Tartışma ve Yorum

Araştırmada kontrol grubunun akademik başarı öntest ve sontest puan ortalaması incelendiğinde (Çizelge 9) kontrol grubunun sontest puan ortalamasının ($x=10,99$), öntest puan ortalamasından ($x=10,81$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak kontrol grubunun öntest ve sontest puan ortalaması arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan t testi sonucunda bu farkın $p>.49$ düzeyinde anlamlı olmadığı görülmektedir. Buna göre kontrol grubunda yapılan mevcut öğretim yöntemi öğrenme üzerinde etkili olmuş ancak bu etki anlamlı düzeyde olmamıştır.

Drama yönteminin kontrol grubunda uygulanan yöntemlere göre akademik başarı üzerinde etkisini inceleyen Özer (2004) ve Yılmaz (2013) de bu araştırmanın sonucuna paralel sonuçları ortaya çıkarmışlardır. Yapılan çalışmalarda kontrol grubunda uygulanan yöntemlerin, öğrenci başarısı üzerinde etkili olmadığı sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Deneysel çalışmalar incelendiğinde kontrol grubunda uygulanan yöntemlerin öğrenme üzerinde etkili olduğu ancak drama yönteminin uygulandığı grubun ise kontrol gruplarından daha başarılı olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç da drama yönteminin öğrenme üzerinde daha etkili olduğu sonucunu bir kez daha desteklemektedir.

4.9.5 Deney ve Kontrol Gruplarının Akademik Başarı (Erişi) Puan Ortalamalarına İlişkin Tartışma ve Yorum

Araştırmada deney ve kontrol gruplarının akademik başarı (erişi) puanları incelendiğinde (Çizelge 10) deney grubunun ortalamasının ($x= 2,76$), kontrol grubu ortalamasından ($x=0,17$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Ortalama puanları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan t testi sonucunda bu farkın $p<.00$ düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre deney ve kontrol gruplarının Sosyal Bilgiler dersinin öğretimindeki akademik başarı puanları arasında anlamlı farkın bulunması, deney grubunda uygulanan drama çalışmalarıyla desteklenmiş öğretimin, kontrol grubunda uygulanan mevcut öğretim yaklaşımından daha etkili olduğu söylenebilir.

Yapılan araştırmalar öğrenci başarısını etkileyen pek çok faktörün olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır. Öğretim süresince uygulanan yöntemler bu faktörlerin başında gelmektedir. Bu araştırmada da kullanılan drama yönteminin öğrenci başarısı üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan benzer çalışmalarda elde edilen sonuçlar bu sonucu destekler niteliktedir. Zayimoğlu (2006), Aykaç (2008), Maden (2010), Güler (2008), Yalım (2003), Gürel (2004), Çebi (1996), ve Debre (2008) yapmış oldukları deneysel çalışmalarda drama yönteminin öğrenci başarısı üzerinde etkili olduğunu tespit etmişlerdir.

4.9.6 Deney ve Kontrol Gruplarının Sontest ve Kalıcılık Testi Puan Ortalamalarına İlişkin Tartışma ve Yorum

Araştırmanın dördüncü alt problemi deney grubunun sontest ve kalıcılık testi puan ortalaması ve kontrol grubunun sontest ve kalıcılık testi puan ortalaması arasında anlamlı bir fark olup olmadığı şeklinde iki başlık altında incelenmiştir.

4.9.7. Deney Grubunun Sontest ve Kalıcılık Testi Puan Ortalamalarına İlişkin Tartışma ve Yorum

Araştırmada deney grubunun sontest ve kalıcılık testi puan ortalaması incelendiğinde (Çizelge 11) deney grubunun sontest puan ortalamasının ($x=13,24$), kalıcılık testi puan ortalamasından ($x=12,87$) daha yüksek olduğu görölmektedir. Deney grubunun sontest ve kalıcılık testi puan ortalaması arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan t testi sonucunda bu farkın $p>.32$ düzeyinde anlamlı olmadığı görölmektedir. Bu farkın anlamsız olması drama çalışmalarıyla desteklenmiş öğretimin, öğrenilenlerin kalıcılığını sağladığı şeklinde yorumlanabilir. Başka bir ifade ile drama yönteminin uygulandığı grupta yer alan öğrenciler öğrendiklerini unutmamışlardır.

Drama çalışmalarıyla desteklenmiş öğretimin öğrencilerin motivasyonunu yükselttiği, dersi zevkli hale getirdiği ve öğrenilenleri pekiştirmede etkili olduğu söylenebilir. Bu etki öğrenilenlerin kalıcılığı üzerinde de kendini göstermektedir. Drama yönteminin kalıcılık üzerindeki etkisini araştıran benzer çalışmalarda Çebi (1996), Gürel (2004) ve Esen

(2008) bu çalışmada elde edilen sonuçlara paralel sonuçlar bulunmuştur. Sonuç olarak drama yöntemi başarıyı etkilediği gibi öğrenilenlerin kalıcılığı üzerinde de etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

4.9.8. Kontrol Grubunun Sontest ve Kalıcılık Testi Puan Ortalamalarına İlişkin Tartışma ve Yorum

Araştırmada kontrol grubunun sontest ve kalıcılık testi puan ortalaması incelendiğinde (Çizelge 12) kontrol grubunun sontest puan ortalamasının ($x=10,99$), kalıcılık testi puan ortalamasından ($x=10,10$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Kontrol grubunun sontest ve kalıcılık testi puan ortalaması arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan t testi sonucunda bu farkın $p>.05$ düzeyinde anlamlı olmadığı görülmektedir. Bu farkın anlamsız olması yapılandırmacı yaklaşıma göre yürütülen mevcut öğretimin, öğrenilenlerin kalıcılığını sağladığı şeklinde yorumlanabilir. Başka bir ifade ile yapılandırmacı yaklaşıma göre yapılan öğretim öğrencilerin başarıları üzerinde etkili olamamış ancak öğrenilenlerin kalıcılığında etkili olmuştur. Ancak deney ve kontrol gruplarının sontest ve kalıcılık puan ortalamaları incelendiğinde kontrol grubunun kalıcılık testi puan ortalamasının deney grubuna göre daha düşük olduğu görülmektedir. Kontrol grubunda yer alan öğrenciler öğrenilenleri hatırlamaktadırlar ancak bu hatırlama düzeyi deney grubunda yer alan öğrencilerden daha düşüktür.

Yapılan araştırmalar ve bu sonuçlardan hareketle, herhangi bir öğretim programında uygulanan yöntemin öğrenilenlerin kalıcılığı üzerinde farklı etkiler yarattığı söylenebilir. Öğrenilen bilgilerin kalıcılığının sadece yöntemle bağlı olmadığı, öğretimin uygulayıcısı, uygulandığı ortam ve uygulama süresi gibi farklı değişkenlerden de etkilenebileceği şeklinde yorum yapılabilir.

4.9.9. Deney ve Kontrol Gruplarının Kalıcılık Testi Puanlarının Farklılığına İlişkin Tartışma ve Yorum

Araştırmada deney ve kontrol gruplarının kalıcılık testi puanları incelendiğinde (Çizelge 13) deney grubunun ortalamasının ($x=12,87$), kontrol grubu ortalamasından ($x=10,10$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Ortalama puanları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan t testi sonucunda bu farkın $p<.00$ düzeyinde anlamlı olduğu

görülmektedir. Bu sonuca göre deney ve kontrol gruplarının kalıcılık testi puanları arasında anlamlı farkın bulunması, deney grubunda drama çalışmalarıyla desteklenmiş yapılandırmacı eğitim yaklaşımı uygulamalarının, öğrencilerin hatırlama düzeyleri üzerinde kontrol grubunda uygulanan mevcut öğretim yaklaşımından daha etkili olduğu söylenebilir. Buna göre drama çalışmalarıyla desteklenmiş uygulamanın yapıldığı deney grubunda öğrenilenler daha kalıcı olmuştur. Yapılandırmacı yaklaşıma göre dersin yürütüldüğü kontrol grubunda ise öğrenilenler daha fazla unutulmuştur.

Yapılan araştırmalar drama yönteminin uygulandığı sınıflarda öğrencilerin derse aktif katılımlarının yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırmada da drama yönteminin uygulandığı sınıfta öğrencilerin büyük bir çoğunlunun uygulama süresi boyunca derse aktif olarak katıldıkları ve öğrencilerin uygulamalarda yer alabilmek için birbirleriyle yarıştıkları gözlenmiştir. Bu sonuç öğrencilerin isteyerek ve eğlenceli bir ortamda öğrendikleri bilgi ve becerileri uzun süre hatırladıkları şeklinde yorumlanabilir. Gürel (2004), Esen (2008), ve Çebi (1996) yapmış oldukları çalışmalarında drama yönteminin uygulandığı deney grubunda öğrenilenlerin kalıcılığının daha yüksek olduğu sonucunu ortaya çıkarmışlardır.

4.9.10. Deney ve Kontrol Gruplarının Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Öntutum ve Sontutum Testi Puan Ortalamalarına İlişkin Tartışma ve Yorum

Araştırmanın altıncı alt problemi deney grubunun öntutum ve sontutum testi puan ortalaması ve kontrol grubunun öntutum ve sontutum testi puan ortalaması arasında anlamlı bir fark olup olmadığı şeklinde iki başlık altında incelenmiştir.

4.9.11. Deney Grubunun Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Öntutum ve Sontutum Testi Puan Ortalamasına İlişkin Tartışma ve Yorum

Araştırmada deney grubunun öntutum ve sontutum testi puan ortalaması incelendiğinde (Çizelge 14) deney grubunun sontutum puan ortalamasının ($x= 53,47$), öntutum puan ortalamasından ($x=51,42$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Deney grubunun öntutum ve sontutum puan ortalaması arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan t

testi sonucunda bu farkın $p > .00$ düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Deney grubunun öntutum puan ortalaması ile sontutum puan ortalaması arasındaki sayısal fark, deney grubuna uygulanan drama yöntemiyle desteklenmiş Sosyal Bilgiler öğretiminin öğrencilerin tutumunda etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

4.9.12. Kontrol Grubunun Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Öntutum ve Sontutum Testi Puan Ortalamasına İlişkin Tartışma ve Yorum

Araştırmada kontrol grubunun öntutum ve sontutum testi puan ortalaması incelendiğinde (Çizelge 15) kontrol grubunun sontutum puan ortalamasının ($x = 52,37$), öntutum puan ortalamasından ($x = 52,85$) daha düşük olduğu görülmektedir. Kontrol grubunun öntutum ve sontutum puan ortalaması arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan t testi sonucunda bu farkın $p < .55$ düzeyinde anlamlı olmadığı görülmektedir. Bu sonuç kontrol grubunda yapılandırmacı yaklaşıma göre uygulanan mevcut öğretimin öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarında etkili olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

4.9.13. Deney ve Kontrol Gruplarının Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Sontutum Testi Puan Ortalamalarına İlişkin Tartışma ve Yorum

Araştırmada deney ve kontrol gruplarının sontutum test puanları incelendiğinde (Çizelge 16) deney grubunun ortalamasının ($x = 53,47$), kontrol grubu ortalamasından ($x = 52,37$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Ortalama puanları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan t testi sonucunda bu farkın $p > .16$ düzeyinde anlamlı olmadığı görülmektedir. Bu sonuca göre deney grubundaki öğrencilerin, kontrol grubundaki öğrencilere göre Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu ancak bu farkın anlamlı düzeyde olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Başka bir ifadeyle, araştırmacının uyguladığı drama çalışmalarısıyla desteklenmiş Sosyal Bilgiler öğretimi, öğrencilerin derse karşı tutumlarında olumlu manada etkili olmuştur.

Güncüoğlu (2010), Debre (2008), Zayımoğlu (2006) ve Günaydın (2008) yapmış oldukları benzer çalışmalar incelendiğinde drama yönteminin öğrencilerin derse karşı tutumlarında etkili olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

4.9.14. Deney Grubunda Yer Alan Öğrencilerin Uygulama Sonrasında Drama İle İlgili Görüşlerine İlişkin Tartışma Ve Yorum

Araştırmada deney grubunda yer alan öğrencilerin uygulama sürecinde yapılan drama çalışmalarıyla ilgili günlükleri incelendiğinde öğrencilerin drama yaparken çok heyecanlandıkları, eğlendikleri, sevindikleri ve mutlu oldukları sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca öğrenciler drama sayesinde konuları daha iyi anladıklarını, eğlenerek öğrendiklerini ve drama çalışmaları sırasında derslerinin daha zevkli geçtiğini de belirtmişlerdir.

Günlüklerde deney grubunda drama çalışmalarına başladıktan sonra öğrencilerin, Sosyal bilgiler dersini ve bu dersi veren öğretmeni (araştırmacıyı) çok sevdiklerini belirten ifadeler de yer almaktadır. Öğrencilerin dersi ve öğretmeni daha fazla sevmeye başlamaları derse ve öğretmene karşı olumlu tutum içinde olduklarını da göstermektedir.

Yukarıda deney grubunda drama çalışmalarıyla desteklenmiş öğretimin öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarına etkisinin incelendiği 6.1. alt problemde elde edilen bulgulara göre de drama çalışmalarıyla desteklenmiş öğretimin deney grubunda yer alan öğrencilerin tutumları üzerinde etkili olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Böylece bu çalışmada nitel verilerden elde edilen bulgular nicel yöntemlerle elde edilen bulgularla paralellik göstermektedir. Bu sonuçlar değerlendirildiğinde dramanın öğrencilerin tutumları üzerinde etkili olduğu yorumu yapılabilir. Öğrencilerin isteyerek derse girmesi, ders saatini sabırsızlıkla beklemeleri ve tüm çalışmalara katılmak için birbirleriyle yarışmaları hem öğrencilerin akademik başarıları hem de tutumları üzerinde etkili sonuçlar ortaya çıkarmaktadır.

Tüm bu sonuçlardan hareketle dramanın öğrencilerin gerek akademik başarıları ve öğrendikleri bilgileri hatırlama düzeyi, gerekse derse ve dersin öğretmenine karşı olumlu tutum kazanmalarında etkili bir yöntem olduğu yorumu yapılabilir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlara değinilmiş, bu sonuçlar çerçevesinde öğrencilerin ilköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde yer alan 'Ürettiklerimiz' ünitesi ile ilgili başarılarını artırma, öğrenilenlerin kalıcılığı ve Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarını olumlu düzeylere yükseltme yönünde katkısı olacağı kanısına ulaşılmıştır.

5.1. SONUÇ

İlköğretim beşinci sınıflarda drama yöntemiyle öğretimin yapılandırmacı öğretime göre, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde yer alan 'Ürettiklerimiz' ünitesi ile ilgili başarıları, öğrenilenlerin kalıcılığı ve Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları üzerindeki etkisinin belirlenmeye çalışıldığı bu araştırmada ulaşılan sonuçlar şunlardır:

1. Deney ve kontrol grubunun sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır. Deney grubunda uygulanan drama çalışmalarısıyla desteklenmiş Sosyal Bilgiler öğretimi, kontrol grubunda uygulanan yapılandırmacı öğretime göre öğrenci başarısı üzerinde deney grubu lehine anlamlı bir farklılık oluşturmaktadır. Başka bir ifadeyle, Sosyal Bilgiler öğretiminde drama çalışmalarının uygulandığı deney grubu, yapılandırmacı öğretim uygulanan kontrol grubundan daha başarılıdır. Deney grubunun kontrol grubuna göre başarı düzeyi daha yüksektir.

2. a) Deney grubunun öntest puan ortalaması ile sontest puan ortalaması arasında anlamlı bir fark vardır. Başka bir ifade ile deney grubunda drama çalışmalarısıyla Sosyal Bilgiler öğretimi başarıyı olumlu yönde etkilemiştir.

b) Kontrol grubunun öntest puan ortalamaları ile sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur. Kontrol grubunda başarı

görülmekle birlikte bu başarının deney grubuna oranla daha düşük seviyede olduğu ve anlamlı düzeyde olmadığı görülmektedir.

3. Deney grubundaki öğrencilerin başarı puanlarının ortalamaları ile kontrol grubunun başarı puanlarının ortalamaları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Başka bir deyişle drama çalışmalarıyla desteklenmiş Sosyal Bilgiler öğretiminin uygulandığı deney grubunun öğrencileri, yapılandırmacı öğretimin uygulandığı kontrol grubunun öğrencilerinden daha başarılıdır.

4. a) Deney grubunun sontest ve kalıcılık testi puanları arasında belirtilen periyotta farklılığa rastlanmamıştır. Elde edilen sonuç, drama çalışmalarıyla desteklenmiş Sosyal Bilgiler öğretiminin, öğrenilenlerin kalıcılığında etkili olduğunu ortaya çıkarmış olup deney grubunda öğrenilenler unutulmamıştır.

b) Kontrol grubunun sontest ve kalıcılık testi puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Buna göre; kontrol grubunda da öğrenilenlerin kalıcı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5. Deney ve kontrol gruplarının kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Kalıcılık testinde deney grubundaki öğrencilerin, kontrol grubundaki öğrencilere göre daha başarılı oldukları görülmektedir. Bu bulgu, deney grubundaki öğrencilerin öğrendikleri bilgileri, kontrol grubundaki öğrencilere göre daha çok hatırladıklarını göstermektedir. Araştırmacının uyguladığı drama çalışmalarıyla desteklenmiş Sosyal Bilgiler öğretimi, öğrenilenlerin kalıcılığında yapılandırmacı öğretime göre daha etkili olmuştur.

6. a) Deney grubunun öntutum ve sontutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Başka bir deyişle deney grubunun öntutum puan ortalaması ile sontutum puan ortalaması arasındaki sayısal fark, deney grubuna uygulanan drama yöntemiyle desteklenmiş Sosyal Bilgiler öğretiminin öğrencilerin tutumunda etkili sonuçlar verdiği anlamına gelmektedir.

b) Kontrol grubunun öntutum ve sontutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Başka bir deyişle kontrol grubunun öntutum puan ortalaması ile sontutum puan ortalaması arasındaki sayısal fark, kontrol grubunda uygulanan yapılandırmacı yaklaşıma göre Sosyal Bilgiler öğretiminin öğrencilerin tutumunda etkili sonuçlar vermediği anlamına gelmektedir.

7. Deney ve kontrol gruplarının sontutum puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ancak deney grubundaki öğrencilerin, kontrol grubundaki öğrencilere göre Sosyal Bilgiler dersine yönelik sontutum ortalamasının daha yüksek olduğu görülmektedir. Başka bir ifadeyle, araştırmacının uyguladığı drama çalışmalarıyla desteklenmiş Sosyal Bilgiler öğretimi, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarında olumlu manada etkili olmuştur.

8. Deney grubunda yer alan öğrencilerin 4 hafta süresince uygulanan drama çalışmalarına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla öğrencilerden toplanan günlüklerden elde edilen bulgulara göre aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

a) 1. Hafta, çok heyecanlandıkları, mutlu olduklarını ve eğlendiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca dramayla eğlenerek öğrendiklerini, Sosyal bilgiler dersini ve öğretmenini daha çok sevdiklerini ve drama çalışmalarını tekrar yapmak istediklerini ifade etmişlerdir.

b) 2. Hafta öğrenciler yine diğer çalışmada olduğu gibi çok heyecanlandıklarını, eğlendiklerini, sevindiklerini ve mutlu olduklarını ifade etmişlerdir. Dramadan sonra ise drama sayesinde bilgi verici kelimeler öğrendiklerini, Sosyal bilgiler dersini ve öğretmenini daha çok sevdiklerini ve drama çalışmalarını bir daha yapmayı çok istediklerini ifade etmişlerdir.

c) 3. hafta öğrenciler, çok heyecanlandıklarını, çok eğlendiklerini ve drama çalışmaları yaptıkları için derste kendilerini çok mutlu hissettiklerini ifade etmişlerdir. Çalışmalardan sonra dramayla hem ders işlediklerini, hem de eğlendiklerini, birçok şey öğrendiklerini, diğer çalışmalarda olduğu gibi

Sosyal Bilgiler dersini yine çok sevdiklerini ve drama etkinliklerini bir daha yapmak istediklerini ifade etmişlerdir.

d) 4. hafta öğrenciler, çok mutlu olduklarını, çok heyecanlandıklarını, çok eğlendiklerini ve her ders drama yapmak istediklerini ifade etmişlerdir. Drama çalışmalarıyla hem eğlenip, hem öğrendiklerini, dersi ve öğretmenlerini yine çok sevdiklerini, keşke hep Sosyal bilgiler dersi olsa şeklinde ifade etmişlerdir.

5.2. ÖNERİLER

İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinin 'Ürettiklerimiz' ünitesinden yararlanılarak Sosyal Bilgiler öğretiminde drama yönteminin başarıya, kalıcılığa ve tutuma etkisinin araştırıldığı bu araştırma sonucunda elde edilen bulgulara dayanarak aşağıdaki önerilerde bulunulabilir. Bu önerilerin eğitimci ve araştırmacılara yararlı olacağı düşünülmektedir.

1. Elde edilen sonuçlara göre, drama çalışmasıyla desteklenmiş öğretim yapılan sınıfın, yapılandırmacı öğretim yapılan sınıfa oranla daha başarılı olduğundan dolayı öğretmenler drama çalışmalarısıyla desteklenmiş öğretime ağırlık verilebilir.
2. Öğrencilerin en rahat hissettiği ve davrandığı, kaygı duymadığı drama yöntemini uygulayabileceği sınıfları, öğretmenlerin sınırlı olanaklar çerçevesinde drama alanına dönüştürmeleri gerekmektedir.
3. MEB sosyal bilgiler müfredat programında özellikle soyut konuların yer aldığı ünitelere aktif öğretim yöntemlerinin başında gelen drama yöntemine daha fazla yer verilmelidir.
4. Öğretmenlerin bu yöntemi uygularken yaşayabilecekleri sıkıntıları önlemek için drama yönteminin nasıl uygulanacağına yönelik hizmet içi kurslar düzenlenmesi yararlı olacaktır.
5. Sosyal Bilgiler ve sınıf öğretmenliği bölümünde okumakta olan öğretmen adaylarına özellikle Sosyal Bilgiler öğretimi dersinde drama yöntemiyle ilgili uygulama yapma fırsatları verilmelidir.

KAYNAKÇA

- ADIGÜZEL, H. Ö. (1993). *Oyun ve Yaratıcı Drama İlişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- ADIGÜZEL, H. Ö. (2013). *Eğitimde Yaratıcı Drama*. (4. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, s: 66-97
- ADIGÜZEL, H. Ö. (2006). Yaratıcı Drama Kavramı, Bileşenleri ve Aşamaları. *Yaratıcı Drama Dergisi. Cilt 1 (1)*, 17-30.
- AKIN, M. (1993). *Farklı Sosyo Ekonomik Düzeylerdeki İlkokul Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Sosyalleşme Düzeyine Yaratıcı Dramanın Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- AKKAYA, M. (2012). *Sosyal Bilgilerde Göç Konusunun Drama Yöntemiyle Öğretiminin Akademik Başarıya Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- AKYÜZ, Y. (2004). *Osmanlıda Dramatizasyonun İlk İzleri. Türkiye 6. Drama Liderleri Buluşması Drama Liderliği*. (Editör: Naci Aslan). Ankara: Oluşum Yayınları, s: 15-22
- AKYÜZ, Y. (2009). *Türk Eğitim Tarihi*. Ankara: Pegem Akademi
- ARAL, N., Baran, G., Bulut, Ş. ve Çimen, S. (2000). *Drama*. İstanbul: YA-PA Yayınları
- ARAL, N., Baran, G., Pedük, Ş. ve Erdoğan, S. (2003). *Eğitimde Drama*. İstanbul: YA-PA Yayın Pazarlama
- ARIKAN, Y. (2007). *İlköğretimler İçin Uygulamalı Tiyatro Ve Drama Eğitimi*. İstanbul: Pozitif Yayınları
- ARSLAN, N. (2011). *İlköğretimde Drama- Dramatik Eğitimin Ülkemizdeki Tarihi*. İstanbul: Kriter Yayınları
- ARTUT, K. (2004). *Sanat Eğitimi Kavramları Ve Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık, s: 171-174
- ASLAN, N. (2008). (Editör). *Drama Lideri. Eğitimde Drama*. Ankara: Oluşum Yayınları, s: 25-37
- AYKAÇ, M. (2008). *Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Damanın Yöntem Olarak Kullanılmasının Öğrenci Başarısına Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- BAKER, D. (2007). Drama and Theatre in Education. *Journal of Curriculum Studies*, p: 32- 45

- BAŞÇI, Z., Gündoğdu, K. (2011). *Öğretmen Adaylarının Drama Dersine İlişkin Tutumları ve Görüşleri*. Atatürk Üniversitesi Örneği. Elementary Education Online, 10 (2), s: 454-467.
- BAYRAM, E., ÖZGÜL, E., KAPLAN, G., ÜNAL, H. A., YAPAĞILI, H., DEMİR, K., MORGÜL, M., UĞURLU, N., TANTOĞLU, S., ÖZÜNEL, Ş., ÖMÜR, Ü. (1999). *İlköğretim Drama 1*. Ankara: Milli Eğitim Yayınları, s: 25-27
- BİLEK, E. (2009). *İlköğretim Üçüncü Sınıf Hayat Bilgisi Dersinde Dramatizasyon Yönteminin Öğrencilerin Sosyal-Duygusal Uyumlarına ve Akademik Başarılarına Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Manisa.
- BOOTH, D. (2008). *Children as drama-makers*. CTR 133 Winter.
- BOZDOĞAN, Z. (2003). *Okulda Rehberlik Etkinlikleri ve Yaratıcı Drama*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- CAN, G. (2005). *Psikolojik Danışma Ve Rehberlik*. Ankara: Pegem Yayıncılık
- CEYLAN, Ş. ve CEVHER KALBURAN, N. (2008). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Bakış Açısıyla Yaratıcı Hareket Ve Dans*. 13. Uluslar Arası Eğitimde Yaratıcı Drama/Tiyatro Kongresi. (Kasım). Ankara: SMG Yayıncılık
- CÜCELOĞLU, D. (1987). *İnsan İnsana*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi
- ÇAKIR İLHAN, A. (1999). *Sanat Eğitiminde Eğitici Dramanın Yeri*. Yaratıcı Drama. Çağdaş Drama Derneği Bülteni, 2. s: 10-13
- ÇEBİ, A. (1996). *Öğretim Amaçlı Eğitimde Drama Yoluyla İmgesel Dil Becerisinin Geliştirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- ÇELİKKAYA, T. (2014). *Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Önemi Ve Uygulama Örnekleri*. Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi. *Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Vol. 9/2, 447-469, ANKARA*.
- ÇEPNİ, S. (2009). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş*. Trabzon: 4. Baskı, 62-120.
- ÇORUH, S. (1950). *Okullarda Dramatizasyon*. İstanbul: Öğretmen Dergisi Işıl Matbaası. 2.
- DEBRE, İ. (2008). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Konularının Öğretiminde Ders Anlatım Stratejisi Olarak Dramatizasyonun Kullanılmasının Öğrencinin Başarı Düzeyine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- DEMİREL, Ö. (1999). *Kuramdan Uygulamaya Program Geliştirme*. İstanbul: Pegem Yayınları, s: 212

- DOĞANAY, A. (2000). *Sınıfta Demokrasi*. (Editör: Ali Şimşek). Ankara: Eğitim Sen Yayınları, s: 207
- DÖKMEN, Ü. (2002). *İletişim Çatışma ve Empati*. İstanbul: Sistem Yayınları.
- DÖNMEZ, N. B. (1999). *Oyun Kitabı*. İstanbul: Esin Yayınevi, s: 18-24.
- ERDEN, M. *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. İstanbul: Alkım Yayınları. (Basım yılı belirtilmemiştir).
- ERGÜN, M. (1996). *İkinci Meşrutiyet Devrinde Eğitim Hareketleri (1908-1914)*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık
- ESEN, M. (2008). *IX. Sınıf Coğrafya Dersi Konularının (yerküreden günlük hareketi, İklim Bilgisi, Toprak Coğrafyası ve Jeolojik Zamanlar) Öğretiminde Drama Yöntemi ile Klasik Yöntemlerin Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- FAZLIOĞLU, Y. (2011). *İlköğretimde Drama. Dramanın Çocuk Gelişimine Etkisi*. (Editör: Aysel Köksal Akyol). İstanbul: Kriter Yayınları
- FURMAN, L. (2000). *In Support Of Drama in Early Childhood Education, Again*. Early Childhood Education Journal, 27(3). s: 173-178
- GENÇ, H. N. (2003). *Eğitimde Yaratıcı Dramanın Alımlanması. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 24, s: 196–205.
- GÖNCÜOĞLU, Ö. G. (2010). *6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Demokrasinin Serüveni Ünitesinin Öğretiminde Drama ve İşbirlikli Öğretim Yöntemlerinin Öğrenci Tutum ve Başarısına Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- GÖNEN, M., DALKILIÇ, N. U. (1998). *Çocuk Eğitiminde Drama*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- GÜNAYDIN, G. (2008). *İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminde Drama Yönteminin Erişi Ve Tutum Üzerindeki Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- GÜREL, F. Ç. (2004). *Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Drama Yönteminin Erişiyeye ve Kalıcılığa Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- KABAPINAR, Y. (2007). *İlköğretimde Hayat Bilgisi Ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Maya Akademi Yayınları. s: 141-147.
- KAF, Ö. (1999). *Hayat Bilgisi Dersinde Bazı Sosyal Becerilerin Kazandırılmasında Yaratıcı Drama Yönteminin Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Adana.

- KARA, Y., ÇAM, F. (2007). Yaratıcı Drama Yönteminin Bazı Sosyal Becerilerin Kazandırılmasına Etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32. s: 145-155.
- KARADAĞ, E. (2005). *Eğitim Yönetimi ve Öğretim Yöntemleri İlişkisi Kapsamında Drama Yöntemini Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- KARADAĞ, E. ve ÇALIŞKAN, N. (2005). *Kuramdan Uygulamaya İlköğretimde Drama 'Oyun ve İşleniş Örnekleri'*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- KARAKAYA, N. (2004). *İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Konularının Öğretiminde Drama Yönteminin Kullanılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- KARAKAYA, N. (2007). İlköğretimde Drama Ve Örnek Bir Uygulama. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(1), s: 103- 139.
- KARASAR, N. (2007). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık, s: 76-104.
- KARTAL, T. (2009). *İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi İlk Çağ Tarihi Konularının Öğretiminde Drama Yönteminin Öğrenci Başarısına Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- KAVCAR, C. (2003). Cumhuriyet Döneminde Sanat Eğitimi. *Bilim Ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, s: 44.
- KIBRIS, İ. (2000). *Uygulamalı Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Eylül Kitap ve Yayınevi, s: 264
- KOÇ, M. ve DİKİCİ, H. (2003). *Eğitimde dramanın bir yöntem olarak kullanılması. İlköğretim-Online Öğretim Uygulamaları Serisi*, Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi. Yıl 2. Sayı 1. Matbaacılık, İstanbul.
- KÖKSAL AKYOL, A. (2003). Drama ve Dramanın Önemi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. Cilt: 1 (2), s: 179-190.
- LEVENT, T. (1999). *Drama ve Sanat*. Türkiye 1. Drama Liderleri Buluşması (Editör: Naci Aslan). Ankara: Oluşum Tiyatrosu Ve Drama Atölyesi Yayınları.
- MALBELEĞİ, F. (2011). *Drama Yönteminin Sosyal Bilgiler Dersi Başarısına Ve Bilinçli Tüketici Düzeyine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- MCCASLİN, N. (2006). Creative drama in the clasroom and beyond. United States of America: Pearson Education.
- MCNAUGHTON, M. J. (2004). *Educational Drama In The Teaching Of Education For Sustainability*. Enviromental Education Research: Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (1998). *Tebliğler Dergisi*. Sayı:2487. ss:537-538. Ankara.

- Metin, G. G. (1999). *Dramanın Beş-Altı Yaş Çocuklarının Sosyal Duygusal Gelişimlerine Etkisinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi
- MORGÜL, M. (2006). *Eğitimde Yaratıcı Dramaya Merhaba*. Ankara: Kök Yayıncılık, s: 15-22
- NAYCI, Ö. (2011). *İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Dramanın Bir Yöntem Olarak Kullanılmasının Öğrenci Başarısına Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- NIXON, J. (1987). (Edt). *Teaching Drama* (Çev. TÜLİN Şener, FİLİZ Koç). London: Ma. Ma. Education.
- NUTKU, Ö. (1990). *Dram Sanatı*. İstanbul: Kabalıcı Yayınları
- OKVURAN, A. (2001). Okul Öncesi Dönemde Drama. *Çoluk Çocuk Dergisi*, 3, s: 22-25
- OKVURAN, A. (2003). Drama Öğretmeninin Yeterlilikleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 36 (1-2), s: 81-87.
- OKVURAN, A. (1993). *Yaratıcı Drama Eğitiminin Empatik Beceri ve Empatik Eğilim Düzeylerine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- ÖMEROĞLU, E. (2003). *Drama Etkinliklerinde Liderin Rolü*. Okul Öncesi Eğitimde Drama Teoriden Uygulamaya. Ankara: Kök Yayıncılık, s: 75-81.
- ÖNDER, A. (2000). *Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama Kuramsal Temellerle Uygulama Teknikleri ve Örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık Hizmetleri Tic. San. Ltd. Şti, s: 89-91.
- ÖNDER, A. (2004). *Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık
- ÖNDER, A. (1999). *Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık, s:80-89.
- ÖZCAN, H. (2004). *İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Konularının Öğretiminde Drama Yönteminin Kullanılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- ÖZER, M. (2004). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretiminde, Yaratıcı Drama Yönteminin Demokratik Tutumlara ve Ders Başarısına Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- ÖZTÜRK, C. ve OTLUOĞLU, R. (2011). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünler ve Yazılı Materyaller*. (4. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- PETER, M. (2003). Drama, Narrative and Early Learning. *British Journal of Special Education*, 1(30), s: 27-121

- PÜSKÜLLÜOĞLU, A. (2004). *Arkadaş Türkçe Sözlük*. Ankara: Arkadaş Yayınları
- SAĞLAMÖZ, G. (2006). Bir Eğitim Yöntemi Olarak Drama. (Editör: H.Ö. Adıgüzel). *Yaratıcı Drama 1985-1998 Yazılar*. (2. Baskı). Ankara: Naturel Yayıncılık. s: 89-102.
- SAN, İ. (1990). *Güzel Sanatlar Eğitimi Raporu*. Ankara Eğitim Bilimleri 1. Ulusal Kongresi Değerlendirme Raporları. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınları, ss: 75-78
- SAN, İ. (1998). Sanatsal Eğitim Üzerine Düşünceler. *MEB dergisi*. (139). Ss: 21-23
- SAN, İ. (1995). Bir Başka Gözle Alaçatı Çocuk Ve Gençlik Tiyatroları Festivali. *Tiyatro- Tiyatro Dergisi*. ss: 40-42
- SCHILLER, J. (2008). *Drama For At-Risk Students: A Strategy For Improving Academic And Social Skills Among Puplic Middle School Students*. Unpublished Masters Thesis Dominican University Of California, California.
- SEVİNÇ, M. (2004). *Erken Çocukluk Gelişimi Ve Eğitiminde Oyun*. İstanbul: Morpa Yayınları
- SÖNMEZ, V. (2006). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- SÜZEN, D. (1987). *İlkokul 5.Sınıf Öğrencilerinde Yaratıcı Düşünme Yeteneği ile Benlik Kavramı Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- ŞENER, S. (1991). *Dünden Bugüne Tiyatro Düşüncesi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları
- TAŞKIRAN, S. (2005). *İlköğretim 4. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinin Öğrenilmesinde ve Benlik Kavramları Üzerinde Dramanın Etkisi Yönünden Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- TURAN, R., SÜNBÜL, A. M. ve AKDAG, H. (2009). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar 1*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- TÜRKOĞLU, P. (1997). *Tonguç ve Enstitüleri*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- ÜSTÜNDAĞ, T. (1988). *Dramatizasyon Ağırlıklı Yöntemin Etkililiği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- ÜSTÜNDAĞ, T. (2006). *Yaratıcı Drama Öğretmeninin Günlüğü*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık
- YEŞİLYURT, E. (2011). *6. Sınıflarda Yapım Eklerinin Öğretimine Yaratıcı Drama Yönteminin Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.

YILMAZ, H. ve SÜNBL, A. M. (2006). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*. Konya: Çizgi Kitapevi.

YILMAZ, S. (2013). *Sosyal Bilgiler Derslerinde Drama Yöntemi İle Öğretimin Öğrencilerin Sosyal Beceri, Empatik Beceri Ve Akademik Başarı Düzeylerine Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

ZAYİMOĞLU, F. (2006). *İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi "Coğrafya Ve Dünyamız" Ünitesinde Yaratıcı Drama Yöntemi Kullanımının Öğrenci Başarısı ve Tutumlarına Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

İnternet Kaynakları:

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.54e095795dbc68.99191245 Erişim; (28.10.2014).

<http://www.meb.gov.tr/bilgiedinme/bilgiedinme.asp#> Erişim; (22.06.2013).

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.54e095795dbc68.99191245 Erişim; (28.10.2014).

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.54e0957e9ce323.54498845 Erişim; (28.10.2014).

<http://ilkogretimonline.org.tr/vol2say1/ou1/ou1.pdf> Erişim; (01.01.2013).

<http://www.ingentaconnect.com/> Erişim; (12.10.2014).

<http://ttkb.meb.gov.tr/program.aspx> Erişim; (12.10.2014).

EKLER

EK-1

BAŞARI TESTİ

2014-2015 Eğitim Öğretim Yılı
Özel Mavigün Ortaokulu Sosyal
Bilgiler Dersi 5. Sınıflar

Başarı Testi

1. Bir ürünü alırken aşağıdaki seçeneklerden hangisine dikkat edilmez?

- A) Garanti belgesine
- B) TSE belgesine
- C) Son kullanma tarihine
- D) Ambalajının renkli olmasına

2. İnsanların geçimlerini sağlayabilmek için yaptıkları sürekli işe meslek denir. Buna göre aşağıdakilerden hangisi bir meslek olamaz?

- A) Öğrencilik
- B) Öğretmenlik
- C) Marangozluk
- D) Çiftçilik

3. Ülkemizde sanayi kuruluşların en yoğun olduğu, ticari faaliyetlerinin en fazla yapıldığı, eğitim imkanlarının en çok olduğu yer İstanbul'dur. Bu durum İstanbul da aşağıdakilerden hangisini artırmamıştır?

- A) Konut sayısını
- B) Nüfusu
- C) Tarım alanları
- D) Altyapı sorunları

4. Bir iş yapmak için teşebbüste bulunan kişiye ne denir?

- A) Tüccar
- B) Fabrikatör
- C) Tacir
- D) Girişimci

5. Pamuk hangi bölgemizde yetiştirilmez?

- A) Akdeniz
- B) Karadeniz
- C) Ege
- D) Güneydoğu Anadolu

6. Aşağıdaki mesleklerden hangisi deniz kıyısındaki yerlerde yaygındır?

- A) Madencilik
- B) Marangozluk
- C) Balıkçılık
- D) Dokumacılık

7. Bir bölgede sanayinin kurulup gelişmesi için:

I. Fabrikaları işletecek enerji
II. Fabrikalar için yeterli hammadde
III. İşletmelerde üretim yapacak işçi bulunmalı gibi unsurlardan hangileri bulunmalıdır?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I, II ve III

8. Aşağıdaki Atatürk İlkelerinden hangisi Türk sanayisinin gelişmesinde en önemli etken olmuştur?

- A) Halkçılık
- B) Devletçilik
- C) Milliyetçilik
- D) İnkılapçılık

9. Zeytin, tütün ve haşhaş denildiğinde ilk akla gelen bölgemiz hangisidir?

- A) Akdeniz bölgesi
- B) Karadeniz bölgesi
- C) Ege bölgesi
- D) Marmara bölgesi

10. Aşağıdakilerden hangisi doğal kaynaklardan değildir?

- A) Para
- B) Madenler
- C) Ormanlar
- D) Sular

11. Seracılık daha çok hangi iklim özelliğine sahip olan yerlerde görülmektedir?

- A) Baharda yağmurun bol olduğu
- B) Kışların ılık olduğu
- C) Kışların kar yağışlı olduğu
- D) Yazların kurak olduğu

12. Zengin yeraltı madenlerine sahip bir bölgede yaşayanların, aşağıdaki ekonomik faaliyetlerden hangisiyle daha çok uğraşmaları beklenir?

- A) Tarım
- B) Ticaret
- C) Balıkçılık
- D) Madencilik

13. Bir bölgenin gelişmesi için yeni iş alanlarına ihtiyaç vardır. Yeni iş alanları oluşturan insanlara ne ad verilir?

- A) Çiftçi
- B) Satıcı
- C) Girişimci
- D) Üretici

14. Batı Akdeniz kıyılarımızda dayalı ekonomik faaliyetler yürütülmektedir. Bu yöre, tarihi ve doğal güzelliklere sahiptir. Bu metni tamamlayacak en uygun kelime aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tarıma
- B) Ticarete
- C) Turizme
- D) Balıkçılığa

15. Bir bölgenin iklim özellikleri, yeryüzü, şekilleri, ulaşımın kolaylığı o bölgenin sanayileşmesini etkiler. Bu açıklamaya göre aşağıdaki illerden hangisi sanayi yönünden en gelişmiştir?

- A) İstanbul
- B) Hakkari
- C) Amasya
- D) Artvin

16. Aşağıda bazı tarım ürünleri ile bunların en çok yetiştirildiği bölgeler eşleştirilmiştir. Bunların hangisi doğrudur?

- A) Pamuk-Güneydoğu Anadolu Bölgesi
- B) Tütün-Karadeniz Bölgesi
- C) Mercimek-Akdeniz Bölgesi
- D) Zeytin-Karadeniz Bölgesi

17. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye nüfusunun büyük çoğunluğunun Marmara ve Ege Bölgesinde toplanmasının nedenlerinden biri değildir?

- A) Yeryüzü şekillerinin elverişliliği
- B) Verimli tarım alanlarının bulunması
- C) Deprem kuşağından uzak olması
- D) Gelişen ekonomisi

18. Coğrafi yapısı nedeniyle hayvancılığın en önemli geçim kaynağı olduğu bölgemiz hangisidir?

- A) Marmara Bölgesi
- B) Doğu Anadolu Bölgesi
- C) Ege Bölgesi
- D) Akdeniz Bölgesi

19. Aşağıda bazı meslekler ile yapıldığı bölgeler verilmiştir. Doğru olanı bulunuz.

- A) Balıkçılık-Urfa
- B) İpekböcekçiliği-Bursa
- C) Taşkömürü-Rize
- D) Çay -Zonguldak

20. Aşağıdakilerden hangisi bir bölgede üretim olması için gerekli üç temel unsurdur?

- A) İnsangücü, hammadde ve sermaye
- B) İnsangücü, iklim ve deniz
- C) Hammadde, doğal güzellik ve ticari izin
- D) Sermaye turizm ve tarım

Adı/Soyadı:

NOT:

Sınıfı:

SORU	SEÇENEK			
	A	B	C	D
1	A	B	C	D
2	A	B	C	D
3	A	B	C	D
4	A	B	C	D
5	A	B	C	D
6	A	B	C	D
7	A	B	C	D
8	A	B	C	D
9	A	B	C	D
10	A	B	C	D
11	A	B	C	D
12	A	B	C	D
13	A	B	C	D
14	A	B	C	D
15	A	B	C	D
16	A	B	C	D
17	A	B	C	D
18	A	B	C	D
19	A	B	C	D
20	A	B	C	D

EK- 2

TUTUM ÖLÇEĞİ

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE DRAMA YÖNTEMİNİN KULLANIMI

Değerli öğrenciler, aşağıdaki tabloda Sosyal Bilgiler dersinin drama yöntemiyle işlenmesine yönelik duygu ve düşünceleri yansıtan ifadeler yer almaktadır. Bu ifadelerin karşılarında ise 'katılıyorum', 'kararsızım', 'katılmıyorum' şeklinde üç seçeneğe yer verilmiştir. Bu seçeneklerden size en uygun olanı işaretleyiniz.

Vereceğiniz cevaplardaki samimiyetiniz çalışmamın değerini arttıracaktır. İsimlerinizi yazmanıza gerek yoktur. Objektif cevaplarınız için şimdiden teşekkür ederim.

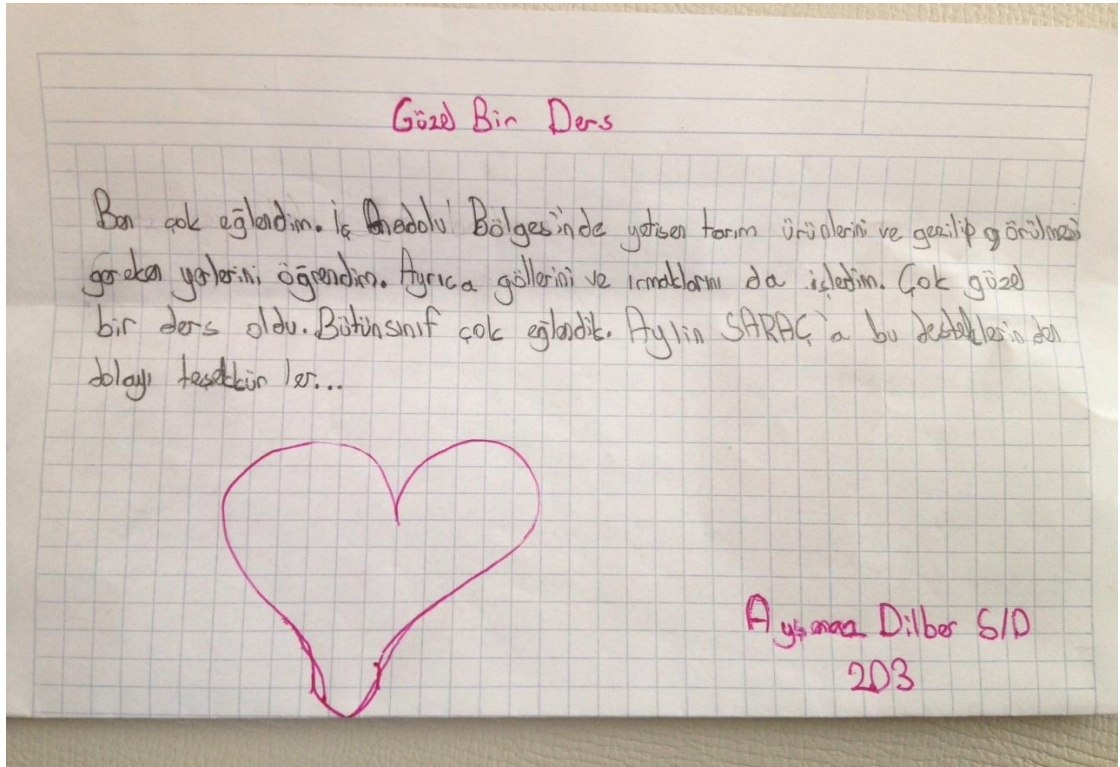
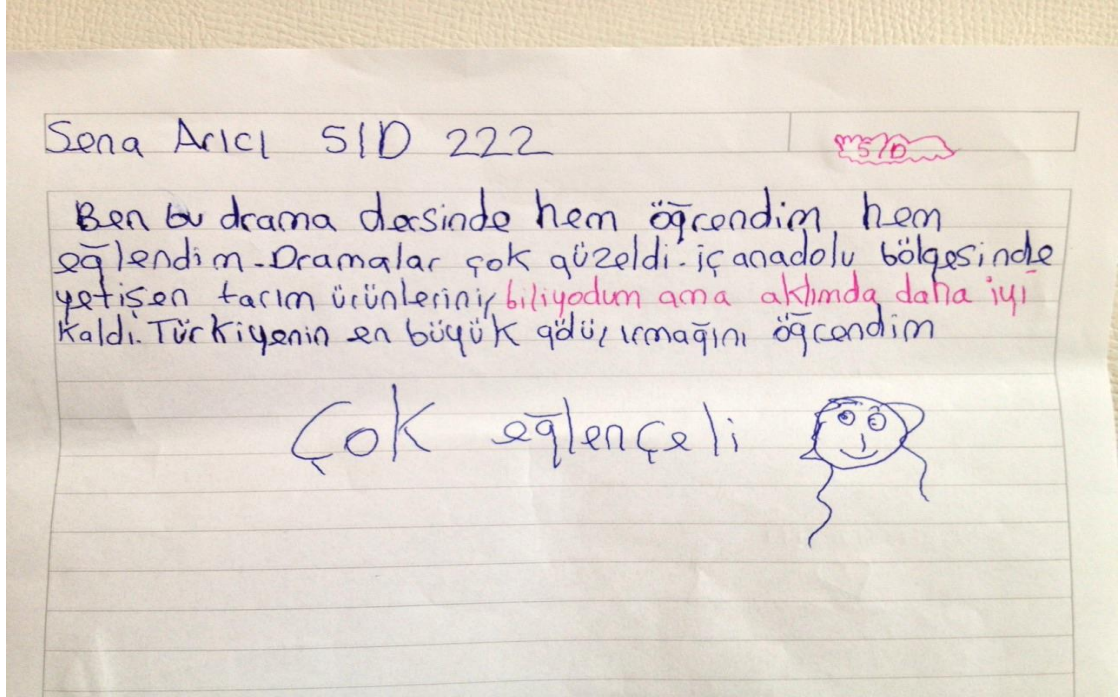
Aylin SARAÇ
Balıkesir Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Programı

İFADELER	KATILYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM
Sosyal Bilgiler dersinin drama yöntemiyle işlenmesini eğlenceli buluyorum.			
Derste sadece öğretmenimizin anlatmasını isterim.			
Sosyal Bilgiler dersinde drama yönteminde duygularımı rahatça ifade edebiliyorum.			
Sosyal Bilgiler dersinde çok sıkılıyorum.			
Öğretmenimiz dersle ilgili bir etkinlikte rol almam için görev verdiğinde mutlu olurum.			
Sosyal Bilgiler dersinde derse katılmayı sevmiyorum.			
Sınıf içi etkinliklerde rol almaktan büyük keyif duyarım.			
Derslerde yapılan drama türü etkinlikleri saçma buluyorum.			
Sosyal Bilgiler dersinde görev almaya istekliyimdir.			
Sosyal Bilgiler dersinde drama yapmaya gerek yoktur.			

Sosyal Bilgiler dersini ipe çekiyorum.			
Sosyal Bilgiler dersinde yaptığımız rol çalışmalarını gerçekçi bulmuyorum.			
Etkinliklerle yapılan derslerde zaman nasıl geçiyor anlamıyorum.			
Sosyal Bilgiler dersini öğrenmem için sadece anlatılması yeterlidir.			
Dersteki etkinlikleri arkadaşlarımla birlikte yapmaktan hoşlanırım.			
Sosyal Bilgiler konularını dersten sonra arkadaşlarımla tartışırım.			

EK- 3

ÖĞRENCİ GÜNLÜKLERİ

Görüşüm

Bu dramayı sayesinde bilgiler aklımda daha çok kalıyor. Çok öğlendim. Dersi böyle yapmaktan çok zevk aldım. Bütün derslerin böyle geçmesini dilerim. Ayrıca izlerken oynarken zevk aldığım kadar zevk aldım.

Zeynep Karaca

5/D 230

Evanur Erdül
5/D 211

Bazı gösterileri izlerken çok güldüm ve eğlendim. Bazılarında izlerken yeni ve güzel bilgiler öğrendim. Bu tiyatroları izlerken hem keyif aldım hemde daha fazla bilgi öğrendim. Normal hayattanda örnekler alınıp yapıldığı için izlemek daha güzel oldu. Kendi yaptığım tiyatroya ne kadar çok os basarsanız da güzel bir tiyatroydu. Arkadaşlarımla böyle güzel etkinliklere katılmak ve beraberce güzel vakit geçirmek çok güzel. Her zaman böyle güzel etkinliklere katılıp güzel bilgiler öğrenmek istiyorum.

EK-4

ETKİNLİK FOTOĞRAFLARI

